

דברי הכנסת

הישיבה השלושים-וארבע של הכנסת הארבע-עשרה
יום שלישי, כ"ג בחשוון התשנ"ז (5 בנובמבר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות בעל-פה

העסקת עובדי "בזק" במרכז טלפונים בשבת

שאלות ותשובות

תחנת הרדיו ערוץ-7

בדיקת תלונות ב"בזק"

מפקחים ערבים באגף מס הכנסה

זכאות חולי אלצהיימר במס הכנסה

פרויקט איל"ח – אזורי ייצור ליצוא חופשיים

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה

ועם הערבים הארץ-ישראלים

הודעה אישית של חבר הכנסת א' אושעיה

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה ועם הערבים הארץ-ישראלים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה ועם הערבים הארץ-ישראלים

גנבות ביישובי קו העימות ובמושבי התענכים

TWA התרסקות מטוס

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, היום יום שלישי, כ"ג בחשוון התשנ"ז, 5 בנובמבר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה.

הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק הפחתת הגירעון (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1996; והצעת חוק ביטוח רכב מנועי (הוראת שעה), התשנ"ז–1996. תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת אברהם רביץ בנושא: העסקת עובדי "בזק" במרכזת טלפונים בשבת.

אני מודיע שאני חוזר למנהג הישן, שעל-פיו בעקבות שאילתא בעל-פה יוכלו שני חברי כנסת לשאול שתי שאלות, אבל בזמן מוגבל, וההקפדה היא – דקה לכל אחד. בבקשה, חבר הכנסת רביץ. אם יהיו כאלה שירצו כבר עכשיו לשאול שאילתא נוספת, יוכלו לעשות זאת. בבקשה.

העסקת עובדי "בזק" במרכזת טלפונים בשבת

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, נודע לי, כי במרכזת טלפונים ברמת-גן עובדים בשבתות להתאמת טלפונים.

זה לא כתוב בשאילתא, אבל שם המקום הוא "אבגד".

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם יש לחברה היתר עבודה בשבת?

3. אם אין היתר עבודה, האם יינקטו צעדים? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, שרת התקשורת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת רביץ, קודם כול אני רוצה שתדע, שב"בזק" אין עובדים בשבתות במרכזות טלפונים אלא במקרי חירום. במקרים אלה מוזעק כון מיוחד על-פי שיקולי מנהל המחוז.

לחברת "בזק" יש היתר מיוחד להעסקת עובדים בשבת. ההיתר הזה כולל העסקת 36 עובדים במחוז תל-אביב והשרון. אני יכולה לומר, שההיתר הזה שנמצא כאן ביד – אני יכולה להראות לך אותו לאחר מכן אם תבקש – נחתם על-ידי מנהל אגף בכיר לפיקוח על חוקי עבודה במשרד העבודה והרווחה, וניתן ב-8 במאי 1996. הוא מוארך מפעם לפעם, ועל כן, כנראה, יש צורך לחדש אותו. יש כאן רשימה של עובדים. באזור תל-אביב והשרון מדובר ב-36 טכנאים, שניתן להזעיק אותם, כאמור, במקרי חירום, על-פי שיקולי מנהל המחוז.

אנחנו ערכנו גם בדיקה ביומני הבקרה המחוזית, ועל-פי הבדיקה שנערכה, לא הוזעק שום עובד בשבת בחודשיים האחרונים. כך שאני לא יודעת באמת מה נודע, אבל לפחות לפי הנתונים שנמצאים ביד לא מתקיימת עבודה בשבת, גם לא ברמת-גן, כפי שציננת, ודאי לא בחודשיים האחרונים, וגם אותה הזעקת עובדים, כפי שאתה מבין, היא באמת רק במקרי חירום. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ.

עכשיו יכולים להירשם עוד שני חברי כנסת לשאילתא באותו נושא. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני מקבל את כל הדברים שאמרת כמדיניות של המשרד, ואני בטוח שזוהי המדיניות שלך. אבל אני רוצה להיות עכשיו קצת יותר נחרץ. את הידיעות שקיבלתי הצלבתי עם ידיעות מפי עובדים במקום הזה. העובדים ביקשו, לא כפו עליהם, העובדים ביקשו לעבוד בשבת להתאמת טלפונים בבית "אבגד" ברמת-גן.

אני בטוח שזו איננה מדיניות המשרד. אני מאוד אודה לך אם אכן תבדקי את היוזמה הפרטית הבלתי-מבורכת הזאת, שהיתה באותו מקום. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. אם יש עוד מישהו שרוצה לדבר באותו עניין, יש עמדה פנויה.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי השרה, בתשובתך ציינת, שב"בזק" אין עובדים בשבת חוץ מאשר בשעות-חירום. האם ידוע לך שההגדרה של שעת-חירום היא מאוד רחבה, והרבה פעמים מנצלים את זה לכל מיני מצבים שאולי אני ואחרים כמוני לא היו קוראים לזה שעת-חירום?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. תשיב שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

קודם כול, חבר הכנסת ד"ר, אני רוצה לומר כאן, שכפי שכבר ציינתי, על-פי בדיקה שערכנו, בחודשיים האחרונים לא היתה שום שעת-חירום כזאת ולא הוזעק אף עובד או לא ניתן היתר לשום עובד לעבוד בשבת. אני מניחה, לא בדקתי את זה מעבר לחודשיים לאחר, אבל אני מניחה שזה יכול להעיד גם על הכלל, על כך שלא עושים שימוש סיטונאי בהיתר הזה אלא באמת לשעת-חירום.

מכל מקום, אני רוצה כאן להדגיש, שההיתרים לעבודה בשבת, שניתנים על-ידי משרד העבודה והרווחה, הם בדרך כלל בנושאים מהסוג הזה, ו"בזק" היא בהחלט חברה שמחברת את כל מדינת ישראל בתוכה וממנה החוצה, ובהחלט יש צורך בהיתרים מהסוג הזה לשעת-חירום. למיטב ידיעתי, אין ניצול לרעה של אותה שעת-חירום.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת רביץ כן, שלאחר שהוא אמר לי את המקום המדויק, אני כמובן אבדוק את הנושא הזה. כפי שאמרתי, לא ידוע לי על כך. אבל אני בהחלט אבדוק את זה; מאוד יכול להיות, ואני בטוחה שחבר הכנסת רביץ בדק את הדברים לפני שהוא הגיש את השאילתא, מאוד יכול להיות שיש כאן משהו מקומי או פרטי, וגם הנהלת "בזק" כאשר מסרה לי את המידע הזה ודאי לא היתה מודעת לו, שהרי זו איננה מדיניות המשרד, ודאי לא מדיניות החברה. על כן, אני אבדוק גם את הטענה הזאת. אם יש לך פרטים נוספים, אשמח אם תיתן לי אותם מאוחר יותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. לאלה שביקשו להירשם עכשיו, אי-אפשר להירשם לאחר שהשרה או השר משיב. זאת אומרת, אפשר להירשם לפני כן. זה היה אחד המכשירים הטובים ביותר וחבל שהכנסת הקודמת החליטה לקצץ קצת בנוהג שהיה קיים.

שאילתות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, שרת התקשורת תשיב על שאילתות. גברתי שרת התקשורת, בבקשה, מהדוקן.

שרת התקשורת לי' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני מודה שאף פעם לא הבנתי את הנוהג, שעל שאילתא בעל-פה עונים מהמקום ועל שאילתא רגילה עונים מהדוקן.

היו"ר ד' תיכון:

כי התשובה היא לכולם וברצף.

תחנת הרדיו עחץ-7

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שרת התקשורת ביום ח' באב התשנ"ו (24 ביולי 1996):

במסיבת עיתונאים שקיימה שרת התקשורת נאמר, כי תחנת הרדיו הפיראטית ערוץ-7 משדרת את שידוריה מחוץ למים הטריטוריאליים של ישראל.

רצוני לשאול:

1. באיזה מרחק מהחוף נמצא גבול המים הטריטוריאלי של ישראל?

2. באיזה מרחק מהחוף עוגנת הספינה שממנה משדר ערוץ-7?

3. אם הספינה אכן עוגנת בתחום המים הטריטוריאליים של ישראל, מה יעשה בנדון?

שרת התקשורת ל' לבנת:

1. את שאלה מס' 1 יש להפנות לשר המשפטים.

2. את שאלה מס' 2 יש להפנות לשר לביטחון פנים.

3. אני לא יכולה לענות על שאלות היפותטיות.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שרת התקשורת הצהירה שהספינה של ערוץ-7 נמצאת מחוץ למים הטריטוריאליים של מדינת ישראל, ולכן השאילתא הזאת ביקשה לדעת מה הוא תחום המים הטריטוריאליים של מדינת ישראל, והאם הספינה של ערוץ-7 עוגנת בתחום המים הטריטוריאליים או מחוצה להם.

השאילתא הופנתה לשרת התקשורת. שרת התקשורת יכולה להשיב; מכיוון שהיא הודיעה דבר שאיננו נכון, אני מבקשת תשובה על שאלותי. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, גברתי השרה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שרת התקשורת אינה ממונה על גבול המים הטריטוריאליים של מדינת ישראל. אני אמרתי ואני אומר את דברי במדויק, כי חברת הכנסת חזן ציטטה רק את חלקם. אמרתי שלמיטב ידיעתי – הדברים האלה מוקלטים – אמרתי שלמיטב ידיעתי ערוץ-7 משדר מחוץ לתחום המים הטריטוריאליים.

אני אינני ממונה על המים הטריטוריאליים. אני אינני ממונה על המרחקים, ועל כן אין בידי כלים למדוד את המרחקים וגם לא לקבוע את המרחקים. על כן אני אסתפק בתשובתי הקודמת.

בדיקת תלונות ב"בזק"

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שרת התקשורת ביום ח' באב התשנ"ו (24 ביולי 1996):

בדוח מבקרת המדינה מתגלה תופעה הקשורה לחברת "בזק": דחיית תלונות על חיובים בגין שיחות שלא בוצעו ללא בדיקת התלונות.

רצוני לשאול:

1. האם התופעה מוכרת למשרדך?

2. אם כן – כיצד תיפסק התופעה ותיבדק כל תלונה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

2-1. בעקבות דוח מבקרת המדינה הוריתי לחברת "בזק" לפעול ללא דיחוי לתיקון כל הליקויים אשר עלו בדוח.

אני רוצה כאן לומר עוד דבר – אתמול בבוקר התקיימה ישיבה בוועדה לענייני ביקורת המדינה יחד עם הנהלת חברת "בזק" והממונה על פיקוח "בזק" במשרד התקשורת, והנושא הזה נדון גם בוועדה לביקורת המדינה.

אני רוצה להעיר, שהדוח האחרון של מבקרת המדינה, שעלו בו גם הליקויים שהתגלו בחברת "בזק", מתייחס לשנים קודמות; במהלך השנתיים-שלוש שנים האחרונות ובמהלך החודשים האחרונים כבר תוקנו חלק גדול מאוד מהליקויים.

חברת "בזק" הודיעה לי, כי היא פועלת בעניין, והיא נתנה הנחיות מתאימות לכל היש"מים – יחידת שירות מנויים – לשים דגש בבדיקת תלונות הציבור בכל התחומים.

הוריתי לאגף הפיקוח על "בזק" במשרדי לשים דגש בתחום הזה במסגרת הפיקוח שמבצעים בחברת "בזק".

אני בעצמי, במהלך ארבע שנות פעילותי כחברת כנסת ובמהלך החודשים האחרונים בפעילותי כשרה, מקפידה מאוד להשיב על כל פניות הציבור שמגיעות אלי, להגיב עליהן ולטפל בהן באופן אישי; ומגיעות הרבה מאוד פניות ציבור. אני מייחסת, בוודאי, חשיבות רבה במיוחד לטיפול מהיר, יסודי ואמיתי, לתשובה לכל מנוי, לכל אזרח שמתלונן על כל בעיה שהיא.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי השרה, ראשית אני מבקש להודות לך על הדברים שאמרת; הם בהחלט מצביעים על טיפול בכיוון הנכון בנמרצות רבה. עם זאת אני מבקש לשאול, האם שקלת למנות נציב תלונות ציבור מיוחד ב"בזק", שבסמכותו יהיה לטפל בכל התלונות שמגיעות? הדבר יכול, אולי, לקדם את השירות צעד קדימה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ב"בזק" יש נציב תלונות ציבור, והוא אכן משיב על כל הפניות. אם אינני טועה, שמו רם חנוני. הוא משיב על כל הפניות ומגיב עליהן. נוסף על כך, במשרד התקשורת יש אגף פיקוח "בזק", שתפקידו לפקח גם על הנושא הזה של תלונות הציבור.

נדמה לי שכרגע אין צורך להוסיף. מובן שאני מוכנה שוב לבדוק האם יש צורך להרחיב את סמכויותיו של נציב תלונות הציבור ב"בזק". אינני בטוחה שיש צורך בכך; מכל מקום, אבחן את הדבר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשרת התקשורת. סגן שר האוצר ישיב על שאלות. בבקשה.

מפקחים ערבים באגף מס הכנסה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר האוצר ביום ג' בחשון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

רצוני לשאול:

1. כמה מפקחים ערבים מועסקים באגף מס הכנסה, מה משקלם בקרב כלל המפקחים, וכמה ערבים יש בקרב 130 הפקידים הבכירים באגף זה?

2. כמה עובדים ערבים חדשים נתקבלו לעבודה כמפקחים במס הכנסה בכל אחת מחמש השנים האחרונות?

3. מה ייעשה כדי להבטיח הזדמנות שווה לערבים המעוניינים להיקלט באגף מס הכנסה, ומה ייעשה לקידום המקצועי של העובדים הערבים שכבר מועסקים בו?

סגן שר האוצר ד' מגן:

1. באגף מס הכנסה מועסקים 76 מפקחים ערבים. משקלם בקרב כלל המפקחים – כ-7%. בקרב 130 בעלי המשרות הבכירות באגף מס הכנסה יש חמישה ערבים.

2. מספר העובדים הערבים שנקלטו באגף בשנים האחרונות הוא כדלקמן: ב-1992 – 1; ב-1993 – 1; ב-1994 – 8; ב-1995 – 1; ב-1996 – 1.

3. הקליטה באגף מס הכנסה נעשית על-פי מכרז המפורסם על-ידי נציבות שירות המדינה, ובו מוגדרות הדרישות המקצועיות הנדרשות מן המועמדים, כך שלכל המועמדים יש הזדמנות שווה.

קידומם של העובדים באגף נעשה על-פי כישוריהם המקצועיים והתאמתם לתפקיד, ללא התייחסות למוצאם, למינם או לכל פרט אחר שאינו רלוונטי לתפקיד המוצע.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובות המאוד-מדויקות מספרית. אני רוצה להסב את תשומת לבך לכך, שדומה, כנראה, מצבם של הערבים למצבן של הנשים – ככל שהדרגה נמוכה יותר אפשר למצוא עובדים רבים יותר בסקטור הציבורי. ככל שהדרגה גבוהה יותר – יש בעיה אמיתית.

אני מתייחסת לעובדה שפורסמה בתקשורת; לא אנקוב בשמו של האדם. מפקח מס בכיר שהיה אמור להיות מקודם, לא קודם; לא מסיבות ענייניות אלא מחמת, אני חושבת, שיקולים זרים.

לכן, עם כל הכבוד לתשובתך, הייתי מאוד מבקשת מכבוד סגן השר, האם אתה יכול לשבת ולבדוק כיצד זה קורה ואיך זה קורה שיש מפקחים במס הכנסה שקידומם נעצר, כדי שגם אתה תהיה בטוח שאכן הסיבה איננה השתייכותם הלאומית. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

פורסם בעיתונים – – –

סגן שר האוצר ד' מגן:

לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי וגם לקריאת הביניים של חבר הכנסת טלב אלסאנע – אתם מתכוונים, כנראה, למקרה שהעלו אדם בדרגה מעל למפקח, והוא ביקש תפקיד אחר. הוא פנה לבית-הדין לעבודה, והעניין הוא בחזקת סוב-יודיצה עד שהדין שם יסתיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אולי תוכל לענות באופן כללי על הבקשה שלי.

היו"ר ד' תיכון:

מותר לי להשיא לך עצה, מניסיוני? נושא זה נדון פעמים מספר בוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מציע שתפעלי אצל חבר הכנסת רן כהן, כדי שהוא יקיים דיון בנושא הזה. תודה.

זכאות חולי אלצהיימר במס הכנסה

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר האוצר ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

30%–50% מאוכלוסיית הקשישים בארץ לוקים במחלת האלצהיימר. חולי האלצהיימר מוכרים אומנם כנטולי יכולת, אבל פקודת מס הכנסה מונעת מהם לממש את זכותם. כדי שהחולה יזכה בהטבה, על הרופא להצהיר כי הנ"ל בלתי שפוי בדעתו ולחתום על טופס 127.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד האוצר?

2. כיצד יפעל משרדך בנדון?

3. האם שוקל משרדך הודעה מתקנת, שמחלתם היא המזכה את קרוביהם ולא "ליקוי נפשי" שאינם לוקים בו?

תשובת סגן שר האוצר ד' מגן:

1-3. לא קיימת הנחיה, כפי שמוצג בשאלתא.

פקודת מס הכנסה בסעיף 45 מתייחסת באופן כללי ל"נטול יכולת", להגדרה של נטול יכולת.

הפרשנות שניתנה על-ידי אגף מס הכנסה כל השנים היא, שחולה אלצהיימר כלול בהגדרת נטול יכולת, ללא הצורך בהצהרת רופא על "אי-שפיות", כפי שאתה הגדרת.

נוסף על כך, בחודש פברואר 1996 הוציאה המחלקה לניכויים ומלוות בניציבות מס הכנסה חוזר המרען ומבהיר נוהל זה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מודה על תשובתך. לאחר שיחה עם חלק מהפקידים במשרדכם הוברר לי שהסעיף תוקן. רופאים לא מוכנים לחתום על טופס כזה ולכתוב לאדם חולה אלצהיימר שהוא לא שפוי בדעתו או מרותק למיטתו. אותו דבר קורה היום עם אוטיסטים, אותו דבר קורה עם בעלי תסמונת-דאון.

יש לי תחושה שאנחנו מתחילים להיות אטומים כלפיהם. בסך הכול מדובר בהוספת שורה אחת לגבי ליד אותה שורה. זה מראה שאנחנו נותנים יותר נשמה לאלה שממילא אאותן מחלות. אפשר לכתוב המזל שלהם רע. אני חושב שאם ניתן להם טיפת נשמה ותשומת לב – זה לא עולה לנו יותר כסף, כי המסגרת התקציבית קיימת. פה צריך לתקן את הטופס, כי הרופאים לא מוכנים לחתום. אני אומר לך שמדובר בעשרות אלפי מקרים. נפגשתי עם רופאים לא מעטים שלא מוכנים, בשום פנים ואופן, לחתום שחולי אלצהיימר או בעלי תסמונת-דאון הם מפגרים.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני מכיר היטב את חבר הכנסת רפי אלול וניחשתי את השאלה הנוספת, ועל כן הבאתי ציטוט מהחוזר שעליו דיברתי – מפברואר 1996. חלק מהציטוט אומר כך: מהי הגדרה של מרותק למיטה בתמידות – הוא אדם החולה במחלה כרונית או סופנית ואינו מתפקד כלל בשל מחלתו. אין צורך שאדם יהא משותק לחלוטין באופן שאינו יכול לצאת ממיטתו, אלא הכוונה היא שהוא רתוק לביתו בשל מחלתו. למשל, חולה סרטן סופני, חולה אלצהיימר, חולה טרשת נפוצה וכיוצא בזה.

אני לא יודע להגדיר כאן אם ה"כיוצא בזה" כולל את מה שהוספת עכשיו, תסמונת-דאון. אני מוכן לבדוק גם את העניין הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לסגן שר האוצר.

יש שאילתא נוספת של חבר הכנסת אברהם שוחט, מס' 184. היא מאוד מעניינת. היא דנה בעתידו של איל"ח. אבל הוא איננו, אלא אם כן אתה רואה חשיבות ציבורית במסירת התשובה.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על ההזדמנות. באמת יש חשיבות ציבורית.

פרויקט איל"ח – אזורי ייצור ליצוא חופשיים

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר האוצר ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

עם כינונה של הממשלה הנוכחית הוחלט על הקפאת פרויקט איל"ח או ביטולו.

רצוני לשאול:

האם אין מן הראוי להמשיך בתהליך המכרז, וזאת לאור ההשקעה העצומה שנעשתה בתהליך החקיקה והמכרז, ולאור העובדה כי מצב התעסוקה כפי שהוא מצטייר כעת נוטה לגידול באבטלה, בעיקר באזור הנגב?

סגן שר האוצר ד' מגן:

אני רוצה לבשר לכנסת, כי בישיבת הממשלה האחרונה, ביום שישי, ב-25 באוקטובר, נתקבלה החלטה 653 – אני מצטט: ראש הממשלה מודיע, בהמשך להחלטת הממשלה 644 מיום 18 באוקטובר 1996, כי החליט לבטל את החלטת הממשלה מס' 78/2 ככל שהיא נוגעת לחוק אזורי חופשיים לייצור בישראל, התשנ"ד-1994. לפיכך לא יבוטל החוק כאמור.

צריך להבין, כי בהמשך להחלטה הזו בוטלה ההחלטה, כפי שציטטתי, ומועצת האזורים החופשיים ממונה על-פי החוק להמשיך בתהליך. אני מקווה שהוא יצליח.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני סגן שר האוצר לא עוזב את אולם המליאה, נכון?

סגן שר האוצר ד' מגן:

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, בבקשה.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול את הוועדות הבאות לדיון בהצעות לסדר-היום כדלקמן:

ועדת החינוך והתרבות תדון בנושא: "יום השנה הארבעים לטבח בכפר-קאסם", של חברי הכנסת טלב אלסאנע וסאלח סלים.

ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון בנושאים: 1. "קביעת אמצעי זהירות להובלת חומרים רעילים", של חברי הכנסת שמריהו בן-צור, מיכאל נודלמן ואמנון רובינשטיין; 2. "המשבר ברשויות המקומיות", של חברי הכנסת מאיר שטרית, יונה יהב, יצחק כהן ומקסים לוי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הודעה נוספת.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 16 באוקטובר 1996 העבירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות את ההצעה לסדר-היום בנושא: "התמוטטות חומת השבת במדינת ישראל", הצעת חבר הכנסת שמואל הלפרט.

יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, בעצה אחת עם המציע, פנו לוועדת הכנסת בבקשה להעביר את ההצעה הנ"ל לדיון בוועדת העבודה והרווחה, משום שלדעתם נושא זה אינו בתחום טיפולה של ועדת החינוך והתרבות.

ועדת הכנסת החליטה בישיבתה אתמול להמליץ לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את ההצעה לסדר-היום בנושא: "התמוטטות חומת השבת במדינת ישראל" מוועדת החינוך והתרבות לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת? מי נגד? אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 1

בעד הצעת ועדת הכנסת – 17

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום בנושא "התמוטטות חומת השבת במדינת ישראל" מוועדת החינוך והתרבות לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 17, נגד – אין, נמנע אחד. הכנסת רשמה לפניה את הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת.

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה
ועם הערבים הארץ-ישראלים

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא. יתקיים כאן דיון משולב בשלוש הצעות לסדר-היום: סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה, של חבר הכנסת יוסי שריד, מיום 13 באוגוסט 1996; הצעה שנייה: חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית, של חבר הכנסת יוסי ביילין, מיום 23 באוקטובר 1996; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה ועם הערבים הארץ-ישראלים, של חבר הכנסת מיכאל קליינר, מיום 23 באוקטובר 1996. יפתח את הדיון חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, יהיה גם סיכום היום?

היו"ר ד' תיכון:

לא. כפי שנמסר לי, הממשלה מבקשת להשיב ולהצביע בהזדמנות אחרת, אבל הדיון יתקיים היום עד תומו.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כמה זמן יש לי? תזכיר לפרלמנטר.

היו"ר ד' תיכון:

עשר דקות, ובלבד שתעבור את – – –

יוסי שריד (מרצ):

את ה-20.

יהושע מצא (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

קצבת בעצמך את הזמן.

יוסי שריד (מרצ):

השר המיועד, אל תגזים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום מתרחשים בעולם בשתי מעצמות – מעצמה אחת גדולה ומעצמה אחת מתכווצת, אבל עדיין מעצמה – שני אירועים חשובים שבאודאי יש להם השפעה על יציבותו של העולם, על יציבותה של הזירה הבין-לאומית.

הנשיא ילצין עובר, עבר ניתוח מעקפי לב. אני בטוח שאפשר וצריך לאחל לנשיא ילצין איחולים של החלמה ובריאות ואריכות ימים. אני בטוח שהאיחולים האלה יכולים להיאמר לו בשם הנוכחים כאן.

האירוע השני, בחירות בארצות-הברית. כידוע, איננו מתערבים בעניינים פנימיים של מעצמות זרות, לאו דווקא מעצמות, של מדינות זרות, ואף-על-פי-כן אני מרשה לעצמי באופן אישי לאחל הצלחה לאותו מועמד, שאני כמובן לא אנקוב בשמו מטעמים ברורים, שהוכיח שהוא באמת טוב ליהודים, ויורשה לי לומר שהוא טוב גם לערבים, ומי שטוב ליהודים ומי שטוב לערבים, הוא טוב למזרח התיכון, לעתידו, לגורלו, ואנחנו מאחלים לו הצלחה מקרב לב.

ב-13 באוגוסט התקיים כאן הדיון באותן הצעות לסדר-היום שאחר כך הוחלט לגלגל אותן לדיון במליאה שמתקיים עכשיו, ודיברתי, באותה הצעה לסדר-היום, על סכנות. אני חושב שעכשיו אפשר לדבר יותר על מימושן של הסכנות ופחות על סכנות במובן הערטילאי, המופשט.

אני חייב לומר, שלא תיארתי לעצמי ב-13 באוגוסט, ועברו רק כחודשיים וחצי, שההידרדרות המדינית תהיה כה מהירה, כה דרמטית וכה מסוכנת.

מה יכול לומר איש כמוני במעמד כזה ובדיון כזה. הייתי רוצה, ברשותכם, חברי הכנסת, להצביע על הסכנות העיקריות שצפויות לנו עכשיו, מעתה ואילך. יש סכנות שהן סכנות של ימים קרובים ויש סכנות של שבועות קרובים, אבל לכל המאוחר, למרבה הצער והדאגה, מדובר בסכנות שצפויות להתממש, והלוואי שלא יתממשו, בחודשים הקרובים.

משום שכבר הזכרנו את הבחירות המתקיימות היום בארצות-הברית, הייתי אומר שזו הסכנה הראשונה שצפויה לנו, והייתי מגדיר אותה כסכנה של "ביל מחכה לביבי".

אני משוכנע שארצות-הברית לא תתנכר לישראל ולא תפנה לה עורף. היחסים בין ישראל לבין ארצות-הברית הם יחסים עמוקים, הדוקים, ויש להם מסורת ארוכת שנים. אבל אין שום ספק שהיחסים, כפי שנוצרו, בין ראש ממשלתנו לבין נשיאם יהיו בעיה קשה על סדר-יומנו, שאתה אנחנו נצטרך להתמודד. כאשר אני אומר בעיה קשה – אני אומר בעיה קשה גם מבחינה מדינית, והלוואי שזו לא תהיה בעיה קשה מבחינה ביטחונית.

כדי שלא תהיה אי-הבנה בינינו ואצטרך לחזור על הדברים אלף ואחת פעמים, אף שהם דברים מובנים מאלהם – אדוני היושב-ראש, אין שום צורך ואפילו אסור להשתעבד לאינטרסים של ארצות-הברית. אין שום צורך ואסור לרקד על-פי החליל של ארצות-הברית. ארצות-הברית היא אומנם מעצמה. אנחנו לא מעצמה, אבל אנחנו מדינה ריבונית, יש לנו אינטרסים משלנו, והחובה המוטלת עלינו היא בראש ובראשונה לשרת את האינטרסים שלנו. עם זאת, לא יכול להיווצר מצב כפי שנוצר בחודשים האחרונים, שבו אין שום התחשבות באינטרס האמריקני. זה פשוט מצב בלתי סביר, לא מתקבל על הדעת, מסוכן מאין כמוהו לישראל.

לנו יש אינטרסים שארצות-הברית מגלה כלפיהם מידה רבה, ולפעמים מידה עצומה של רגישות, של התחשבות, של הליכה לקראת. אני התרשמתי שראש ממשלתנו עשה כל מה שרק ניתן לעשות כדי לקומם את הבית הלבן, וראש ממשלתנו יצר אפילו רושם שהוא מאותגר בדיבוריו ובמעשיו לנשיא ארצות-הברית, שהוא יכול להסתדר שם, בציבוריות האמריקנית, גם בלעדיו, כאשר הוא מדבר אל הציבוריות האמריקנית מעל ראשו של הבית הלבן או מעל ראשו של הנשיא, וגרוע מזה – מאחורי גבו.

אני חושש מאוד, וזו הסכנה הראשונה, שממחר יסתבר לראש הממשלה שלנו, שמאוד מאוד קשה להסתדר בארצות-הברית בלי הבית הלבן, בלי הגושפנקה של הבית הלבן ובלי שיחסי אמון – וקודם כול יחסי אמון אישיים – שוררים בין נשיא ארצות-הברית לבין ראש ממשלת ישראל. וגם זו מסורת ארוכת שנים. גם זה נדבך חיוני מאוד, שאין לו תחליף, במערכת היחסים החשובה הזאת.

הסכנה השנייה שאני רוצה להצביע עליה היא סכנת הפיגוע הבא, שלא יבוא, כך צריך לקוות, הלוואי שלא יבוא, וחלילה אם יבוא. אבל בימים האחרונים אנחנו חשופים להתרעות חוזרות ונשנות. אני לא בטוח שזו הדרך הנכונה לטפל בסוג כזה של התרעות. לא אחת היצר משיאני ללכת לאיזה נהג מאותם נהגים שתקועים באותם פקקים, שעושים את דרכם מירושלים לתל-אביב במשך שלוש או שלוש וחצי שעות, לשאול אותם: נו, טוב לכם, יהודים?

אבל, מעבר לתחושת המצור ומעבר לתחושת הפאניקה וההיסטריה, אני רוצה לומר, שהרושם שיוצרים עכשיו שהכול תלוי בפיגוע הבא – זאת אומרת, אם חס וחלילה יתרחש הפיגוע בעצם ייסתם הגולל גם על התהליך המדיני בכלל, ובעיקר או בפרט על הפריסה מחדש בחברון – זהו רושם מסוכן מאין כמוהו, משום שהרושם הזה שדוברי הממשלה יוצרים אותו בעצם נותן מוטיבציה. מדברים הרבה על מוטיבציה. הרושם הזה נותן הרבה מוטיבציה למפגע. הוא אומר: אם באמת תולים את כל העניין כולו, הכול תלוי בפיגוע שלי – אז אולי כדאי, יותר מכדאי, כדאי שבכדאי לבוא ולבצע את הפיגוע הזה.

אני מציע, שבתקופה כזאת של היסטריה שהממשלה יוצרת, יהיו השרים יותר מאופקים, יותר מרוסנים, יותר מדודים, יותר מאוזנים, ובעיקר יותר אחראיים. אני מאוד מקווה שזו לא דרישה מוגזמת מן הממשלה הזאת.

הסכנה השלישית שאני רואה אותה, ואני רואה אותה באופן מיידי, וכבר דובר עליה, ושמעתי אפילו קולות נכונים ורצויים שעולים ממחנה הליכוד, זו סכנת הפיגוע הבא מצד המחנה היהודי. אנחנו מכירים את אורחם ואת רבעם של המתנחלים בחברון, ואומרים תמיד שלא צריך להכליל. טוב, גם כאשר אני לא מכליל, כאשר מדובר בציבור שהוא לא ציבור כל כך גדול, בסך הכול ב-400 אנשים, אזי גם אם לא מכלילים מדברים על רבים.

אומנם חבר הכנסת אפי אושעיה המכובד, ידידנו, ביקר שם בשבת. ואני מבין שהוא נהנה שם, קיבלו אותו יפה מאוד, והוא התרשם שיש שם אנשים מן היישוב; נכון, מן היישוב היהודי בחברון. אבל בכל זאת ליישוב הזה וליושביו יצאו מוניטין כבר הרבה מאוד שנים, ואנחנו יודעים שפגיעתם של האנשים האלה רעה. אנחנו יודעים שפגיעתם של האנשים האלה היא גם לא אחת קטלנית ורצחנית. אנחנו יודעים שהזרם המרכזי עכשיו והמתון ביישוב היהודי בחברון זה הרב לוינגר. הוא הזרם המרכזי עכשיו. אבל הזרם המרכזי הזה נושא על גבו קופה של שרצים. נדמה לי שיש לו איזה 20 הרשעות בבית-משפט, או 15 הרשעות בבית-משפט. וזה הזרם המרכזי והמתון.

חגי מירום (העבודה):

אחד המארחים נעצר היום בצהריים.

יוסי שריד (מרצ):

אה, אחד המארחים נעצר היום בצהריים. הוא נעצר מחמת מתינות.

חיים אורון (מרצ):

--

היו"ר ד' תיכון:

אתן לך להגיב כשהנאם יגמור, בהודעה אישית.

יוסי שריד (מרצ):

לפי דעתי, זה מחייב הודעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

כן, כן.

יוסי שריד (מרצ):

אף שאני מדבר בכבוד. אבל זה בהחלט מחייב הודעה אישית.

אבל אני אומר, שאם לא יסלקו את הפרובוקטורים האלה, את האנשים הסהרוריים האלה, מבעוד מועד מחברון, ברור לגמרי שכאן, במקרה הזה, לא מדובר בכתובת על הקיר. זה לא "גרפיטי"; כתובת על הקיר זה "גרפיטי". זה לא "גרפיטי". זו כתובת שחקוקה באבן, ויותר משהיא חקוקה באבן היא חקוקה, חבר הכנסת אפי אושעיה, בזיכרון, ולא בזיכרון הרחוק אלא בזיכרון הקרוב.

אגב, אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם הספקת לשמוע, אבל אני רוצה לספר לך, שסוף סוף יצא המרצע מן השק. קודם היו הודעות של דוברים בלתי מוסמכים לחלוטין. אבל היום כבר יש הודעה של דובר מוסמך מכל מוסמך, שר הביטחון בכבודו ובעצמו, והוא הודיע, שאין הבדלים בין ההסכמים הביטחוניים שאנחנו חתמנו עליהם לגבי חברון לבין ההסכמים הביטחוניים שהממשלה הזאת חותמת עליהם.

ואני שואל, אדוני היושב-ראש: אם זה כך – והרי זה כך, הרי שר הביטחון יודע טוב יותר מכל אחד אחר במה מדובר, מה הסכם א', מה הסכם ב' ומה ההבדלים ביניהם – על מה שיגעו את כולם במשך ארבעה-חמישה חודשים? על מה שיגעו? הרי מלכתחילה אמרנו שאין הבדלים ולא יהיו הבדלים. למה אמרנו? מה, אנחנו נביאים? אמרנו משום שאנחנו יודעים מהי המציאות בחברון, אנחנו יודעים מה התוכנית שהובאה לנו על-ידי קציני צה"ל, שנבחנה על-פי אמות מידה מקצועיות, וידענו ששולי התמרון שם, שולי התיקון שם, אם בכלל יש צורך בתיקונים, הם מצומצמים ובעצם אפסיים. לכן ידענו שלא יהיה הבדל בין ההסכמים. על מה שיגעו את כל העולם? על מה עברו ארבעה חודשים? על מה מתחו את היחסים?

עכשיו זה בסדר שהממשלה אומרת כל הזמן שהיא מבצעת את ההסכמים האלה כמי שכפאה שד, כי אלו אינם ההסכמים שלה? אבל אתם צריכים להחליט: או שאתם לא מבצעים את ההסכמים, או שאתם מבצעים את ההסכמים לא בפנים חמוצות. אתם לא יכולים לבצע כל הזמן את ההסכמים בפנים חמוצות.

אי-אפשר להתקדם כל הזמן בפנים חמוצות. הרי ההסכם, חלק ממנו, זו גם מערכת האמון שהולכת ונבנית בהדרגה בין הצדדים. אתם כל הזמן נורא חמוצים, אתם מתהלכים כל הזמן כמי שכפאה שד. אי-אפשר לבנות מערכת של שלום, שהיא לא רק מערכת פורמלית אלא היא גם מערכת הרבה יותר חיה, כאשר כל הזמן הממשלה כל כך נרגנת ומשימה את עצמה כמי שנגררת על כורחה.

הסכנה הבאה שאני רוצה להצביע עליה, אולי היא הסכנה הגדולה מכולן, היא סכנת ההתנחלויות. חשבתי שלפחות מן השטות הזאת כבר התנערתם, או נפטרתם. אי-אפשר להקים התנחלויות תוך כדי משא-ומתן, כתוב בהסכם או לא כתוב בהסכם. לא כל דבר צריך להיות כתוב בהסכם, יש דברים שכתובים בעט של שכל ישר ותבוניות אלמנטרית. אי-אפשר לקיים משא-ומתן בתום לב כאשר תוך כדי משא-ומתן הולכים ויוצרים עובדות מוגמרות בשטח. תמיד אנחנו אומרים: משא-ומתן בלי תנאים מוקדמים. תנאים מוקדמים הם בדרך כלל תנאים מילוליים, ואנחנו, במו ידינו, לא מסתפקים בתנאים מילוליים אלא אנחנו קובעים תנאים פסיים ממש.

מי שחושב שהוא יוכל לנהל משא-ומתן בתום לב עם הפלשתינים כאשר במו ידיו הוא משנה בעת ובעונה אחת את המבנה הפיסי והדמוגרפי של הגדה המערבית, הוא ממש משחק באש. אני רוצה לומר לממשלה, שבאש הזו היא משחקת לבדה, היא משחקת בלי הקהילייה הבין-לאומית, שכל כולה נגד התנחלויות חדשות, ונגד רוב רובו של העם. אלו לא אותם 50%:50%. אף אחד איננו רוצה לסבך את המצב, להקשות עוד יותר ולהכביד ולהגיע עוד לאיזו התפרצות בגלל איזה שתי ערים חרדיות במטה-בנימין. תניחו לתעתועים האלה, אתם צריכים לדעת במה אתם מטפלים.

והדרך השלישית, ריבוננו של עולם, שאני מבין שהיא אומרת כל הזמן שזה לא בסדר – אפשר לומר שזה לא בסדר, עוד הפעם אפשר לומר שזה לא בסדר, אבל אחר כך דופקים על השולחן שזה לא בסדר. אם הדפיקה על השולחן לא מספיקה – – –

חיים אורון (מרצ):

אתה טועה, הם בעד, הם אומרים עכשיו.

יוסי שריד (מרצ):

לא, לא, תאמין לי. כדי להביא – לא בכוונה – לעימות עם סוריה הם מוכנים להתפשר שם.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

יוסי שריד (מרצ):

הסכנה האחרונה שאני רוצה לדבר עליה לפני שיש לי הערה לכמה חברים הכי טובים שלי בסיעת העבודה, זו כמובן הסכנה של עימות עם סוריה. הדברים ידועים, אני לא רוצה להכביר דברים. גם אם העימות עם סוריה יתמהמה – עכשיו נוצר רושם כאילו הוא מתמהמה – בסופו של דבר בוא יבוא, כי חידוש המשא-ומתן הוא תנאי הכרחי למניעת המלחמה. אין לאיש מאתנו תפקיד חשוב יותר בבית הזה עכשיו מאשר למנוע את המלחמה עם סוריה. משום שמלחמה עם סוריה, על-פי ההגדרה, על-פי השתלשלות העניינים ועל-פי מה שהציעה הממשלה הקודמת, תהיה מלחמת ברירה, ואין דבר נורא

יותר לישראל מאשר מלחמת ברירה נוספת. את מכוות האש הזאת אנחנו עוד נושאים אתנו ממלחמת לבנון, וזו תהיה מלחמה לאין שיעור גדולה יותר מהמלחמה ההיא. אין יותר מלחמות ברירה בישראל.

ההערה האחרונה שאני רוצה להעיר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, היא לכמה חברים בסיעת העבודה, חברים הכי טובים שלי גם באופן אישי וגם לעמדה.

אני לא כל כך מבין, מצליחים לבלבל אותי. עניין המאמצים להגיע להסכמה לאומית, הרי זו מלכודת פתאים, ואתם לא פתאים. תשמע, חברי יוסי ביילין, נורא לא נעים לדבר נגד הידברות – – –

רענן כהן (העבודה):

זו לא סיעת העבודה.

יוסי שריד (מרצ):

אמרתי: חברים מסוימים בסיעת העבודה.

אני אומר: זה נורא לא נעים לדבר נגד הידברות. מי נגד הידברות? אני בעד הידברות מכאן ועד להודעה חדשה, כל הזמן נידבר. מה אנחנו עושים עכשיו – אנחנו נדברים. אבל היומרה הזאת, שהיא היא מלכודת הפתאים, להגיע להסכמה לאומית בין הליכוד לבין מפלגת העבודה לעניין הסדר הקבע בינינו לבין הפלשתינים – זו פארסה. למה אתם משתתפים בפארסה הזאת? לא רק משתתפים, אלא אפילו יוזמים. אני אגיד ואסביר לך בשתי מלים למה, ואני בטוח שתבין.

חנן פורת (מפד"ל):

אפילו לנסות אסור?

יוסי שריד (מרצ):

אני אסביר לך למה. אתם להסכמה על הלאוויים תגיעו מהר מאוד, אני מבטיח לך: לא חלוקת ירושלים, לא חזרה לגבולות 1967, לא זכות שיבה בלתי מוגבלת; זה יהיה מהר מאוד. אז אתם תגיעו לחארטומיזציה של המדיניות הלאומית המשותפת בישראל: לאו, לאו, לאו, כולם יודעים מה הלאו. אבל למה לכם להתחיל מהלאו, הרי אתם אנשים קונסטרוקטיביים, פוזיטיביים, תתחילו מההן. אני אגיד לך איך מתחילים מההן. למה לך להתחיל לבנות את הקירות? תבנו את היסודות.

יש כמה בסיסים שאם לא מסכימים עליהם אין טעם לקיים את ההידברות. אתן לך דוגמה. תסכימו על כך שמפנים את רוב השטח, נו, תתחילו בזה. אגב, אני מבקש, אני לא יכול להתפרץ, אני מודיע שאם תהיה הסכמה על פינוי רוב השטח בגדה המערבית אני מועמד להצטרפות.

תנסה לראות אם תגיע לזה, אתה לא תגיע לזה. מה יהיה עכשיו? בכל דיון מעתה ואילך – ובמלכודת הפתאים הזאת אתם מפילים לא רק אתכם אלא גם אותנו – בכל דיון שבו הסכמתם על הלאווים, על החארטומיזציה, זה יישלף: אבל, הרי הסכמתם. אתם תצעקו "געוואלד", כן, הסכמנו, אבל רצינו גם דברים נוספים. איזה דברים נוספים? אין דברים נוספים. על זה הסכמתם, על זה בינתיים לא הסכמתם.

אני אומר: תסכימו על נסיגה מרוב השטח, תסכימו על מדינה פלשתינית – שמעתי את חבר הכנסת חגי מירום והערכתי מאוד את דבריו – מי כמוכם יודעים שאתם בעד מדינה פלשתינית. אבל למה אתם מפנים את הזרקור רק אל הגדה המערבית ואל רצועת-עזה? למה אתם מחפשים את הפורענות מתחת לפנס? אני אומר לכם, שהפורענות עכשיו היא לא מתחת לפנס, היא באפלה, הפורענות שבאפלה היא הפורענות הצפויה לנו מסוריה. אז תסכימו, למשל, על ירידה מרמת-הגולן. אתה היית חבר בממשלה שהסכימה לירידה מרמת-הגולן, תסכים על ירידה מרמת-הגולן, ואחר כך תתדיינו על הסדרי הביטחון. מה, אתם רוצים לעשות לעצמכם מלאכה קלה? אפשר להפריד בין הדבקים, בין פלשתינים לבין סורים? כך אתה מכיר את המזרח התיכון?

לא נעים לי לדבר נגד הידברות.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

יוסי שריד (מרצ):

בפעם הבאה שתתכנסו, לחלק של התה אני מוכן לבוא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא דיבר 20 דקות.

היו"ר ד' תיכון:

הוא דיבר 20 דקות. חבר הכנסת ריבלין, לא עכשיו.

יוסי שריד (מרצ):

כאשר אני אאמין ביכולת לרבע את המעגל או לרבע את כדור הארץ, אני אצטרף.

חגי מירום (העבודה):

חברת הכנסת נעמי בלומנטל תעשה לכם את התה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הודעה אישית של חבר הכנסת א' אושעיה

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אפי אושעיה, הודעה אישית, משם.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את הדברים שיש לי לומר לגבי ההסכם בחברון אומר מעל הדוכן, נרשמתי. היות שחבר הכנסת שריד הזכיר את שמי, אני רוצה לומר, שלפי הידוע לי, אולי אני לא כל כך יודע, חוק איסור המפגשים כבר בוטל מזמן. אם מותר להיפגש עם פלשתינים רוצחים, מותר בהחלט להיפגש עם יהודים שעברו עבירות.

הפתח והסיכוי – אם פעם יש סיכוי – להגיע לשלום אמיתי בבית הוא בהידברות, שתחילתה פעם עם הליכוד – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הדבר היחיד: אסור לאנשי אבו-גוש להיפגש עם הדודה שלהם ברמאללה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת שריד, שביקרתי אצל המתנחלים בחברון. היו לי חילוקי דעות רבים אתם, אבל פתחתי פתח להידברות, שאני חושב שהיא תחילתה של דרך שתוביל אותנו מהאופוזיציה, שאנחנו נמצאים בה, לעבר הובלת העם הזה לעתיד טוב יותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי קבע עם סוריה ועם הערבים
הארץ-ישראלים היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי ביילין, בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אני מזמין אותך לשבת אלי הביתה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שריד.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, גם אתה עוזר? כל הבעיות בהסתדרות כבר נפתרו?

חיים אורון (מרצ):

כן, כן.

היו"ר ד' תיכון:

אני שמח אתך ביחד.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין שחבר הכנסת שריד יהיה עכשיו עסוק מאוד, עליו גם להצטרף למפגש שלנו בנושא הסדר הקבע, וגם להזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה אליו הביתה. אני אתך, עם הטמפרמנט ועם הרצון לחדד, ועם סימן השאלה אם אפשר להגיע לאיזו הבנה, אבל יש לי שני דברים לומר: א. אני לא בטוח שאין עם מי לדבר. אנחנו באמת אלה שכל השנים האמנו שיש עם מי לדבר, לא יכולים להפסיק את זה במקום אחר. צריך לצאת מזה. הדבר השני שאולי הוא יותר קונקרטי – יש תאריכים, אנחנו הפסדנו בבחירות והשארנו איזו מורשה. המורשה הזאת מלאה תאריכים. יש בה תאריך – 4 במאי 1999. אם עד אז לא יהיה הסדר קבע, אז אנחנו יכולים לחדד את העמדות שלנו, בהחלט. ואז מה יצא לנו מזה? נחדד את העמדות שלנו, וחלילה תהיה החרפה, כדי לא להגיד מלים אחרות.

כולנו מבינים דבר אחד, המצב שבו אין התקדמות לעבר מהלך של שלום כאשר יש הסכם, הוא הרבה יותר חמור ממצב שבו אין התקדמות ואין הסכם. אין הסכם אז אין הסכם אז אין התקדמות. כשיש הסכם ויש תאריכים, אני רואה לעצמי חובה לעשות כל מה שאני יכול כדי לקדם את התהליך הזה. אני חושב שאנחנו עשינו טעות בזמננו כשחשבנו שהתהליך ידבר בעד עצמו ואפשר להימנע מלקיים דיאלוג בנושא התהליך עם חוגים אחרים בחברה. זה בוודאי נכון כשאתה לא בשלטון והעניין לא בידך.

אשר למתח הזה שבין הסכמי הביניים לבין הסכם הקבע, הוא קיים מאז קמפ-דייוויד, כאשר לראשונה נקבע הסעיף שבו מדובר בחמש שנים מאז הבחירות לרשות הפלשתינית ועד להסדר הקבע. כאשר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, קבע את הדבר הזה בקמפ-דייוויד, אני חושב שהוא חשב על שני דברים: א. הוא חשב שחמש שנים הן פרק זמן טוב יותר מחצי שנה. לוקח זמן, ובזמן הזה הרבה דברים יכולים לקרות. הדבר השני, הוא חשב, כיוון שאין בחירות לרשות הפלשתינית, חמש השנים האלה לא יתחילו אף פעם, והן באמת לא התחילו, עד הסכם אוסלו. מי שרצה מה שנקרא להרוויח זמן – את הזמן הזה הוא הרוויח. קמפ-דייוויד, עם הקונצפציה של הסדר ביניים של חמש שנים שבמהלך יש אוטונומיה ומשטרה חזקה וכל היוצאים באלה, הוא היה הבסיס. הוא היה הבסיס משום שזה ההסכם היחיד הראשון בינינו לבין גורם ערבי. הוא היה הבסיס להזמנה לוועידת מדריד. הוא היה הבסיס לשיחות בווינגטון. הוא היה הבסיס של הסכם אוסלו.

יש, כמובן, תפיסה שאומרת, שים מפריד בין אוסלו לבין קמפ-דייוויד. דבר אחד בוודאי אי-אפשר לטעון, שהמלים לא אותן מלים. המלים הן אותן מלים, המושגים הם אותם מושגים. הראש הוא אותו ראש. נכון שהסכם קמפ-דייוויד לא דיבר על אש"ף, והסכם אוסלו כן. אבל כל המושגים, בכלל זה – זה קיים בהסכם קמפ-דייוויד. REDEPLOYMENT לקרא לפינוי –

כשאנחנו קיימנו את השיחות באוסלו שאלנו גם את הפלשתינים בשלב מסוים: מה הייתם אומרים אילו אנחנו היינו מציעים לכם לדון מייד על הסכם הקבע; האם הייתם מוכנים לזה? היינו חוסכים מעצמנו זמן ועוד דברים שאני אתייחס אליהם. התשובה שאנחנו קיבלנו היתה מפתיעה. הם היו אלה שאמרו לנו: הזמן לא בשל, אנחנו זקוקים לזמן כדי לבנות מערכת, כדי להביא את השוטרים, כדי לבנות מערכת משפטית. אנחנו לא יכולים ישר לקפוץ להסדר קבע.

יונה יהב (העבודה):

הזמן לא עובד לטובתנו.

יוסף ביילין (העבודה):

כן, אבל הם חשבו אז שהזמן כן עבד לטובתם.

יונה יהב (העבודה):

הם ידעו את זה.

יוסף ביילין (העבודה):

לא. התשובה שלהם היתה תשובה אמיתית – שזה היה מוקדם מדי מבחינתם. אני לא בטוח שזאת היתה הכוונה, יכול להיות. אינני בטוח שזאת היתה הכוונה. אני מקווה שלא.

התחושה אז היתה, שהסדר הביניים הוא דבר נוח לשני הצדדים. הם התארגנו, הם בנו את המערכות שלהם. אנחנו אמרנו בלבנו, שזה זמן שבו אנחנו נוכל להכיר טוב יותר את הצד השני ולהידבר אתו, לדעת איך להידבר אתו וכו'.

אם תרצו, התחושה אז היתה, שההצלחה הכי גדולה של הסכם אוסלו היא, שזו היתה הפעם הראשונה שבה הסכימו הפלשתינים להפריד בין הסכם הביניים להסכם הקבע, כאשר כל השנים הם אמרו: בואו נדע מראש מה יהיה הסכם הקבע; כשנדע מה יהיה הסכם הקבע, אז נגזור מזה את הסדר הביניים. זו היתה הפעם הראשונה שהם אמרו: אנחנו מוכנים לקחת את הסיכון לא לדעת מראש מה יהיה הסדר הקבע. ואל יחשוב מישו שהם קיבלו הבטחות ורמזים לגבי מדינה פלשתינית שבירתה חיפה או מקום אחר, לא היה ולא נברא, לא היו להם שום רמזים, אלא רק תקוות, שזה לגיטימי, והם ניתקו בין הסדר הביניים לבין הסדר הקבע, כאשר הסדר הביניים היה ברור והסדר הקבע היה מעורפל בעיניהם לחלוטין, כפי שהוא גם מעורפל היום.

אני חושב – ואני הגעתי למסקנה הזאת מוקדם – שההישג הגדול ביותר שלנו באוסלו, של הניתוק בין הסכם הביניים להסכם הקבע, היה גם הבעיה הגדולה ביותר שלנו; של שני הצדדים, לא רק שלנו.

קודם כול, זה יצר תחושה לטווח די ארוך, שהדברים לא סגורים, שיש סימני שאלה. היתה תחושה ברחוב הישראלי, שזה אולי סלאמי, זה מתחיל בעזה ונמשך במקום אחר, בסוף נותר על הכול. היתה גם היום הם LAST זה גם עזה FIRST תחושה ברחוב הפלשתיני, שזה אולי סלאמי הפוך, שעזה אומרים: רגע, נניח שנפתור את בעיית חברון, הליכוד רוצה לגמור עם חברון ובה יגמר העניין. יש להם כל הזמן חשש שהצעד הבא הוא הצעד האחרון. אצלנו יש כל הזמן חשש שהצעד הזה הוא רק התחלה למשהו הרבה יותר חמור. סימני השאלה הם מאוד בעייתיים. אנחנו יודעים שאין שמחה כשמחת התרת הספקות.

היתה בעיה גדולה מאוד לגבי המתיישבים בשטחים. המתנחלים באו אלי ואמרו: תראה, אנחנו חיים כאן כבר הרבה שנים. המתונים שבהם אמרו: תקלו עלינו, אנחנו מוכנים לעזוב. אם נגזר – אולי לא היינו רוצים לעזוב – אנחנו מוכנים לעזוב, תנו לנו פיצויים, נלך הביתה. מה אנחנו אמרנו: חכו, הסכם הקבע הוא ב-1999. הם אמרו לנו: מה, עד אז אנחנו בני ערובה שלכם או של ההסכם שלכם? התשובה היתה: אתם הייתם במצב הזה כל כך הרבה שנים, עכשיו אנחנו הולכים לסגור את זה, למה אתם מזכירים? אבל האמת היא שהיה בזה משהו. כי מצד אחד היתה השאלה, האם לבנות שם, האם להשקיע שם, האם להוסיף אנשים שם? ומצד שני אנחנו לא אמרנו להם: קחו את הפיצויים ותלכו הביתה. כי זאת תשובה, אולי לא טובה.

חנן פורת (מפד"ל):

לא המתונים אלא האופורטוניסטים.

יוסף ביילין (העבודה):

לא, זה לא נכון, חבר הכנסת חנן פורת. אני מאוד לא מקבל את זה. היו אצלי אנשים בעלי תפיסה אידיאולוגית שאמרו, שהם רוצים להישאר, אבל אין עתיד שם ולכן הם מעדיפים לעבור אולי ליישוב אחר בשטחים. זה לא נכון מה שאתה אומר, שהם האופורטוניסטים. חלק מהם הם הטובים בחברינו, של שנינו. חבר הכנסת חנן פורת, זה לא נכון מה שאתה אומר.

אני חוזר לעניין. מצד שני, הקיצונים בשני הצדדים אמרו: אם יש לנו חמש שנים, בואו ננסה לעשות משהו – להוציא את האוויר מהגלגלים, לפגוע בתהליך, באלימות, בצורה אחרת, לא ניתן לתהליך הזה להימשך. כלומר, אנחנו נתנו איזה מרחב ארוך, יחסית, של זמן להיסוסים, לספקות, למתנגדים, לאלימות, ולכך שאנשים שילמו את המחיר האישי במהלך התקופה הזאת.

בינתיים חלף זמן. אנחנו נמצאים היום בדיוק באמצע הזמן. בעוד שנתיים וחצי צריך להגיע להסדר הקבע. אנחנו אומרים תמיד, מצטטים את יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שאין תאריכים קדושים. א. הוא באמת אמר את זה; ב. יש בזה משהו; ג. זה נכון באופן חלקי. זה נכון מאוד לגבי סוף הדרך, זה לא נכון לגבי התחלת הדרך. למשל, תאריך כמו 7 בספטמבר 1996, תאריך הפריסה מחדש הנוספת, שזה תהליך חד-צדדי של ישראל, הוא תאריך קדוש, והעובדה שאנחנו הפרנו אותו תעמוד נגדנו ברבות הימים. לעומת זאת, סיום של משא-ומתן לא יכול להיות תאריך – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ביילין – – –

יוסף ביילין (העבודה):

מה, כבר? האם זה לא 20 דקות?

היו"ר ח' דיין:

אנחנו חייבים להקפיד. כמה זמן אתה עוד צריך?

יוסף ביילין (העבודה):

אני צריך עוד כשבע דקות.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

תאריך ההתחלה מקודש יותר מתאריך הסוף, כי במשא-ומתן אתה לא יכול לכפות את סיומו. לכן 4 במאי 1999 הוא תאריך יעד, ועם זאת, אם תסטה ממנו באופן משמעותי, תוכיח את חוסר הרצינות שלך.

מה קרה בינתיים? מה קורה היום? ולמה היום זה זמן כן להכריע? נוצרה סימטריה של שני תהליכים שבהם כפינו איש על רעהו. הליכוד, ממשלות הליכוד, כפו על מפלגת העבודה, על ממשלות העבודה, את מפת ההתנחלויות, ואי-אפשר להתעלם ממנה בשום הסדר קבע. מפלגת העבודה, או ממשלת העבודה כפתה על ממשלת הליכוד את הסכם אוסלו, והיא לא יכולה להתעלם ממנו. זה יצר סימטריה. שני הדברים האלה יהיו הפרמטרים של הסדר הקבע. אני חושב, שאנחנו יכולים בהחלט לנסות ולהגיע להסדר. חבר הכנסת שריד, אני בטח לא הייתי מרים ידיים לפני שאני מתחיל בזה.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת ביילין, אני רוצה להבין – אתה מאמין שתגיעו להסדר עם הליכוד או עם הפלשתינים?

יוסף ביילין (העבודה):

כפי שאתה יודע, אנחנו באים לשיחות עם הליכוד אחרי שכבר דיברנו עם הפלשתינים. אנחנו יכולים להגיד לאנשי הליכוד מה פחות או יותר יכול להתקבל ומה לא. אנחנו לא איזו חבורת פתאים שבאים להגיד עם הליכוד: הסכמי חארטום. עברנו את הגיל הזה.

חנן פורת (מפד"ל):

— — — אלא אם כן — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

יוסף ביילין (העבודה):

אני רוצה לומר לכם, אם אני מדבר על עקרונות להבנה, ואינני רוצה לחזור על מה שאמרתי בהצעה לסדר-היום לגבי הפירוט של ההסכם עצמו – מה זה, למשל, ירושלים מאוחדת בשבילי? יש עוד דבר שממעטים לדבר עליו כל הזמן, וזה – ירושלים מוכרת בעולם כבירת ישראל. אני, למשל, לא מוכן, אם זה תלוי בי, להגיע להסכם קבע, שבסופו ירושלים נשארת מוכרת רק בחלקה המערבי רק על-ידי שתי מדינות חשובות מאוד – אני תמיד אודה להן ואכיר להן תודה – קוסטה ריקה ואל-סלבדור. אני רוצה גם מדינה שלישית שתכיר בנו. וזה לא יהיה בלי הסכם. אני רוצה להשיג את זה.

הסדרי ביטחון לגבי מקומות שנעזבו אותם? בוודאי. אי-רצון לשלוט על הפלשתינים – לפי דעתי, אפשר להגיע להבנה בנושא הזה בתוכנו, כפי שאפשר להגיע לזכות או להכרה בזכות שלנו להגיע לכל מקום וגם לגור בו. במסגרת של שלום אינני רואה שום סיבה שאדם ישראלי לא יוכל לגור במקום שאיננו מצוי בריבונות ישראל.

וכמובן, ייצוב של גבולות חדשים וקבועים ומוכרים. הגיע הזמן שיהיו לנו גבולות. אינני חושב שהדבר הזה לא יהיה מוסכם.

אם נגיע למסקנה שאי-אפשר לדבר על זה, שאין עם מי לדבר בתוך הליכוד או במפלגות אחרות, הדרך השלישית או מפלגות אחרות, נרד מזה. איזו קבלה יביאו לנו ברבות הימים ויגידו: אתם העזתם להידבר אתם?

בשבילי הסדר הביניים הוא בעצם רשת ביטחון למשא-ומתן על הסדר קבע. עד 7 בספטמבר ישראל . זאת אומרת, זה SPECIFIED MILITARY LOCATIONS חייבת להיפרס מחדש למקומות, זה נקרא שם המועד שעד אליו צריך להגיע בעצם לפריסה מינימלית מאוד בשטחים, אם אין הסדר קבע. אני אומר, שכמו שהיתה בעבר הסכמה בין ימין לשמאל, אפילו בלי הידברות, על תקופת מעבר של חמש שנים, אפשר אולי להגיע היום להסכמה לגבי קיצורו של התהליך.

יוסי שריד (מרצ):

מה זה פריסה מינימלית?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לפני הפריסה בחברון?

יוסף ביילין (העבודה):

זה לא קשור לחברון. זה צריך להיות אחרי.

יוסי שריד (מרצ):

למה הפריסה מינימלית?

יוסף ביילין (העבודה):

יכולה להיות לא מינימלית רק בהגדרה לא סבירה. SPECIFIED MILITARY LOCATIONS משום ש-

יוסי שריד (מרצ):

יוסף ביילין (העבודה):

בסדר. אני מניח שסביר יותר שזה לא יקרה בכלל מאשר שמישהו יתחכם ויגיד: הנה אני עושה דבר SPECIFIED MILITARY LOCATIONS כזה, וחצי הגדה זה

יוסי שריד (מרצ):

לממשלה הזאת זה אולי יהיה מינימלי, אבל אנחנו לא צריכים לחשוב שזו פריסה מינימלית.

יוסף ביילין (העבודה):

טוב, אבל כידוע לך זו החלטה חד-צדדית של ממשלת ישראל.

אני אומר: בואו ננסה להגיע לפחות להסכם עקרונות עם הפלשתינים בתוך שנה, ולקבוע גבול מוסכם , שהוא בעייתי SPECIFIED MILITARY LOCATIONS עוד לפני התאריך הזה שנצטרך להגיע אליו, של גם לימין וגם לשמאל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה שמאל?

יוסף ביילין (העבודה):

הוא בעייתי לי. בסדר? נתפשר על זה. הוא בעייתי לי. אני לא הייתי רוצה להגיע למצב שבו גבול הביניים מכתוב לי את גבול הקבע. כיוון שאני מאמין שאנחנו יכולים להגיע להסדר שיהיה מקובל הן על הגורם המרכזי בפוליטיקה הישראלית והן על הפלשתינים, המתונים, הפרגמטיים, כפי שנרצה לקרוא להם, וכיוון שאני מאמין שכולנו יודעים, פחות או יותר, מה הם העקרונות של הסכם כזה, מה הם באמת הקווים האדומים שאותם אנחנו לא יכולים לעבור ביחד, אני מציע שבמקום שנענה את עצמנו עוד שנים בדרך להסכם הקבע, נקצר לעצמנו את התקופה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי ביילין.

חנן פורת (מפד"ל):

האם אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ח' דיין:

אנחנו כבר חרגנו מאוד מלוח הזמנים. אשמח אם תיגש אליו ותשאל אותו.

אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל קליינר בנושא: עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן להסדרי הקבע עם סוריה ועם הערבים הארץ-ישראלים. בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון או הוויכוח בין שני הדוברים הקודמים, חברי הכנסת יוסי שריד ויוסי ביילין, הוא סימפטום לכך שהשאלה העומדת בפנינו, ובה נדון היום, היא שאלה לא פשוטה, היא שאלה לא קלה, והיא שאלה שחוצה מחנות, זרמים פוליטיים והשקפות עולם.

אני אביא שתי דוגמות כדי להמחיש: מצד אחד – יצחק שמיר, ומצד שני – שמעון פרס. מול חברים מהליכוד-גשר-צומת, מהקואליציה, שאומרים: היום יש אינטרס לאומי לגשת ישירות להסדר הקבע, ישנו ראש ממשלה לשעבר, ראש הליכוד לשעבר, יצחק שמיר, שאומר: לדון היום בהסדר קבע, אין דבר יותר גרוע מזה. במצבה הבין-לאומי של מדינת ישראל, דיון בהסדר הקבע פירושו אסון. לארצות-הברית, שהיא האוהדת ביותר, יש עמדה, פחות או יותר, שלא מקובלת על ישראל. למדינות אירופה יש עמדה שלא מקובלת על ישראל, והיא קרובה יותר לצד השני. בסיטואציה של היום, הטעות הגדולה ביותר שישראל יכולה לעשות, ודאי מנקודת הראות של המחנה הלאומי, היא לגשת להסדרי הקבע.

גם מי שתומך היום בהידברות, בפעולה המשותפת, ואני רואה את ההידברות הזאת אפילו עכשיו באולם – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

עכשיו קטעת את זה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני מצטער. גם מי שתומך בכך לא יכול להתעלם מהדברים של יצחק שמיר ומהסכנות שהוא דן בהן. גם אם יגיעו להסדר קבע, הוא לא יהיה כל כך קרוב להשקפות הרצויות, ודאי לאלה שקרובים בהשקפת עולמם לשמיר, ואני נמנה עמם.

מצד שני, בא שמעון פרס ואומר – או כך הוא אמר, ואני לא יודע מה היא עמדתו היום – ללכת להסדר הקבע פירושו לפוצץ את תהליך השלום. כל העיקרון היפהפה של הסדרי הקבע בנוי על זה שבשאלות הקשות, בשאלות הלא-פתורות, בשאלות שבהן הפער בין הצדדים גדול מאוד, לא נוגעים. אנחנו מתחילים דווקא מן השאלות הקלות, כי אם נדון היום בשאלות הקשות, פירוש הדבר פיצוץ המייד של תהליך השלום. הדיבורים על הסדר הקבע משרתים את מתנגדי תהליך השלום. יוסי ביילין לא

נמנה עם מתנגדי תהליך השלום, וגם אם הוא תומך בהליכה להסדרי הקבע, אני מניח שהוא ודאי נותן משקל לא מבוטל לאותם נימוקים, לא בלתי הגיוניים מבחינתו, של פרס.

אני רוצה לומר, שאני חושב שהיושר האינטלקטואלי של אלה שמדברים בצד שמאל על הליכה ישירה הוא בעצם התנגדות לדבר שאיש ממתנגדי הסדר הקבע בשמאל לא אומר. לא אמר אותו פרס, לא אמר אותו יוסי שריד כשדיבר כאן, ובעצם חלק מן העניין הוא גם קצת להונות את היהודים, להאכיל אותם בכפית ולהגיד: אנחנו נתנגד לזה ונתנגד לזה ונתנגד לזה, ובקריצת עין, חלק מן האנשים בשמאל יודעים שהם הולכים לווייתורים מרחיקים-לכת הרבה יותר ממה שהם נותנים לציבור הישראלי לדעת, והם יגדירו את זה בלשון מעודנת: הציבור הישראלי לא בשל; ובתרגום לעברית ממשיית: אם נספר לעם ישראל לאן אנחנו באמת הולכים, עם ישראל לא ייתן לנו כי הוא מתנגד.

קל יותר לטייח, וגם יותר מזה – לומר לא אמת, אבל הדרך הנכונה, הקשה יותר אך הבריאה יותר, שיכולה להביא תוצאות, היא להגיד לעם את האמת לגרסתם ולנסות לשכנע באמת שלך. אני משבח את יוסי ביילין על כך שהוא, מתוך השקפת העולם שלו, המנוגדת לשלי, נוקט כל הזמן את הדרך הזו, של הליכה בדרך האמת. לא רק אחרי הבחירות, כאשר מפלגת העבודה באופוזיציה ואולי יש לה אינטרס להשפיע על המציאות, על הממשלה הקיימת, אלא גם כאשר הם היו בממשלה, והם בוודאי האמינו שהיא תיכון, אני לא יודע אם לעד אבל בוודאי עוד לארבע שנים, קרי: ארבע שנים אלה, גם אז יוסי ביילין הלך להידבר עם המתישבים ביהודה ובשומרון, שהוא בוודאי לא תמך במעשיהם, וגם אז הוא הלך על הסדר שיבטא באיזו הידברות קונסנסוס רחב יותר מהקונסנסוס של קואליציית המיעוט עבודה-מרצ, בתמיכת הערבים אזרחי ישראל.

מבחן השלום האמיתי הוא האם אנחנו מדברים על שלום ליומיים, שאחרי יומיים וחצי אומרים לו שלום, או באמת מדברים על שלום אמיתי. השלום האמיתי הוא שלום של הסדר הקבע ולא השלום של הסדרי הביניים, שמטבע הדברים, וכך דרכו של עולם – ומאז קיסינג'ר בוודאי כך דרכו של עולם – בהסדרי ביניים, שהם בלאו הכי זמניים, אם אתה רוצה להצליח אתה נותן לשני הצדדים להאמין בחלק מן הדברים, בחלק מן הפתרון, בלי להוליך אותם שולל, חלילה. זה מאמין כך וזה מאמין ההיפך, אבל זה הפטנט. במשך הזמן מעכלים ומתרגלים. אני לא חושב ששלום באזור זה אפשר לבנות על בסיס שכזה, אלא צריך ללכת על מבחן האמת.

הדבר הכי חשוב שעליו צריך לדבר הוא האינטרס הלאומי. האם האינטרס הלאומי של מי שמזדהה עם מדינת ישראל משני חלקי הבית, של המחנה הציוני הגדול והרחב, על כל עומק חילוקי הדעות הפוליטיים שקיים ביניהם, האם האינטרס הוא באמת לוותר בשלב זה וללכת לקראת הצד השני בכל הדברים הקלים, לבוא למשא-ומתן הכי קשה, הכי מסובך והכי אמיתי ולגשר עליו עם הפער הכי גדול, כאשר בעצם ויתרת על כל נכסיך וכמעט נותרת בלי כנפי משא-ומתן? אין ספק שזה לא משנה אם אתה בימין או בשמאל, בעבודה או בליכוד-גשר-צומת. ברור שההיגיון הפשוט אומר, שעדיף להתווכח על הבעיות הקשות כאשר מצבך עדיין טוב יותר וכאשר לצד השני עוד יש מה להפסיד, ולא שהוא כבר אחרי רוב הדברים.

הסיכוי להגיע לסיכום, קרי: להגיע לשלום, הוא בהחלט כעת, כשעוד הרוב בידך. לכן התנגדנו לאוסלו. עכשיו אני מדבר אל אלה בליכוד-גשר-צומת, כמו מר שמיר, שאומרים שהסיכון בהידברות ישירה על הסדר הקבע גדול מדי. אני חלוק עליהם – בכך שהם חושבים שהסיכון גדול מדי. הרי בהעדר הידברות היתה בארבע השנים האחרונות ממשלה שהלכה בדרך שלה, שלדידנו היתה דרך אסון, על הסדר ביניים. כמה היה חסר לכך שהממשלה הזאת תנצח בבחירות ותמשיך בדרך שלה, מתבססת על מיעוט ציוני אבל רוב לגיטימי בכנסת? הממשלה הזאת היתה הולכת בדרך אוסלו ויוצרת פער עוד יותר גדול מזה שאנחנו מאמינים בו. האם לוותר על האפשרות למצוא דרך קונסנסוס,

משותפת, שבה אולי אתה מוותר קצת יותר, או הרבה יותר, אבל אתה לא מהמר ולא מסתכן בכך שמחר תהיה ממשלה שתעשה ההיפך הגמור ממה שאתה מאמין בו, כמו בארבע השנים הקשות שעברנו כשהיינו באופוזיציה?

הסדר הקבע הוא מבחן אמיתי, שבו אתה בוחן הכול. בין היתר, וצריך לדבר על העניין הזה, אתה בוחן את מערכת היחסים בתוך מדינת ישראל בזמן השלום ואחרי השלום בינינו לבין אחינו שותפינו לאזרחות ישראל, ערביי ישראל. עד היום, אולי עם הרבה מאוד היגיון, השתדלנו לטייח ולשים את הדברים מתחת לפני השטח.

אני מתפשר על 50% מהזמן שקיבל שריד ו-75% מהזמן שקיבל ביילין.

היו"ר ח' דיין:

אם אתה מעמיד לי תנאי, נלך לפי התקנון. אני לא ישבתי כאן כשזה קרה. לפני משורת הדין, כפי שאפשרתי לאחרים אני אאפשר גם לך, אבל אל תעמיד לי תנאים. אני מוסיף לך כמה דקות, ואני חוזר ואומר: המסגרת של הזמן של כל אחד היא מסגרת שאני לא אחרוג ממנה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אם פירשת את דברי אחרת אני מצטער, ואני מודה לאדוני על תוספת של כמה דקות.

במסגרת הזאת אנחנו צריכים לבחון גם את העניין הזה. בין השאר, יעלו שאלות שאולי לא נעים לשאול אותן, אבל האם בינינו יש הבנה? האם ההמנון שלנו הוא ערך שלא מתפשרים עליו? האם הדגל שלנו הוא ערך שלא מתפשרים עליו? האם סמל מדינת ישראל הוא ערך שלא מתפשרים עליו? אני מאמין באמונה שלמה, שבנושא הזה אפשר להגיע לקונסנסוס גם עם חבר הכנסת יוסי שריד. אני מקווה מאוד שאני לא טועה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ברשותך, אדוני היושב-ראש. אמרת שבמסגרת הסדרי הקבע אנחנו מעמידים את ערביי מדינת ישראל במבחן.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא אמרתי את זה. אמרתי שאנחנו צריכים גם לבחון בצורה רצינית את מערכת היחסים עם ערביי ישראל. האם לפחות מבחינת יהודי ישראל, נאמר לצורך העניין, כי שאלת, אני לא אוהב את הביטוי הזה, אבל אם כבר מדברים על הכול, כלומר מדברים על הקווים האדומים שלנו, מבחינת כל מיני

דרישות, ויש קולות, לא שלך, אלא של חברים אחרים; יש ערבים נאמנים למדינת ישראל, יש ערבים מאבו-גוש שאתמול נסעו לבקר את הדודה שלהם ברמאללה והוכו מכות רצח, מכיוון שחשבו שהם – --

אופיר פינס-פז (העבודה):

גם הוא נאמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

-- --

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמח שגיניתם את זה.

-- -- מכיוון שהם נאמנים למדינת ישראל. מי משתף פעולה עם האויב. אבל אתה יודע בדיוק, ודיברנו על זה, שיש גם ערבים שיש להם בעיית נאמנות, ואני חושב שצריך ללבן עד כמה במדינה דמוקרטית, עם כל הרגישות והבעייתיות והקשיים – אולי אחרי השלום זה יהיה יותר קל – מה הם הגבולות של אותה "נאמנות כפולה".

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אולי פעם אחת, חבר הכנסת קליינר, תעמיד את עצמך במבחן הדמוקרטיה האמיתית? האם הגישה, שכל פעם אתה מדבר עליה, היא גישה שוויונית כלפי כל אזרחי המדינה?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אין לי ספק שהגישה היא שוויונית. אנחנו נבלה כאן ארבע שנים ואני בהחלט אדבר על הנושא, ואנחנו יכולים גם לומר מה הם הדברים שהם בבחינת קווים אדומים בתוך מדינת ישראל, ואני גם מוכן לשמוע, לא רק להשמיע. הדיאלוג הזה הוא חיוני גם בינינו לבין השמאל וגם בינינו לבין הערבים.

לגבי המשא-ומתן עצמו, השאלה היא, במסגרת קביעת קווים אדומים – כי חבר הכנסת ביילין אומר שצריך מראש לקבוע קווים אדומים – יש בעיה אחת עם העניין הזה. לנו היה יתרון טקטי מאוד חשוב. מחד גיסא הכול פתוח למשא-ומתן, ומאידך גיסא אתה לא חושף את העמדות בהתמקחות פנימית, כי היא מחלישה אותך במשא-ומתן מול הצד השני. אם הדברים פומביים, וקשה מאוד במדינת ישראל

שדברים לא יהיו פומביים, כל הידברות בינינו – צריך למצוא את הדרך שהיא לא תחליש את עמדתנו במשא-ומתן עצמו.

אחרי שאמרתי את זה אומר את המשפט האחרון. יש כמה קווים אדומים אמיתיים שאותם טוב לשדר לצד השני, והם בראש ובראשונה נושא ירושלים המאוחדת בירת ישראל, שעליו אין ויכוח. אבל הנושא הפרובלמטי, שלדעתי הוא סלע המחלוקת, האם מדינת ישראל – ואני בכוונה לוקח דוגמה מרחיקה-לכת – יכולה להרשות לעצמה, למשל, קלקיליה בת 1.5 מיליון נפש, וזו הבעיה הקשה ביותר. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון פתוח, שלוש דקות לכל אחד. אני חוזר ואומר שאני אקפיד על לוח הזמנים. שנית, רשימת הנואמים סגורה.

אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מי שהשתתף בסיור של ועדת הפנים למנהרה ול"אורוות שלמה", סיור שהחזיר אותנו ימים אחרוניים – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

מסגד המרוואן.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מסגד המרוואן, זה השם החדש, דרך אגב, עם ישראל; חדש מבחינתי.

התמונות האלה בדיון המדיני כאן היום הציבו בפני עוד הפעם באופן מאוד מאוד ברור אותם מחדלים קשים, אותה מסכת של החלטות אומללות שמעידות יותר מכול על אטימות קשה, על זלזול, על היתפסות, חבר הכנסת קליינר, לכל אותם סמלים ולכל אותה משיחיות שגובה מחיר דמים נורא מעם ישראל.

אני אומר את הדברים האלה היום בעקבות הביקור, והיום כשאנחנו צריכים להכריע בשאלת חברון. הפסיקו להיתפס לסמלים, הפסיקו לא רק לנסות להיות בעלי-בית אלא גם להראות לכל העולם שאנחנו האדונים על הארץ הזו בכל המובנים של העניין. יש נושאים רגישים, יש נושאים עדינים, יש נושאים שלא פותרים אותם רק בכיפוף זרוע.

אני אומר את זה, משום שאני חרד מאוד ממה שיקרה בחברון. אני חרד מאוד שקומץ המתיישבים בחברון יעשה הכול כדי לטרפד את המהלך להסדר מחודש של פריסה בחברון. קומץ מתנחלים שחרת על דגלו את המשיחיות, את הקיצוניות, את הפנאטיות. קומץ האנשים הזה שנמצא היום שם, כולו מצויד בנשק, וכבר ראינו לפני שבוע תקרית שנזרקו אבנים ונורו יריות מול האבנים, ובמקרה היריות לא עלו בדם ובמקרה לא טרפדו את התהליך.

אני אומר כאן ועכשיו: צריך לפרוק את המנחלים בחברון מנשקם; לפרוק את המתנחלים מנשקם. כוחות הביטחון שומרים עליהם, הם האנשים המוגנים ביותר במדינת ישראל. דרך אגב, הרבה יותר מוגנים מאתנו. אין סכנה לשלומם, יש סכנה לשלום התהליך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה חשוב לך. זה טוב למה שאתה אומר.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלסאנע, לא קיבלת את רשות הדיבור.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לדברי חברי חבר הכנסת יוסי ביילין על הסדרי הקבע. יעיד חבר הכנסת ביילין עצמו, שלפני שהפסדנו את השלטון וכשהתקדמנו בתהליך, גם אני נמנית עם אלה שהשתעשעו ברעיון שאולי אפשר באמת לקצר תהליכים וללכת לשלב המכריע שבו יידונו שאלות היסוד. אלא שנדמה לי שניסיון היום, על רקע חוסר היכולת של הממשלה להתקדם

בתהליך, שלא לדבר על נסיגות, הוא לא ניסיון רציני, משום שמי שלא מצליח בקטן, אני בספק גדול אם יצליח בגדול.

אפשר להגיד משהו אחר, ואתה אמרת, חבר הכנסת ביילין: אנחנו כפינו על הממשלה את הסכמי אוסלו. יכול להיות שצריך לחשוב במושגים חדשים ולומר: מה שהיה ונעשה אין להתעלם ממנו ואין לברוח ממנו, אבל מעתה ואילך יכול להיות שהממשלה הזאת לא מסוגלת להתמודד עם המתווה של הסכמי אוסלו, יכול להיות שהיא צריכה ליצור את המתווה של עצמה ולהתקדם בתהליך כפי שהיא חושבת שהכי נכון להתקדם, ויכול מאוד להיות שאני אתמוך בזה, כי אני שומע את השרים מתפתלים ואומרים: אנחנו מחויבים, אבל לא מסוגלים להיות מחויבים. יכול להיות שצריך לאפשר להם לעשות את המתווה שלהם, אבל לבוא היום ולהגיד: בואו נעצור כאן, נעשה קפיצה כל כך גדולה קדימה להסדרי הקבע – צר לי; אני מקווה שאולי תצליחו להוכיח את ההיפך. בעניין הזה אני קטן אמונה, לא מאמין שהעניין אפשרי.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המדיניות שמנהלת הממשלה לא מובילה להשגת שלום בטוח אלא להידרדרות שתוביל להפסקת תהליך השלום ותגרור את האזור למלחמה ולמרחץ דמים.

הממשלה פועלת באופן שיטתי בסחבת במשא-ומתן עם הפלשתינים, כדי להרוויח זמן וליצור עובדות מוגמרות בשטח, במטרה לעקוף את יישום הסכמי אוסלו ולהנציח את הכיבוש הישראלי.

הגברה, הרחבה ועיבוי ההתנחלויות בירושלים המזרחית ובכל השטחים הכבושים לא רק שאינם מתיישבים עם תהליך השלום, אלא משמעותם הכרזת מלחמה על תהליך השלום.

המשך הסגר שמרעיב את העם הפלשתיני ואי-יישום ההסכמים החתומים מימי הממשלה הקודמת: הנסיגה מחברון, הרצף הטריטוריאלי בין הגדה לבין הרצועה, שחרור האסירים והאסירות הפלשתינים – כל אלה מובילים לתוצאות מסוכנות, שתקטלנה את התהליך המדיני ואת התקווה לשלום, לביטחון וליציבות.

מול מטריית המדיניות הסרבנית לשלום שמנהלת הממשלה, אני מתריע מפני הגברת סכנת הפאשיזם. ההתפרעות הנפשעת של המתנחלים בחברון ובמקומות אחרים, הריגת הילד, שרפת הבית בחברון ותקיפת חברת הכנסת יעל דיין מעידות על כך, שבהתנחלות צומח גרעין הפאשיזם היהודי, שיביא לא רק למרחץ דמים של הפלשתינים, אלא גם יסכן את החיים הדמוקרטיים בישראל.

לכן, מה שדרוש – והדבר תואם את האינטרסים האמיתיים של שני העמים – הוא הוצאת המתנחלים מחברון ומכל השטחים הכבושים. מה שדרוש הוא שהממשלה תיישם את כל הסכמי הביניים עם הפלשתינים ותתחיל במשא-ומתן על הסדר הקבע.

שלום בונים רק על בסיס הכרה הדדית בזכויות הלגיטימיות של כל צד. ובלי הכרה בזכויות הלגיטימיות של העם הערבי הפלשתיני להקמת מדינתו הריבונית ובירתה ירושלים המזרחית, לצד מדינת ישראל – לא יהיו לא שלום, לא ביטחון ולא יציבות.

חברי הכנסת הנכבדים, אני מתריע מפני סכנת מלחמה עם סוריה בגלל המדיניות הסרבנית של הממשלה. המשא-ומתן עם סוריה קפוא מאז הקמת הממשלה הנוכחית. הממשלה מסרבת להכיר בהבנות שהושגו בין סוריה לבין הממשלה הקודמת, ממשיכה בהרחבת ההתנחלות ובעיבויה, ולא מכירה בזכות הלגיטימית לריבונות סוריה על כל רמת-הגולן שנכבשה בשנת 1967.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הברירה היא – שלום צודק, כולל ובר-קיימא, שמבוסס על נסיגה ישראלית מכל השטחים שנכבשו מאז 1967 ו-1982 והקמת מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל ובירתה ירושלים המזרחית, או הפסקת תהליך השלום והתפוצצות מלחמתית חדשה שתגרום למרחץ דמים במזרח התיכון כולו. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת אחמד סעד, אבל אני חייב להגיד לך שאת הנאום הזה שמעתי בשבוע שעבר.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ח' דיין:

אני פשוט רואה שחבר הכנסת אברהם יחזקאל לא נמצא, חבר הכנסת עמיר פרץ לא נמצא, חבר הכנסת סאלח סלים לא נמצא. לכן ניתנת רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני אשתדל שלא לקרוא בשמות של חברי הכנסת שלא נוכחים, אלא רק בשמות הנוכחים.

בבקשה, חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. שלוש דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו כולנו יודעים ששלום עם התנחלויות הוא דבר בלתי אפשרי; שלום עם עיבוי התנחלויות הוא דבר בלתי אפשרי; שלום עם התנכלויות לתושבים הפלשתינים הוא בלתי אפשרי; שלום עם שרפת ביתה של משפחת דענא הוא בלתי אפשרי. להיפך, אדוני היושב-ראש, המעשים האלה – ואני חושש מאוד מכך – עלולים להביא לטבח, עלולים לגרור טבח בחברון. את הטבח הזה, שאני כבר רואה לנגד עיני על-פי המעשים האלה, אפשר למנוע, ואפשר למנוע אותו רק בדרך אחת ויחידה – הוצאת המתנחלים מחברון. אין מה לעשות, חייבים להוציא אותם. הם היו צריכים לצאת משם מאז גולדשטיין ולפני גולדשטיין. יש כמה גולדשטיינים בתוך חברון, והם מסוגלים לעשות טבח כמו שעשה גולדשטיין, ואולי יותר גרוע.

אדוני היושב-ראש, אין תזוזה בתהליך המדיני. אתמול נפגשה סיעת חד"ש עם חברי הוועדה המדינית של המועצה המחוקקת הפלשתינית. שמענו מהם, שמענו מראש הוועדה, ד"ר ח"ידר עבד-אל-שאפי, שהם רוצים שלום, אבל יש בקרבם איזו הרגשה של מרידות, שאני חושש שתביא אותם למצב של "יאוש. הם כבר מתייאשים, כי הם רואים שזה משא-ומתן עקום, משא-ומתן ריק, בלי כל תוכן.

הנה, על חברון כבר דנים חודשים מספר, בזמן שאין בכלל מה לדבר על חברון. יש הסכם שמדבר בצורה מפורטת על נסיגה, או על מה שהם מכנים בשם אחר, אבל נסיגה מחברון, וחברון איננה הבעיה העיקרית – חברון היא נקודה קטנה בכל הבעיה הפלשתינית. ואם על חברון מדברים כל כך הרבה חודשים, מה עם המעבר הבטוח שעליו סוכם בהסכם אוסלו? מה עם האסירות שנקראות האסירות הביטחוניות, הפלשתיניות הפוליטיות? מה עם האסירים הפלשתינים? מה עם הנסיגה? זה היה צריך להתבצע מזמן. מה עם הסדר הקבע ועל מה ידברו בהסדר הקבע C ו-B מאזורי כאשר מחברון לא נסוגים? על איזה הסדר קבע מדברים?

לכן, אדוני היושב-ראש, אין פניה של הממשלה הזאת לשלום. אתה בוודאי תסכים אתי, אדוני היושב-ראש, שעל-פי הממצאים הקיימים הממשלה הזאת – אין פניה לשלום, והיא מכינה את העם למלחמה. שמעתם את מה שהשר שרנסקי אמר: בואו נכין את העם למלחמה עם סוריה. שר בממשלה אומר את זה.

יוסף ביילין (העבודה):

שלא תהיה הפתעה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שלא תהיה הפתעה, כי מישהו מתכונן.

היו"ר ח' דיין:

גורם ההפתעה הוא גורם מכריע.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ועוד מישהו מכין פה את העם למלחמה בטורים של מכוניות, שרשרת – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, משפט מסכם, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, גם אתה סבלת מזה, גם אני סבלתי מזה והעם סבל מזה.

היו"ר ח' דיין:

לא, זה לא ימנע את המלחמה הבאה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

4 קילומטרים של מכוניות, של קרוונים? על מה? הממשלה הזאת מעוותת את החיים במדינה הזאת, באזור הזה. אני לא מאמין שהיא תיסוג, היא לא תעשה שלום. לכן הדרך היחידה היא לקצר את ימיה ואת חייה. נקודה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת סאלח סלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אלפי אמהות ברחבי הארץ כבר צירפו את חתימתן לעצומה שקוראת לראש הממשלה ולממשלה לעשות מעשה – לבצע את ההסכם שנחתם עם הפלשתינים ולקרב את שני העמים למצב של שלום ודו-קיום.

אני מזכירה את עניין האמהות, כי לפעמים, כשמדובר בביצוע הסכמים, נראה כאילו אנחנו מדברים על בעיה משפטית. שני צדדים ישבו, כתבו וחתמו, ועכשיו יש בעיה משפטית: מבצעים או לא מבצעים. אבל על סדר-היום שלנו לא עומדת הבעיה המשפטית האם מבצעים או לא מבצעים הסכם; על סדר-היום שלנו עומדת הבעיה האנושית של האמהות והאבות, של הצעירים שמשרתים בצבא, של בני שני העמים. זאת השאלה שעומדת על הפרק, ולכן אני חושבת שהזעקה שצריכה לצאת היום מהכנסת היא, שאנחנו לא מוכנים להסתכן שוב במלחמה איומה שתעלה מי יודע כמה קורבנות ותסיג אותנו למצב חמור ביותר.

אני זוכרת אזהרות שהופנו לממשלות בעבר, שהזהירו כי כיבוש לא יכול להימשך לנצח ומוכרחים להגיע למשא-ומתן. וצחקו ולעגו והאמינו שאפשר לשבת לחכות לטלפון והאמינו ששארם-אל-שיח' חשובה יותר משלום. בסופו של דבר היתה הידברות. לרוע המזל שלנו, לאחר ההידברות ולאחר ההסכם, אנחנו נמצאים בדיוק באותו מקום. 80% מהציבור הישראלי חיים בחשש שהדברים יתפוצצו, ויתפוצצו לכל אחד מאתנו בפנים. איש מאתנו אינו מוגן.

אני רוצה להבהיר מדוע המצב היום מסוכן אפילו יותר, וזאת מכמה בחינות. כאשר אדם מדוכא ומושפל והוא לא רואה שום סיכוי לשינוי, הוא זועם וכועס, אבל הרבה פעמים הוא גם משותק מפחד. אבל כאשר אדם – או עם, לצורך העניין – רואה סיכוי, רואה אפשרות לשינוי, רואה התחלה של משא-ומתן, רואה התחלה של יישום, רואה שיש אפשרות להגיע להידברות ושיש אפשרות לבצע הסכמים, ואז עוצרים את זה ואז אומרים שאי-אפשר לבצע את ההסכמים, כי אי-אפשר להבטיח את ביטחונם של המתנחלים בחברון – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה לומר לראש הממשלה שאיננו ולממשלה, אם אי-אפשר להבטיח את ביטחונם של היהודים שיושבים בתוככי חברון, של אותם 400 יהודים שיושבים בתוככי חברון, ואם לא רוצים להקים סביבם אותן גדרות או חומות או מה שלא יהיה, למען ביטחונם אולי, ובאותה הזדמנות גם למען השלום של כולנו, צריך לעשות מעשה ולהוציא אותם מן העיר הזאת. שלא ידברו לא על טרנספר ולא על שום

נושא מהסוג הזה. אנחנו מדברים על גורלה של האומה, על גורלם של העמים, ולא יכול להיות שקבוצה קטנה אחת תתעתע בכולנו, שקבוצה קטנה אחת תעמיד בסימן שאלה את עצם האפשרות להגיע להסכם עם הפלשתינים.

לכן, אני קוראת בדיון הזה שוב לממשלה לבצע את ההסכמים כלשונם. לא לנסות לשנות אותם, כי כל שינוי פותח את ההסכם לשינוי מכל הצדדים. באותו זמן לעשות מעשה שהממשלה הקודמת, לצערי, לא עשתה; לעשות מעשה ולהוציא את המתנחלים מתוכי חברון. אז נוכל, בדרך המלך, להמשיך לקראת הסדר, הסדר מדיני, הסדר קבע בין שני העמים. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן. התחלפת עם חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – חבר הכנסת רפי אלול.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, מתי אני?

היו"ר ח' דיין:

אמרתי שאתה אחריו, ואחר כך רפי אלול. אם אתה מוותר, אין לי בעיה, אני אשים אותך בסוף הרשימה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לא.

יונה יהב (העבודה):

מה עכשיו המספר ברשימה?

היו"ר ח' דיין:

כרגע אתה אחרי רפי אלול.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רואה שכל מי שמדבר אתך הוא אחר כך.

הי"ר ח' דיין:

תהיה רציני. אתה בסוף.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

בבקשה, שלוש דקות.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מובן שבדיונים רציניים הממשלה אינה נוכחת באולם. אני חושב שיש בכך לא רק ירידה במעמדה של הכנסת, אני חושב שזו פגיעה אנושה דווקא בנושאים שדינם בהם. אני מבקש מהיושב-ראש לדאוג שהממשלה תבוא ותקשיב למה שאנחנו אומרים כאן.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רענן כהן, אולי יש לי מזל לא טוב שאני מנהל ישיבות והממשלה אינה נמצאת. אני לא יכול להרשות לעצמי להפסיק כל הזמן את הישיבות, כי אני אצטייר כאדם שמפסיק את הישיבות בכנסת.

רענן כהן (העבודה):

לא להפסיק, לבקש שהוא יבוא לכאן, שהממשלה תגיע לכאן.

הי"ר ח' דיין:

יש כאן מכתב מסגן שר, אינני יודע אם סגן שר המשפטים או סגן שר הבריאות, שהוא צריך להיות נוכח. מייד הוא יעלה לכאן.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

אני רוצה לפתוח ולומר: כל הכבוד לאלה שעסקו בהסכמי אוסלו. אני נמנה עם אלה שלא הסכימו לכל מה שנאמר שם, אבל ראיתי נקודת אור בהסכמי אוסלו. הסכמי אוסלו באו כדי להפסיק את המאבק המתמשך, את הסכסוך הישראלי-הערבי, וחיפשנו בכל דרך להגיע ליום הזה שהסכסוך המתמשך אכן יקבל ביטוי של דו-קיום, באחת הפינות החשובות, היפות ביותר בעולם, במזרח התיכון – מזרח תיכון אחר.

הנה, לא חלפו חודשים והממשלה הזאת קיבלה את השלטון, ובכל צעד שהיא עושה, היא בעצם פוגעת ביכולת של מדינת ישראל. תראו מה קורה בעניין הפריסה בחברון. אני מאוד מודאג מהפריסה בחברון כאמור בהסכמי אוסלו. כי אפילו תחליט הממשלה ללכת לפריסה מחדש, היא צריכה לעשות פעולה נוספת כדי להוציא קבוצה קטנה של קיצונים, שיעשו הכול כדי לטרפד את היישום של הסכמי אוסלו, הסכמי הפריסה מחדש.

דבר נוסף: הממשלה הזאת הולכת להסכמים מנקודת נחיתות. כי מה היה לנו לפני ארבעה חודשים? אותו הסכם שהיום רוצים לקיים. בדיוק אותו הסכם. בשביל מה היינו צריכים את כל התהליך של החודשים האחרונים? בשביל מה היינו צריכים לקבל את מה שקיבלנו, את מה שקרה לאחר פתיחת המנהרה והכול?

היו"ר ח' דיין:

היית במנהרה?

רענן כהן (העבודה):

הייתי וראיתי.

היו"ר ח' דיין:

ביקרת בתוך המנהרה?

רענן כהן (העבודה):

הייתי וראיתי.

היו"ר ח' דיין:

חבל שלא ראיתי.

רענן כהן (העבודה):

ביקרתי במנהרה. ביקרתי קודם לכן.

מאחר שזמני תם, אני רוצה לומר משפט אחד לגבי הסדרי הקבע. אני מעריך שלא היו יכולים להגיע מהתחלה להסדר הקבע, כי יש הרבה שאלות פתוחות, לרבות ירושלים. לכן הגענו למסקנה, שלא צריך להגיע להסדר הקבע. מיותר היום להתחיל לעסוק בנושא הסדרי הקבע. זה לא במקום. בכל מקרה, אין הסכמה בינינו לבין הליכוד. לא תהיה הסכמה בינינו לבין הליכוד בכל מה שקשור להסכמי אוסלו, בכל מה שקשור להסדרי השלום. לכן, כל המשא-ומתן שמתנהל הוא בעצם כניסה בדלת האחורית, אולי להגיע למשהו שאני לא רוצה להגיע אליו. לכן הייתי מעדיף שלא נעסוק בשום משא-ומתן ובשום דו-שיח בנושא הסדרי הקבע עם חברינו מהליכוד.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. אני מזמין את חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שאפשרת לי לדבר.

כיוון שגם התווכחת קצת עם הדובר שלפני, חבר הכנסת רענן כהן, בעניין המנהרה – אני חבר ועדת הפנים, והיום סיירנו וביקרנו במנהרה וגם במג'ד אל-אקצה. עברתי את המנהרה היום מהתחלה עד הסוף.

היו"ר ח' דיין:

הצלחת?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בטח, בטח. ראיתי את המנהרה. דעתי היא, ואני חושב שיש כאלה שיסכימו אתי, הרי על כל נושא או על כל הצעה, פוליטית או חברתית, מתווכחים האנשים. כשיש ויכוח על הצעה כזאת ויש דעות שונות, בסוף מגיעים להחלטה. מי שמוכיח שההחלטה היא נכונה או לא נכונה – ועד היום סוכם שהרוב יחליט – הימים הם שיעידו אם ההחלטה היא נכונה או לא נכונה; הימים, התוצאות, הביצוע.

לפי דעתי, תוצאות ההחלטה על פתיחת המנהרה מוכיחות שהיתה זו החלטה שגויה, החלטה מוטעית, כי המחיר ששולם על פתיחת המנהרה, שאדוני היושב-ראש נהנה ממנה כל כך – פתיחת המנהרה לא שווה טיפת דם של הבחורים שנהרגו, אם יהודים ואם ערבים. פתיחת המנהרה עלתה בעשרות נהרגים: 15 ישראלים ו-80 פלשתינים. מה תוכל להגיד לאמא של חייל שנהרג או של ילד פלשתיני שנהרג, אם היא יהודייה ואם היא ערבייה היא נשארת אמא – בואי תסתכלי על המנהרה כמה היא יפה? אפילו אם תיתן לאשה שאיבדה בן או בעל מאה מנהרות כאלה, היא לא תחליף אותן בבן שלה. האם פתיחת מנהרה כזאת מצדיקה מחיר כזה? בהחלט לא.

היינו יכולים לחיות בלי המנהרה עוד שנה, עוד שנתיים. יגיעו להסכם. בשיחות עם אש"ף, עם הרשות הפלשתינית, יגיעו להסכם, ואז אולי נפתח את המנהרה בהסכם עם הצד השני.

היום קשה לי להאמין שמישהו מתפאר במנהרה הזאת, כי המחיר ששולם גבוה מאוד. אני מדבר על המחיר לעם היהודי, לעם ישראל, שאיבד 15 חיילים צעירים. אבל יש כאן חברי כנסת שלא אכפת להם. גם בצד השני איבדו 80 צעירים פלשתינים. היינו יכולים להמשיך בלי המנהרה ולא לשלם את המחיר; היינו יכולים לתת לבחורים האלה לחיות ולהמשיך לחיות.

דיבר לפני חבר הכנסת קליינר. הזדמן לי אתמול לראות אותו בטלוויזיה. לא רק נדהמתי, אלא גם פחדתי ממה שהוא אמר. הוא חבר בגשר, בליכוד. מפליא אותי מאוד מה הוא עושה בגשר, ואפילו מה הוא עושה בליכוד. הוא צריך להיות עם חברי הכנסת זאבי ואלון במולדת. יש לו דעות גרועות מאוד, ומתאים לו להיות שם, רק שם.

הוא מבקש להוציא את הרוצח פופר ממאסר. אדם שרצח שבעה פועלים בתחנת האוטובוס – הוא מבקש לתת לו חנינה. עוד מעט חבר הכנסת הזה או דומה לו יבקש לתת חנינה גם לרוצח של ראש הממשלה. זה יביא לכך.

יש סכנה בבית הזה. לצערי, יש פאשיזם בתוך הבית הזה. יש חברי כנסת שלא אכפת להם; העיקר – לתת חנינה לרוצחים, מפני שהם יהודים. זה יביא יהודים גם לכך שירצחו יהודים. הם מתאמנים קודם על ערבים, אבל בסוף גומרים ביהודים. חשוב לכנסת ישראל, חשוב לעם בישראל לדעת שיש סכנה ממשית לדמוקרטיה, וסכנה ממשית לחיים שלנו – יהודים וערבים במדינה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת סאלח סלים. אני מזמין את חבר הכנסת רפי אלול, ואחריו – חבר הכנסת יונה ירב.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני כמו רבים אחרים, ביקרתי הבוקר במנהרת הכותל וב"אורות שלמה".

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

נתתי הרצאה שלמה והסברתי שזה מסגד, אבל זה לא עוזר.

רפאל אלול (העבודה):

אני מקבל את התיקון.

היו"ר ח' דיין:

המקום ההיסטורי הוא "אורות שלמה".

בנימין אלון (מולדת):

זה הר-הבית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ח' דיין:

במקום הזה אני יכול להתנהג רק התנהגות ממלכתית, ולא פוליטית. חבר הכנסת טלב אלסאנע, תאמין לי, ידע ובקיא אות יש לי. אני לא אתווכח אתך פה. נעשה את זה בצורה יותר מכובדת אחר כך.

רפאל אלול (העבודה):

לא על חשבון הזמן שלי.

היו"ר ח' דיין:

בגללך אני צריך להוסיף לו שלוש דקות. בבקשה, חבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

בסיוור היום ראיתי את הטעות והאיוולת שבפתיחת מנהרה כזאת. אגב, מנהרה יפהפייה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ראית שם הרבה תיירים?

רפאל אלול (העבודה):

לא. יותר מזה אומר לך: בטיפה הידברות ויותר הבנה אפשר היה לעשות מפתיחת המנהרה הזאת. חגיגה טובה גם ליהודים וגם לשכנים שלהם; לעשות את זה בשלום.

כאב לי הלב כשאמר מפקד המחוז במשטרה, שבגלל פתיחת המנהרה בצורה לא מתוכננת ובניגוד לעמדתו ולהצעתו, המשטרה צריכה להכפיל ולשלש כוחות על מנת לשמור על ביטחון, כשיש פחות אנשים. יש לו בעיה.

אני שואל שאלה: למה לא היה אפשר לחכות עוד חודש, ידידי חבר הכנסת בני אלון? לא יותר מזה, חודש הידברות, ואפשר היה לפתוח את המנהרה בצורה מכובדת ומסודרת.

ואני רוצה לשאול את ראש עיריית ירושלים: מדוע ראש עיריית ירושלים מוציא צו למסגד מפני שהחליטו לרצף שם? האם יעלה על הדעת שמישו באיזה עיר שהיא או ביישוב כלשהו יבקש אישור או היתר בנייה לריצוף? גם בזה עשו מעשה כדי להכעיס ולהרגיז.

ראש העירייה הקודם, טדי קולק, גם יישב, גם הביא תנופה לעיר, גם הביא יחסי שלום וידידות, והכול בהידברות. אני בטוח שהוא עשה יותר למען העיר; הוא איחד יותר בפחות צרות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ראש העיר אולמרט רוצה להופיע אבו-עלי כזה...

רפאל אלול (העבודה):

אבל השגנו את ההיפך. אין מבקרים, אין תיירים, יותר שוטרים, נזק בין-לאומי ונזק כלכלי.

אני רוצה להגיד עוד דבר, ברשותכם. אתמול הופיע בוועדת הכנסת השר לביטחון פנים, ודיברנו על קו הפרדה. אנחנו הולכים לדיון על הסדר קבע. שמעתי אתמול שיש רצון להקים גדרות. אגב, אני בעד הפרדה, אבל יש להיזהר בעניין הגדרות. אני לא יודע אם הוא יודע – שאלתי אותו אתמול שאלות ולא קיבלתי תשובות – אם יעשו גדר בקו הפרדה, האם מעלה-אדומים, בית-אל או גילה יהיו בפנים; איפה יעבור הגבול? הרצון שלנו לסמן או לקבוע גדר, שהיא לכל הדעות גם גבול, יסבך אותנו בדיון החשוב על הסדר הקבע.

ברשות היושב-ראש, מלה נוספת. נחרדתי לשמוע אתמול, באותו דיון עם השר לביטחון פנים, את הדברים של סגן שר הדתות יגאל ביבי. אני מכיר אותו הרבה מאוד שנים כאדם מתון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היה.

רפאל אלול (העבודה):

אתמול התפלאתי. הוא אמר: זאת מצווה; נלך לכל מקום שנמצא בו מנהרה ונחפור אותה, בלי להתייעץ, בלי לשאול. זאת אומרת, לזלזל בכל האנשים הוותיקים והמנוסים של השב"כ, הביטחון, הצבא, המשטרה. ללכת לחפור ואולי לקבל כותרת, אבל להתבזות בעיני הערבים, לריב עם השכנים, ובסוף לפגוע במדינה ובעתיד הכלכלי שלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לחפור מנהרה אפרו-אסיאנית מטורקיה לאוגנדה.

רפאל אלול (העבודה):

הייתי אומר לממשלה הזאת – יש לה פה עכשיו נציג – – –

דליה איציק (העבודה):

איפה?

רפאל אלול (העבודה):

יש כאן נציג, הסמן הימני שלה – חבר הכנסת צבי הנדל.

היו"ר ח' דיין:

אני מקווה שלא יתנגדו גם לחפירת תעלת הימים. חבר הכנסת אלול – משפט סיכום.

רפאל אלול (העבודה):

הייתי אומר לממשלה הזאת וגם לראש עיריית ירושלים: סוף מעשה במחשבה תחילה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אלול. אני מזמין את חבר הכנסת יונה יהב; אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

דליה איציק (העבודה):

אולי אפשר להטריח לכאן את הממשלה, שממילא לא עושה כלום.

היו"ר ח' דיין:

הם יושבים כרגע בישיבת הכנה לקראת הדיון בחברון, אני לא רוצה להפריע להם.

חברת הכנסת דליה איציק, כיוון שזאת אולי הפעם השלישית שאני מפסיק ישיבות מפני שאין נוכחות של הממשלה, אני לא יכול להרשות לעצמי לעשות את זה כל פעם. אני מצפה שמישהו אולי ינהג באחריות ויבוא לשבת כאן.

קריאה:

היו"ר ח' דיין:

אנחנו זוכרים גם ימים בכנסת הקודמת, לכן תרשו לי להמשיך בדיון. שלוש דקות לנואם. חבר הכנסת יהב, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ח' דיין:

כן, בהחלט. אני רואה אותו כסגן שר מייצג.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני עומד כאן ומזכיר לכולנו, שביום ראשון הקרוב, ב-17 בנובמבר, אנחנו מתבקשים לעלות על קברו של דוד בן-גוריון ביום השנה לפטירתו. אם היינו שומעים לאיש הגדול, הענק הזה, בימים שלאחר מלחמת ששת הימים, כל הדיון הזה היה נחסך מאתנו ולא היינו צריכים להזדקק לו.

האיש הגדול, הענק הזה, מנוחתו עדן, ביקש וזעק בקולי קולות אז, באותם ימים: עזבו את השטחים, הניחו לירושלים בלבד. ואם היינו שומעים לו אז, כל התהליכים במזרח התיכון היו נראים היום אחרת.

אבל אנחנו נמצאים היום בעידן אחר, בסיטואציה אחרת, ההתפתחויות הן אחרות במזרח התיכון, ואנחנו חייבים להתייחס אליהם. אבל מעל לכול אנחנו חייבים לזכור עובדה אחת, והיא עובדה כואבת, לפחות מבחינתי. הממשלה הנוכחית הורתה בחטא, הורתה בסדרת הסכמים עם קהלים שונים, שפשוט אין לה הכוח ואין לה היכולת לבצע אותם. הבעיה היא שהממשלה הזאת הורתה בהסכמים עם הקבוצות החרדיות, בהסכמים עם המתנחלים למיניהם, בהסכמים עם העולים, ואני רוצה להזכיר כאן שהסכם לא חייב להיות הסכם בכתב ולא חייבת לבוא בסופו חתימה.

ראש הממשלה וכל נציגי המפלגה שלו שבו ואמרו בכל מערכת הבחירות: ההסכם בחברון יהיה שונה, חברון היא המבחן, אנחנו את חברון לא נעזוב. מבחינתי זה הסכם עם המתנחלים ועם היישוב שם. לכן, שלא נתפלא, אלה שדבקים כביכול בהסכמי אוסלו ובמה שהממשלה היוצאת השיגה, יודעים שהממשלה הנוכחית לא מסוגלת לבצע, לנוכח החישוקים שהיא שמה על עצמה ולנוכח אי-יכולתה שלה למלא אחר ההסכמים שהיא עצמה חתמה עליהם במערכת בחירות מאוד נוקשה, מאוד עיקשת ומאוד וולגרית.

אני חייב לבוא ולומר לחברי כאן, חבר הכנסת הנדל וחבר הכנסת אלון, דעו, אנחנו לפחות אמרנו את האמת: היכנונו לכך שכל מה שאנחנו אמרנו, ביבי נתניהו יהיה מחויב לבצע. ולכן אני ירא ולכן אני מבקש מכם מה שביקש מיכאל איתן – אשר בשבת נסע לחברון ושם חזר וביקש: הוציאו את הקיצונים מקרבכם. אין לממשלה הזאת שום ברירה אלא לדבוק בהסכמים שאנחנו הגענו אליהם. ואם אין לה הברירה הזאת ואם היא מחושקת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הסמן הקיצוני של הממשלה הזאת הוא ראש הממשלה עצמו. אז על איזה קיצונים אתה מדבר?

יונה יהב (העבודה):

אני מדבר על הקיצונים שמצויים היום באותו מחנה שעומד היום לדיון כאן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אני יודע שנורא משעמם במליאה. אבל ברגע שאתה זורק שמות – – –

משפט מסכם, חבר הכנסת יהב.

יונה יהב (העבודה):

אני מבקש שלכם יהיה האומץ להחזיק אותם קיצונים שאליהם פנה מיקי איתן, למתן אותם, למתן את התגובות שלהם כלפי הממשלה שאתם בחרתם אותה, מאחר שאני חושב וגם מאמין שאין לממשלה הזאת שום דרך אחרת אלא למלא אחר ההסכמים שאנחנו הגענו אליהם, כי העובדות קיימות בשטח, בדיוק כפי שאמר כאן חבר הכנסת יוסי ביילין; קיימות שתי עובדות והן נקודות המוצא – ההתנחלות מחד גיסא והסכמי אוסלו מאידך גיסא. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יונה יהב. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון. אחריו – חבר הכנסת וליד צאדק חאג'–יחיא; אם הוא לא יהיה במליאה, אחריו – חבר הכנסת משה גפני. בבקשה, שלוש דקות.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי רק מלה אחת לידידי חבר הכנסת יהב. חבר הכנסת יהב, בשיחה אתך הייתי אומר לך מה צריך לעשות בנושא. לא אומר את זה ביחס לקיצונים, כמו שאתה קורא להם, כי אתה לפחות מדבר בצורה מכובדת. אתה יודע שבכל מקום יש אנשים כאלה וכאלה, לכן פנית בפנייה צודקת ואתך אדבר על זה. לא אומר את זה במליאה, כשנמצא פה חבר הכנסת דראושה, שמעיר לך בהערת ביניים שהסמן הימני הקיצוני הוא ראש הממשלה. ברמה כזאת ובהתייחסות כזאת לא אדבר פה, אשוחח אתך בנושא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה לא סמן ימני, אתה סמן פאשיסטי.

בנימין אלון (מולדת):

היושב-ראש יעזור לי?

אולי תפסיק לקרוא פאשיסטי לחבר כנסת? חצוף.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא לך קריאה ראשונה לסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מלוכלך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך פעם שנייה לסדר. בושה וחרפה שבבית הזה נשמעים דברים כאלה משני הכיוונים. לא מקובל עלי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

המושג הזה מקובל.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני לא צריך את העזרה שלך. תדע לשמוע גם את הדברים הקשים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש מושג פוליטי.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אל תכריח אותי לקרוא לך קריאה ראשונה לסדר. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אני מקווה שאדוני מתחיל עכשיו את פעולת השעון.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת שרוצים לכבד את הבית הזה, צר לי על שבשורות הקואליציה ובשורות הימין נוכח רק חברי, חבר הכנסת צבי הנדל, כי עיקר דברי מופנה לחברי הכנסת מן הקואליציה שנפלים בפח של דילוג על הסדרי הביניים וגישה להסדרי הקבע.

האמינו לי שחבר הכנסת ביילין פיקח וחכם הוא. כשהוא אומר שאפשר לדלג להסדרי הקבע, הוא מתכוון ברצינות. הוא יודע יפה מאוד שמחשבות ההבל של אנשים אחראיים מבחינה לאומית שנמצאים בקואליציה, כאילו דיון בהסדרי הקבע יפוצץ את המשא-ומתן, הן מחשבות של משאלות לב. זה לא יפוצץ שום משא-ומתן, כי יש לחבר הכנסת ביילין מספיק חוכמה וניסיון והוא דבק בעמדתו, ובצדק, ואני מעריך אותו על כך. הוא יודע יפה מאוד שגם אש"ף ומחבלי ערפאת מעולם לא רצו לחלק את ירושלים בקיר, הם מעולם לא אמרו זאת. הם מעולם לא אמרו שתהיה חומה בתוך ירושלים. הם מדברים על שני ראשי עיר. אז מה יש, אני צריך לפנות להם את האשפה? שתי ריבוניות, מי ירגיש מה זה ריבונות? שלא יישפך דם, אז משנה לך דגל כזה או כזה? בנושאי דת, אי-אפשר לתת אוטונומיה דתית לוויטקן פה ולאסלאם פה?

שלא תחיו באשליות שיש איזה קונסנסוס בנושא. תמימות. יש שתי שפות במשא-ומתן הזה אצל הערבים, ערבית ואנגלית. ביילין יודע את זה יפה מאוד. ירושלים בעברית תיקרא ירושלים ובערבית היא תיקרא אל-קודס. אל-קודס תהיה באבו-דיס וירושלים בשלב זה לא תהיה. אז ירושלים ואל-קודס – זה לא יהיה אותו דבר, כמו שפלשתין זה לא ארץ-ישראל, כמו ששלום זה ג'יהאד, ככה מתרגם ערפאת את השלום.

אבקש לעדכן את השעון.

היו"ר ח' דיין:

עדכנתי אותו, סידרתי אותו, ואני מבקש משפט מסכם.

בנימין אלון (מולדת):

כך מתרגם ערפאת את המושג שלום לג'יהאד. אז אפשר להגיע להסדר קבע כי הם יותר חכמים, הערבים. הבעיה לא תהיה הסדר הקבע, הבעיה תהיה השלב הסופי של תוכנית השלבים.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסכם. הבעיה תהיה: מה הוא השלב הסופי של תוכנית השלבים? כל עוד אפשר להשיג באסטרטגיה מדינית את החלטה 242 ואת החלטה 338 בעזרת לחץ בין-לאומי – זה יעשה. וכשנגיע אל הקיר נגבה זאת בלוחמה סדירה זעירה של אינתיפאדה, של טרור, ואז חברי הכנסת הערבים בכנסת יגידו: דם נשפך, דם נשפך, ואז הלאה, והלאה, והלאה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין אלון.

בנימין אלון (מולדת):

תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת ואליד צאדק חאג'-יחיא. אחריו – חבר הכנסת משה גפני. בבקשה, שלוש דקות.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנגד לכך שידברו היום על הסכמי הקבע, מכיוון שאני חושש מאוד שהדיבורים על הסכמי הקבע ועל הסדרי הקבע מטרתם אחת – להתחמק מההסכמים שנחתמו באוסלו על חברון, על המעבר החופשי, על ההתנחלויות, על האסירות והאסירים הביטחוניים. הם רוצים להתחמק מכל הדברים האלה שהוסכמו וסוכמו בכתב בהסכמי אוסלו.

אני מבין שהשר לשעבר, חבר הכנסת ביילין, אומר את הדברים בצורה כנה, אמיתית. אבל אני חושב שהממשלה הזאת, שאי-אפשר להאמין לה, תעביר את הנושא הזה, תטה אותו לעוד שנה-שנתיים, והכול יהיה כמו שהוא היום, בסף-ספו הנוכחי. לכן, כל דיון על הסדרי הקבע צריך להיות כרוך בהגשמה וביישום של הסכמי אוסלו, כפי שהם. אחר כך ידברו עם הרשות הפלשתינית הלאומית כדי לעבור לשלב הבא של סוף הסכום.

אדוני היושב-ראש, שמענו את השר שרנסקי מדבר על כך שאנחנו צריכים להכין את עצמנו למלחמה הבאה עם סוריה. אני רוצה להיות קצת אכזרי ולחשוב על הדברים האלה. אני חושב שהיום עצירת המשא-ומתן והקיפאון השורר ביישום הסכמי השלום יוצרים ואקום, חלל רציני, שאי-אפשר לשאת אותו. במדיניות וביחסים בין-לאומיים אי-אפשר שאנחנו נביא את המצב לידי ואקום. ואקום זה מצב שבוודאי חוקי הטבע ימלאו אותו בתוכן. אני מקווה מאוד ומתפלל שלא יתגשמו חלומותי השחורים ושהעניין הזה לא יתגשם במציאות.

לכן אני חושב, שהיום אנחנו צריכים להזיז את עגלת השלום קדימה, פן יהיה קיפאון, פן יהיה ואקום. ונמלא אותו בדברים הלא-רצויים לכולנו.

אדוני היושב-ראש, בוא נאמר את האמת. העם בישראל והעם הפלשתיני נמאסו זה על זה, ויש צורך להפריד ביניהם בשלום. לא צריך שאנחנו נדחוף אותם להתעמתות ולעימותים. זה מיותר מאוד. אנחנו רוצים באמת בשלום. אני חושב שהעם בישראל, כל העם בישראל, רוצה בשלום. ואף ממשלה בישראל, ימנית או שמאלנית, לא תעז שלא ידברו שלום. אבל ההבדל הוא בין דיבורים לבין תרגום הדיבורים לשפת המעשה.

הי"ר ח' דיין:

אני מבקש, משפט מסכם.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא צריך רק לדבר על הדברים בעלמא, ולא ליישם את הדברים בשטח.

לכן, בכל פעם שמדברים על שלום עם סוריה בלי לפתור את הבעיה הפלשתינית והשאלה הפלשתינית, שהיא בעיה יהודית, קודם כול – אני חושב שנחטיא את המטרה ורצוננו ומרצנו לא יהיו בנתיב הנכון. לכן אני חושב שאנחנו צריכים להתרכז בבעיית הפלשתינים, כדי שמדינת פלשתינ ומדינת ישראל תחיינה זו לצד זו בשלום ותדורנה זו עם זו בשלום. כך נביא בשורה לעם בישראל, שאכן הגענו לימים הטובים שכולם חולמים עליהם.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ואליד חאג'-יחיא.

אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני; הוא לא נמצא. אני מדלג על תורו של חבר הכנסת סאלח טריף, לפי בקשתו. דחיתי אותך לסוף התור.

אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן; הוא לא נמצא. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – לא נמצא. חבר הכנסת שאול יהלום – לא נמצא. חבר הכנסת אברהם שטרן – לא נמצא. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – לא נמצא. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

זו הפעם הראשונה שאתה נואם כשאני מנהל ישיבה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

זה נכון. הכבוד הוא גם שלי.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאף אחד בבית הזה או מחוצה לו לא משלה את עצמו שללכת להסדר קבע זה עניין פשוט. אבל תמיד אנחנו חייבים לשאול את עצמנו, למה מנהיגים, שליחי ציבור, נבחרים; למה מצפה מהם הציבור שבחר בהם. האם כדי לבוא ולומר לו יום-יום, במשך 30 שנה, מאז מלחמת ששת הימים, שוב ושוב: תראו, יש כאן בעיות לא פתורות, אנחנו נבחרנו כדי להגיד לכם, לעם שבחר בנו, שאין לנו פתרון לבעיות, אין לנו פתרון, אנחנו נעשה הסדר ביניים אחד ואחר כך עוד הסדר ביניים אחר, בלא שניתן לעם ההוא – במקרה הזה העם הפלשתיני – ולעם הזה איזה סיכוי סביר למלא את ייעודו העיקרי שבגללו מנהיגים נבחרים לשלטון, ובלא לנסות בכנות לפתור פתרון קבע את הבעיה היסודית שקורעת את העם הזה לגזרים?

כמה שנים אנחנו כבר שומעים: בואו לא ניגע בזה? אם ניגע בזה – זה יתפוצץ, אם ניגע בהוא – זה יתפוצץ? זה בדיוק האתגר של הדור הזה. זה האתגר של המנהיגים שנבחרו, מנהיגי המפלגה הקודמת שהיתה בשלטון, ואצדיע גם למנהיגי המפלגה הזאת, שנמצאים היום בשלטון, אם הם ינסו לטפל טיפול אמיתי בבעיות שעומדות כאן על הפרק וללכת להסדר קבע.

כמובן, אני מסכים שזה לא יהיה אליבי להיכנס למנהרה בלא מוצא, בלי להתקדם בהסדר הביניים – ומה שאמרת, חבר הכנסת צאדק, מקובל עלי. אבל יש כאן אמת אחת שחייבים להכיר בה – לממשלה הזאת אין פתרון אידיאולוגי. כלומר, לתפיסת עולמה, לתפיסת עולמו של הגרעין האידיאולוגי של חרות, אין במכשיר הזה, בכלי האידיאולוגי הזה, פתרון לשאלת יהודה ושומרון. נקודה. משום כך הפתרון עובר בתוואי שנקבע באוסלו. אין פתרון אחר. לכן, משהוסכם העיקרון של חלוקת הארץ ומשהוסכם שזה התוואי – צריך ליישם את מה שנותר מהסכם הביניים ולהתקדם להסכם הקבע.

הערה אחרונה. גם פה אני הולך בעקבותיך, חבר הכנסת צאדק, משום שאלה דברים שאני אומר כבר שנים: אינני מאמין בפתרון הבעיה הסורית בלא פתרון הבעיה הפלשתינית. אין שום סבירות בעיני שמשטר הבעת' בסוריה, אולי אחרון המשטרים האידיאולוגיים שהשאלה הפלשתינית היא מרכיב מרכזי בתפיסת העולם שלו, אפשר יהיה להגיע אותו להסדר בלא שתוסר מעל סדר-היום השאלה הפלשתינית.

בתחילת כהונת ממשלת רבין סברתי – התבטאתי וכתבתי על כך – שהמהלך שלו לכיוון סוריה, מהלך סוריה תחילה, היה מהלך מוטעה. בסופו של דבר, ההיסטוריה הוכיחה את צדקת הטענה הזאת, משום שהיה צריך ללכת למהלך הפלשתיני. רק המהלך הפלשתיני יכול היה לשבור את הבידוד הבין-לאומי. דעת הקהל העולמית וגם דעת הקהל הערבית במידה רבה תבין אם אנחנו לא נצליח להגיע להסדר עם סוריה, אך היא לעולם לא תבין את השארת השאלה הפלשתינית כפצע פתוח בקרביה של החברה הישראלית.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

שלמה בן-עמי (העבודה):

גם החברה הישראלית לא תספוג את הדבר הזה, שלא יהיה לנו אף פעם פתרון לשאלה הפוליטית, המוסרית, החברתית, המרכזית של דורנו. כמעט כל שאלה בחייה של הארץ הזאת נוגעת בשאלה הפלשתינית. מנהיגים נבחרו, אחרי שנים של מערכות בחירות ושל הוצאות כספיות, כדי להגיד לעם: לשאלה הזאת אין לנו פתרון. אם אין לכם פתרון, לכו הביתה. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בן-עמי. חבר הכנסת אברהם שוחט. חבר הכנסת חגי מירום. אחריו – חבר הכנסת אברהם שטרן.

אני חוזר ואומר לחברי הכנסת: חבר כנסת שלא יהיה נוכח במליאה יעבור תורו. תודה. בבקשה, שלוש דקות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, המהלך החשוב ביותר שעומד בפנינו הוא מהלך היציאה מחברון, לא מכל חברון אבל מחלקיה העיקריים של העיר. אנחנו נזוז מ-85% משטחה של העיר הזו, נישאר עם שלטון ישראלי צבאי, גם אזרחי, בקטע של המקומות הקדושים ובקטע שבו יש התיישבות יהודית בשעה זו. נוכל לראות במהלך הזה פריצת דרך של ממש, כדי להמשיך ולקיים התחייבויות נוספות שיש למדינת ישראל בתחום הסכמי הביניים, ואנחנו בהסכמי ביניים.

הדעות חלוקות לגבי אפשרויות מימוש ההסכם הזה. יש לי חברים טובים, שאני מאוד מעריך אותם, שטוענים שלא יהיה מימוש של הסכם חברון אפילו אם הוא יחתם. יש כאלה שטוענים, שבתוך הציבור החי בחברון ובסביבותיה חיים כאלה שמכינים כבר עכשיו את הפרובוקציה המטורפת שתסכל את הסכם היציאה מחלקי העיר חברון. אם אכן יקרה כדבר הזה, תיחשף שוב התופעה של קיצוניות, של טירוף, של נטילת חוק לידיים ושל ניסיון לסכל באמצעות פרובוקציה ונשק הסכמים של מדינה, שממשלה חותמת עליהם.

אין לי ספק שההסכם יחתם, מפני שהלילה תסתיים מערכת הבחירות בארצות-הברית, ואם אכן יתקיים מה שהסקרים מראים, הנשיא קלינטון ייבחר מחדש. הנשיא קלינטון, שמחויב וחתום על ההסכמים האלה שעשינו אותם עד כה, הן על הצהרת וושינגטון מ-13 בספטמבר 1993 והן על ברית השלום שכרתנו עם ירדן, לא יתיר ולא יסכים שהתחייבויות הנובעות מהסכמי אוסלו לא יקוימו. אני חושב שבדין הוא ינקוט עמדה כזו – אם ינקוט עמדה כזו – מפני שהיה זה מהלך משולש ישראלי-פלשתיני-אמריקני כלפי העולם כולו.

אבל בלב לבו של הדיון כאן עמדה ועומדת השאלה, האם ללכת להסדרי הקבע מייד או לא. חברי יוסי ביילין עקבי מאוד בעניין זה, ובמשך שנים הוא קורא להליכה מיידית להסכמי הקבע. מה שמאפיין את החברות שלנו בפוליטיקה בדרך כלל הוא שאנחנו לא חייבים להסכים על אותם דברים וגם לא לחשוב אותו דבר. אתם יודעים, אני איש שמאוד רוצה בשלום ומוכן לוותר על נתח טריטוריאלי משמעותי ומוכן לתת את כל מה שצריך לתת כדי שהעם הפלשתיני יוכל לבנות את מדינתו ליד מדינת ישראל,

בגבולות תחומים, באופן שלא ייפגע ביטחונה של מדינת ישראל. זו תהיה מדינה ללא צבא, עם כל האלמנטים הדרושים, גם שיבה מוגבלת.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איך תקבע שיבה מוגבלת?

חגי מירום (העבודה):

מה זה איך תקבע? הסכמים קובעים הכול. איך תקבע למדינה שהיא לא תהיה חמושה? יש מדינות לא חמושות בעולם הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מדינה לא חמושה, ניחא, אבל איך תקבע למדינה ריבונית את היכולת שלה בקשר לשיבה מוגבלת?

חגי מירום (העבודה):

היושב-ראש כבר מאיץ בי ומפעיל את השעון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היושב-ראש בא לעזרתך – – –

חגי מירום (העבודה):

אשמח מאוד אם אקבל עכשיו היתר להשיב על שאלתך.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני תורם לך דקה מזמני.

היו"ר ח' דיין:

כבר הוספתי לו שתיים, אתה נותן לו עכשיו עוד אחת?

חגי מירום (העבודה):

אומר לך כך: הגבלות על שיבה – אליבא דכל מי שיושב בבית הזה מהצד הציוני שלו, אין מדובר כלל בשיבה פלשתינית לשטחי מדינת ישראל. אם זה ברור, אפשר להתקדם הלאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ערפאת אמר שיביא 7 מיליונים.

חגי מירום (העבודה):

ערפאת אמר, אבל ערפאת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ריבלין.

חגי מירום (העבודה):

בכל הכבוד הראוי, ערפאת לא יקבע עוד למדינת ישראל ואנחנו נעשה את המשא-ומתן אתו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ריבלין, זמנו תם ואני מחכה למשפט המסכם.

חגי מירום (העבודה):

הדבר השני שאני רוצה להגיד הוא, שהגבלות על שיבה יהיו גם לגבי מקומה של המדינה הפלשתינית, כאשר ההגבלות יחולו על שטחים ועל מספרים.

היו"ר ח' דיין:

הפכת את זה להצעה דחופה לסדר-היום?

חגי מירום (העבודה):

אפשר וצריך להסכים על זה, ואני מקווה שזה יהיה הסדר שהצדדים יכבדו אותו. מצב של אי-כיבוד הסכם יביא מאליו להתמוטטות העניין כולו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תן לי משפט אחרון, אפילו בתור שכן של יפעת ממגדל-העמק.

היו"ר ח' דיין:

כבר שש דקות. עוד מעט המורה מילכה תגיד לך לרדת. משפט מסכם, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

, צעד אחר צעד, עם הסכמי ביניים ואחר כך STEP BY STEP אני חושב שהמתווה של אוסלו, שהלך על הסכם קבע היה מתווה נכון. אינני מזדרז לרוץ כבר לסיכום של הסדרי הקבע, לא מפני שאני נגד זה, אני חושב שהוועדות כבר צריכות להתחיל לעבוד על זה, אלא מפני שהשיטה של התקדמות וצפייה לעבר התהליך היא שיטה נכונה. אני מקווה שהממשלה הזאת תמשיך קודם כול בהתקדמות, אחר כך בצפייה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שטרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

בינתיים הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת מטעם ועדת הכנסת: החלטה בעניין שאילתות בעל-פה; החלטה בעניין הסמכה בכתב של חבר הכנסת המבקש מחבר כנסת אחר לייצגו בישיבת ועדת הכנסת; וכן הצעה לתיקון סעיף 36 לתקנון הכנסת.

עוד הונחה החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין התנהגותו של חבר הכנסת טלב אלסאנע בישיבת הכנסת. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

סכנה לעצירת התהליך המדיני בעקבות החלטות הממשלה; חשיבות המשא-ומתן על
הסדר הקבע עם הרשות הפלשתינית; עצירת נסיגות הביניים ופתיחת משא-ומתן
להסדרי קבע עם סוריה ועם הערבים
הארץ-ישראלים

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת אברהם שטרן, שלוש דקות.

אברהם שטרן (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסכמי אוסלו הם עובדה מוגמרת, תהליך השלום יצא לדרך, ואין ממנו דרך חזרה. יש אולי ניואנסים או ורסיות שונות לגבי לוח הזמנים, לגבי המתווה, לגבי נושא הריבונות וכו', אבל זו עובדה קיימת, ולעניות דעתי אין ממנה חזור.

לכן, כל צעד שייעשה לזירוז הסדרי הקבע הוא מבורך וחשוב, חבל על הזמן. לעומת מה שאומר חבר הכנסת חגי מירום, בהסכמי הביניים יכולים להיות עוד אירועים, עוד דברים ועוד שפיכות דמים, ואילו בהסדרי הקבע יוצאים מהנחה, שלפחות אז החרב תחזור לנדנה. בואו נקדם את התהליך הזה עד כמה שאפשר.

אחרי הסכם חברון, שאני מקווה שייחתם בקרוב – הצטרפתי לשמוע היום את הודעתו של שר הביטחון, אני עוד צריך לשמוע פרטים, שאין הבדלים גדולים – אני מקווה שעדיין הביטחון של המתגייסים והמבקרים ופיתוח וחיזוק היישוב היהודי יישמרו. לאחר ההסכם הזה, שהוא קשה בפני עצמו, נוכל לגשת להסדרי קבע.

אני בדעה, שיש הסכמה לאומית רחבה, לפי הערכתי של 70%–80% בעם, על הסכמי הקבע ועל הדרך לפתרון. אני רוצה לברך כל אותם חברים – אם כי יש לי כמה הערות לגבי הטקטיקה – אם זה חבר הכנסת מיקי איתן, חבר הכנסת יוסי ביילין, חבר הכנסת יהודה הראל. גם לנו יש איזו יוזמה, ואני מציע לכולם לשלב ידיים יחד ולנסות להגיע לאיזו פעילות משותפת.

אני מצר על דברי הזלזול והעלבון שחבר הכנסת יוסי שריד מטיח בחבר הכנסת יוסי ביילין; לא מוכן אפילו לנסות. מה קרה? אתה כבר נמצא בהידברות עם הפלשתינים תקופה ארוכה, ואני בעד, אז אסור להידבר עם חבר הכנסת מיכאל איתן או עם חבר הכנסת יהודה הראל או עם חבר אחר? מה קרה כאן? בוא ננסה. לא יצליח – לא יצליח. אי-אפשר להפסיד שום דבר.

חבר הכנסת יוסי ביילין עצמו הצהיר, ש-70%–80% של ההתיישבות היהודית יכולים להישאר במקומותיהם. אני לא רוצה כרגע להיכנס לשאלת הריבונות – היא אחת השאלות המרכזיות, אבל נדמה לי שאפשר להגיע לפתרון שיישארו יישובים יהודיים בצורה זו או אחרת. אני נוסע כל שבוע

פעמיים מביתי בעמק בית-שאן לתל-אביב, עובר בוואדי-עארה – וילות, קוטג'ים של ערביי ישראל – אני רואה זאת בברכה. יכולים להיות גם באלקנה ובאריאל. אפשר לראות קורלציה בין הדברים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

— — — אין שום בעיה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

צריך למצוא את ההסדרים המתאימים, והם אפשריים. אסור ללבות את האש.

אני מברך את חבר הכנסת יוסי ביילין. אני לא מברך את חבר הכנסת יוסי שריד. אני חושב שצריך לעשות כל מאמץ כדי להגיע להסכמי קבע. ראיתי היום בסיור עם כמה חברים במנהרות הכותל בעיר העתיקה, שיהיה מאבק קשה – כך אני מעריך וצופה. יתר הבעיות לגבי ירושלים ניתנות לפתרון. נדמה לי שכאן יש קונסנסוס עוד יותר גדול בקרב רוב הציבור הישראלי, לפחות על כך שירושלים היא בירת ישראל המאוחדת לנצח. צריך לרכז יחד את כל הכוחות לקראת המאבק המרכזי, לתת כתף אל כתף, לשלב ידיים, לוותר על כל מיני יוקרות וגינונים לא חשובים, להגיע בהקדם להסכמי קבע, להפסיק את שפיכות הדמים, להגיע לתקופה – כפי שאמר פעם בגין, וקצת קיבלו את זה בזלזול – של "ותשקוט הארץ ארבעים שנה", או שהשלום ישרור במחננו לעד.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שטרן.

אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף. שלוש דקות בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, לפני כעשרה ימים נדונו הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מיכאל איתן בנושא גורל היישוב היהודי בחברון והצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דראושה בנושא ההיערכות החדשה בחברון. באותה הזדמנות, כאן מעל הדוכן הזה, אמרתי לחברי הבית, שהייתי תמיד בעד תהליכי השלום, בעד הסכמי אוסלו, אבל הייתי בתפקידים אחרים בעיריית נתניה ובהסתדרות הכללית, וכאשר הייתי בתפקידים האלה לא הייתי מחויב לבדוק בדיוק עבור מה אני מצביע.

כאשר שמעתי אצלי בסיעה שהנושא הזה אמור לבוא להכרעה בכנסת, אמרתי שאני אלמד את הפרטים ורק אחר כך אגבש דעה. נסעתי לחברון הערבית, נפגשתי עם ראש העירייה נאטשה, ואף

אחד לא אמר על זה שום דבר. אבל כאשר נסעתי לחברון היהודית ונפגשתי שם עם מתנחלים, הנושא הזה חולל סערה.

אני יכול רק להצטער על כך, כי לתומי חשבתי, כאשר היה אסור להיפגש עם אנשי אש"ף ונפגשו עם אנשי אש"ף, שביניהם היו גם מרצחים, שזה טוב להידברות, כי רק הידברות יכולה להביא לדו-קיום.

אני רוצה לומר לכם, שהגעתי לחברון היהודית, ובניגוד לאמירות של חלק מחברי, שהבורק'ס היה טעים, או כל מיני דיבורים מהסוג הזה, למדתי לדעת חלק מהבעיות והתרשמותי, שלצד אנשים עם דימוי קיצוני משיחי, שמאמינים ברעיון, מצאתי גם אנשים אחרים. ראיתי את עליבות החיים של החברונים, אבל ראיתי גם את התנאים הקשים שהמתנחלים גרים בהם. נכון שיש לי מחלוקת אתם. המחלוקת התעוררה. הייתי שם כל השבת ודיברתי אתם והתווכחתי אתם.

אני רוצה לומר, שדווקא המתנחלים הללו, שהיו להם טענות קשות ביותר על ההסכם שעשתה הממשלה שהיתה שלי, ממשלת העבודה, אומרים היום שההסכם, שמביא ראש הממשלה דהיום ביבי נתניהו הוא הסכם הרבה יותר גרוע. הם יודעים להביא דוגמאות לכך שההסכם יותר גרוע.

התמיכה הגורפת שנתתי להסכמי השלום בתקופת ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ולהסכם שנחתם על-ידי שמעון פרס, הסכמים שנחתמו על-ידיהם – שמחתי שיכול להיות דו-קיום, כי היה בסיס לאמון הדדי. היום יש חשדנות ואין אמון בין שני הצדדים.

אני למדתי מהביקור הזה, שהסדר ההיערכות החדשה בחברון לא מבטיח ביטחון לא ליהודים ולא לפלשתינים. שום הסכם לא יכול להבטיח ביטחון ל-450 יהודים שנמצאים בלב יישוב ערבי המונה 120,000 או 150,000 נפשות.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אושעיה, משפט אחרון.

אפי אושעיה (העבודה):

יש רק דבר אחד שיכול להבטיח את הביטחון לשני הצדדים, והדבר הזה הוא הפרדה. אבל, לצערי הרב, לממשלה שלי לא היה האומץ לומר למתנחלים הללו: צאו משם. לממשלה הזאת גם אין האומץ להגיד מה שהיא חושבת, ומנסים לחזק אותם. אני חושב, שאם המתנחלים היהודים יישארו בחברון, אנחנו מסכנים את ביטחונם, אנחנו מסכנים את עתיד הסכמי השלום, דבר שיכול להוביל להתלקחות במזרח התיכון כולו. אם הממשלה של בנימין נתניהו רוצה להשאיר את היהודים הללו – היא צריכה להבטיח את ביטחונם. ההסכם הזה איננו מבטיח את ביטחונם.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, משפט אחרון. אני חוזר ואומר, שאני אמנע בהצבעה על ההסכם הזה, משום שאני חושב שההסכם אינו מבטיח את ביטחונם של שני הצדדים. אני אמנע בהצבעה על ההסכם הזה משום שאני חושב שההסכם גרוע ויכול להביא למשבר שיסכן את עתיד השלום במזרח התיכון. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה.

אני מזמין את חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבין שהתחלפתם במיקום.

סאלח טריף (העבודה):

אין לי ברירה. הוא איים עלי.

היו"ר ח' דיין:

אם הוא איים עליך, אני יכול לפתור זאת בדרך אחרת, רק תביא בחשבון שעברת למקום ה-43.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו עוד מעט במקום ה-40, זה בסדר.

היו"ר ח' דיין:

לפי הקצב הזה של הנוכחים, נראה לי שהוא יהיה אחר כך.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אל תיקח זמן עכשיו. אני חושב שהכנסת הזאת לא כל כך עמוסה. אני מתכוון להעיר הערה שלא כל כך קשורה לנושא.

היו"ר ח' דיין:

במסגרת לוח הזמנים אתן לך שלוש דקות ו-15 שניות. זה יספיק?

חיים רמון (העבודה):

לא יספיק, כי יש לי גם הודעה אישית וגם זה לוקח זמן.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא רוצה שבת בחברון.

היו"ר ח' דיין:

השבת הנוכחית? אז אני אתן לו עוד דקה.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה להעיר הערה לנשיאות הכנסת. מכיוון שהדיונים פה בבית הם לא בדיוק עמוסים בתקופה זו של השנה, והממשלה לא מזינה אותנו, מן הראוי, מן הדין, מן הצדק, מן ההיגיון היה שבדיון כל כך חשוב, דיון משולב – יתאפשר לחברי הכנסת להתבטא בנושא הזה קצת יותר משלוש דקות. אני מעביר את הבקשה הזאת אל הנשיאות. שתי הערות. ההערה השנייה היא הודעה אישית, לכן צריך להתחשב בזמן.

הנושא הראשון הוא עניין חברון. אני רוצה להגיד לחברי הבית, שגם אם הממשלה תחתום על הסכם, והיא כנראה תחתום על הסכם עם כל המשמעויות, יש החלטה נחושה של 10-20 קיצונים בחברון לסכל את ההסכם. הממשלה יודעת את השמות, יודעת את הכתובות. לכל אחד מהם יש גם שם וגם שם משפחה – – –

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה מפריע לי.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלסאנע, כל פעם אני צריך להעיר לך במליאה, כמו לילד קטן. מספיק. תכבד את החברים שלך, אפילו אם לא מוצא חן בעיניך לשמוע אותם. לא יכול להיות שכל פעם תהיה במליאה הכוכב התורן. מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לחבר הכנסת רובי ריבלין היתה בעיה. אתה היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

כוכב תורן שמפריע, לא כוכב תורן. הנה, עכשיו חבר הכנסת רמון מבקש עוד שלוש דקות.

חיים רמון (העבודה):

העובדה שהממשלה יודעת את השמות והכתובות והכוונות ואיננה עושה דבר מחשידה אותה, בעיני לפחות, אם לא בכוונה אז במחדל, שהיא אדישה לאפשרות שבחברון יפוצצו קיצונים אנטי-דמוקרטים, שאינם מקבלים את שלטון החוק, את הסכמי אוסלו.

כי אם היא איננה רוצה שיפוצצו את הסכם אוסלו, היא צריכה עכשיו, הלילה, לסלק משם את אותם 10-20 קיצונים שמודיעים בריש גלי שהם יסכלו את ההסכם. לא צריך שב"כ, לא צריך משטרה, לא צריך משמר הגבול, לא צריך שום דבר. הם מופיעים בפני מצלמות הטלוויזיה ואומרים: אנחנו נסכל את ההסכם. אתמול כתב אליקים העצני בעיתון, שבחברון יפוצצו את הסכם אוסלו. הוא התכוון שהוא יפוצץ, או דומיו.

והערה שנייה, במסגרת הודעה אישית, ואני רוצה להסביר לך למה. כי חבר הכנסת שריד כינה אותי ואת חברי בשם פתאים. ומכיוון שעל-פי תקנון הכנסת, ברגע שאומרים משהו עליך באופן אישי, יש לך זכות להשיב, אני רוצה להשיב.

היו"ר ח' דיין:

ברשות, במסגרת הזמן.

חיים רמון (העבודה):

ברשות. לא עלה על דעתי, שאם יקראו לי פתי, אתה לא תיתן לי את הזמן להגיב על כך.

היו"ר ח' דיין:

אני מבין את התגובה הפוליטית. אני מבקש ממך שההודעה האישית תהיה קצרה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיים רמון (העבודה):

אבל אני קיבלתי את זה באופן אישי, חבר הכנסת ריבלין. אני נפגעתי מאוד באופן אישי – – –

היו"ר ח' דיין:

הוא נפגע מאוד, לכן אתן לו עוד דקה.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש להתייחס לעניין הזה של ההידברות. אני רוצה לומר לידידי, ובאמת ידידי כאח לי, חבר הכנסת שריד, ששתי האידיאולוגיות, של שריד ושלנו מהצד האחד של הבית, ומהצד השני, הובסו בשנים האחרונות. תראו מה קרה לנו ב-1992. באנו לממשלה, ממשלה הכי יונית שהיתה, לא יכול להיות הרכב יותר יוני. מה עשינו? בנינו 3,000 בתים. למה? כי היו הסכמים והיו התחייבויות של הממשלה שקדמה לנו. ובתקופתנו, בארבע השנים שאנחנו היינו בשלטון, בגלל הסכמים של העבר, לא ביוזמתנו, גדל היישוב היהודי ביהודה ובשומרון בצורה משמעותית, על אפנו ועל חמתנו. ואנחנו היינו בשלטון.

אבל מה אנחנו עשינו? אנחנו עשינו את הסכמי אוסלו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רמון – – –

חיים רמון (העבודה):

זה מעניין, תאמין לי שזה מעניין. זה נושא חשוב.

היו"ר ח' דיין:

אני חיכיתי להודעה אישית, אבל אתה מדבר – – –

חיים רמון (העבודה):

זו הודעה אישית, אני מסביר למה אני לא פתי. יש הסכמי אוסלו. ומה קורה עם הסכמי אוסלו? יושבת ממשלת ליכוד, והיא הולכת היום באופן רשמי לפנות את חברון. לא כל כך חשוב כרגע אם יפוצצו את זה או לא יפוצצו את זה. היא הולכת לפנות את חברון, עיר האבות. איך אמר ראש הממשלה? דין חברון כדין ירושלים. והוא הולך לפנות אותה. איזו תבוסה לאידיאולוגיה. ומה עם בית-לחם, שלגביה ברור שאנחנו כבר לא שם?

ומכיוון שכך, אולי הגיע הרגע – אולי, אינני מדבר על העניין האקטואלי של מחר בבוקר, של פוליטיקה של מכאן ולהבא, מה קורה מחר, אנחנו לא דנים על זה – לבוא ולראות, מתוך התבוסה של שתי התפיסות, על מה כל צד מוותר. אני אומר לכם, לי ברור ששום ממשלה שאנחנו נעמוד בראשה לא תפנה את אריאל, גם אם היא תרצה. כי אפילו את תל-רומיידה, היישוב הלא-חוקי הזה עם שבע משפחות של "כך", לא הצלחנו לפנות.

ומצד שני, ברור שלא יעזור שום דבר, ובגלל הסכמי אוסלו הרוב המכריע של יהודה ושומרון וחבל-עזה יהיה בשלטון של ערפאת.

אני שומע ואני רואה גם את הליכוד. מופיע ראש הממשלה בנימין נתניהו במרכז הליכוד ומתווה את התנאים למדינה פלשתינית, ידידי חבר הכנסת ריבלין. מה הוא אומר? הוא אומר: אין מדינה שאין לה צבא, אין מדינה שאינה שולטת לגמרי במקורות המים, וכו'. הוא אמר ארבעה תנאים, בגלל קוצר הזמן אינני חוזר עליהם. מה המשמעות? נניח שיבוא הצד השני ויגיד: רבותי, אני רוצה מדינה. יגיד לו ראש הממשלה הנוכחי, לא שלנו: אתה מסכים בלי צבא? יגיד: אני מסכים. אתה מסכים עם הגבלות על כניסת פליטים? יגיד: אני מסכים. אתה מסכים על מים? יגיד: אני מסכים. אתה מסכים לכך שלא תוכל לקשור קשרים עם אירן, לחתום ברית צבאית עם אירן? יגיד: אני מסכים. מה יגיד לו ראש הממשלה? הוא גם יגיד לו: אני מסכים למדינה פלשתינית.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה שברור הוא, שאתך כנראה הוא יכול לעשות שלום.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. מה שברור הוא, שראש הממשלה, אם הוא נאמן למה שהוא אומר – – –

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

אני מסיים מייד. מכיוון שלצד הזה של הבית, לצד של הליכוד, ברור שהוא לא יכול לספח את יהודה ושומרון, כי הוא לא רוצה לספח 2 מיליוני פלשתינים – לכן נגמר עניין ארץ-ישראל השלמה. ולצד הזה של הבית, לצד של העבודה, ברור שהעובדות שנקבעו בשטח על-ידי מפעל ההתיישבות הן עובדות שקשה ואי-אפשר להתעלם מהן וצריך להביא אותן בחשבון.

שתי העובדות הללו יכולות להביא לכך, אני לא בטוח, שאנחנו נשלים עם זה שירושלים רבתי ומערב השומרון וגוש-עציון יהיו חלק ממדינת ישראל, ואתם תשלימו, תוך כדי הוויתור על החלום, שהוא חלום, שעזה תהיה חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, כמו שאמרת פעם בוויכוח בינינו, הילד הדפקטיבי, ושכם, ורמאללה – והם יהיו שייכים לישות אחרת. וברגע שהם ישות אחרת, הם לא ארץ-ישראל השלמה. ועל כך יש הידברות. אינני בטוח שהיא תוביל, אינני בטוח שהיא תהיה, אבל אני בטוח שההידברות הזאת באה מתוך כך ששתי האידיאולוגיות, כאשר נתקלו בסלע המציאות – לא הצליחו להשיג את כל מה שהאמינו שהם יכולות להשיג.

ולכן, הפתאים שנשארים בצד הם אלה שגם המציאות שנוצרה איננה משנה את השקפתם. ואם אנחנו צריכים לשנות את השקפתנו כתוצאה ממציאות, וכך גם אתם, אנחנו רואים ראייה מפקחת ולא ראייה של פתאים. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון. אני מזמין את חבר הכנסת פני בדש; אינו נוכח. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון; אינו נוכח. אני מזמין את חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, אחריו – חבר הכנסת שלום שמחון, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אין חולק על כך, שיש למדינת ישראל אינטרס לאומי להמשיך את התהליך, גם מי שלא אוהב את התהליך, משום שפיצוץ התהליך כיום ישטוף אותנו בנחלי דם. שומה עלינו למצוא את הדרך הנכונה להמשיך את התהליך.

כל בר-דעת מבין, בלי קשר לאידיאולוגיה שלו, שלממשלה הנוכחית, שנבחרה על מצע אחר מזה של הממשלה הקודמת, אין אינטרס או מוטיבציה להמשיך את התהליך במתכונתו הנוכחית. מה שצריך למצוא זה אותו מכניזם, אותה פרוצדורה, אותה דרך שתסייג ותנתב את התהליך לכיוונים כאלה, שיהיה בהם משום קבלה על-ידי ישראל של תמורות מהותיות אמיתיות ובנות-קיימא. במצב הנוכחי, המשך התהליך במתכונתו הנוכחית אומר, שישראל צריכה לסגת עוד שלוש נסיגות, כאשר היא אינה מקבלת שום תמורה נוספת על התמורות שהיא כבר קיבלה.

התמורות שקיבלה ישראל עד כה, בהסכם אוסלו, היו: שינוי האמנה הפלשתינית ועצם קיום שביתת הנשק. מובן שאפשר לחלוק ולהתווכח האם היא קיבלה באמת את שינוי האמנה הפלשתינית והאם יש באמת שביתת נשק. כידוע, הדעות על שני הנושאים האלה חלוקות, ולא כאן המקום להרחיב. בכל מקרה ברור, שאפילו לשיטתו של מי שחושב שאכן התקבלו התמורות הללו, אין כל תמורה נוספת שתתקבל בשלוש הנסיגות הנוספות.

לכן הצעתי היא לגשת לפרוצדורה אחרת, ואני מציע רק שינוי בפרוצדורה, בלי לדבר על שינוי מהות. יש לדבר על שינוי מהות, אבל לא במסגרת של שלוש דקות. זו גישה מקבילה להסדרי קבע, יחד עם ביצוע שלוש הפריסות מחדש; מה שאני אוהב לכנות: לגשת לשיטה של הסדרי קבע חלקיים – הסדרים כאלה, שבמסגרתם תדון ישראל עם הפלשתינים בנושא: מה יהיו גבולות הקבע. אני משלה את עצמי – גם על כך לא נוכל להגיע להסכמה עם הפלשתינים. אולם אם נוכל להגיע להסכמות חלקיות, שנקבל אזורים קטנים ביהודה ובשומרון בתמורה לנסיגות נוספות קטנות – הרווחנו משהו. הייתי מדמה זאת לשני קלפנים שמנסים לחלק ביניהם חפיסת קלפים. הם אינם מסוגלים להחליט על חלוקה של כל החפיסה, אבל הם מסוגלים להחליט על כך ששבעת הקלפים הללו הולכים אליך וחמשת הקלפים הללו הולכים אלי.

הדבר הזה יכול לתת איזו מידה של התקדמות, לפתוח ערוצים של יחסי אמון בינינו לבין הפלשתינים ולחדש את התהליך, שאני מקווה, וכולנו מקווים, גם מי שלא אוהב את הסכמי אוסלו, שבסופו של דבר כן יוביל אותנו לשלום ולביטחון. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הקודמים העירו על כך, שהממשלה איננה נמצאת, וזאת לא פעם ראשונה. אבל האמת היא, שלא רק שהיא לא נמצאת בכנסת – היא לא נמצאת בשום מקום, לא

בתהליך השלום ולא בניהול ענייני המדינה. היא נעלמת, היא לא קיימת. השאלה הנשאלת כאן היא: מה בדיוק מדינת ישראל, מה בדיוק ממשלת ישראל רוצה מעצמה? מה בדיוק רוצים?

מדינת ישראל נמצאת כאן, במזרח התיכון, מוקפת במדינות ערב. יש 250 מיליון ערבים כאן באזור, והיא מעוניינת לחיות כאן בשלום. השאלה הנשאלת היא: איך ניתן להגיע לשלום כשרוצים להמשיך ולשלוט בעם אחר? איך ניתן ליישב את הסתירה הזאת, ומה בדיוק רוצים? הם רוצים להנציח את מצב הכיבוש כשמנופפים במלה "שלום"? הרי למלה "שלום" כשלעצמה אין משמעות. הסכם הוא לא רק מלה כאן ופסקה שם. ההסכם שמדובר עליו נקרא "מוסאלחה". זה חייב להיות בין העמים. זה חייב לנבוע מתוך מפגש רצונות של שני העמים שרוצים לחיות בשלום באזור הזה, כשאחד מכבד את האחר; ואפילו מגיעים להסכם על נייר וחותמים עליו – אם אין אמון הדדי ואין מפגש רצונות, ההסכם הזה לא יחזיק מעמד. כשבאים ורוצים להגן ולהראות שכאילו התנחלות נצרים בעזה או המתנחלים בחברון הם תופעות לגיטימיות, לדעתי, מכניסים פצצת זמן לתוך ההסכם הזה.

יש אצלנו בערבית מה שנקרא "מסמר ג'וחא". זה פתגם על ג'וחא שהלך ומכר בית, ואחרי שמכר אמר לבעלים שקנה את הבית: אני מוכר את הבית, אבל אני רוצה להשאיר רק את המסמר הקטן הזה. הבית עולה 100,000 דולר, ואני מוכר לך אותו ב-60,000 דולר, ותשאיר את המסמר הזה בבעלותי. למחרת הביא את המשפחה לשמור על המסמר, הביא את כל האנשים לשמור על המסמר הזה וכבש את הבית שוב.

המצב הקיים כאן, בהסכמים האבסורדיים הקיימים, הוא, שרוצים להשאיר את נצרים בעזה. מצד אחד לא יצאו מעזה ומצד שני לא נשארו בעזה. ממשלת ישראל צריכה להחליט: לא רוצים את עזה – צריך לצאת בכלל מעזה, להוציא את צבי הנדל מעזה, להוציא את נצרים מעזה, ולצאת מהגדה ולבסס שלום אמיתי; לא שלום למראית עין ולא שלום המבוסס על המסמרים של ג'וחא. זאת בדיחה. זה מצב שלא יכול להחזיק מעמד. צריך להיות כנים ואמיתיים. למתנחלים האלה אין מה לעשות שם. זו איננה בעיה של יהודים וערבים, ואסור להציג את זה בצורה הזאת.

לאורך כל ההיסטוריה חיו היהודים והערבים לתפארת יחד. אם צבי הנדל יבוא עם דעה חיובית, בתור אדם שרוצה לחיות עם הערבים – הוא יהיה מבורך; יקבלו אותו כמו שקיבלו אותו בספרד, כמו שקיבלו אותו במצרים וכמו שקיבלו אותו במרוקו. בכל מדינות ערב קיבלו את היהודים. הבעיה היא עם תפיסת העולם האומרת: לכבוש, לדכא, לראות בנו כאילו גויים ומשוללי הזכויות. זאת הבעיה עם התפיסה הזאת. המתנחלים אשר לא כיבדו את שלטון החוק הישראלי בחברון, סביר להניח שלא יכבדו את שלטון החוק הפלשתיני. מכאן הקריאה שצריך להוציא אותם. הבעיה של מדינת ישראל איננה בעיה של היגיון. הבעיה היא עם המנהיגות.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך לקום כאן מנהיג בעל שיעור קומה כמו בן-גוריון או כמו דה-גול ולהחליט: רבותי, טעינו. שטפנו את המוח של העם כאן לכבוש וליישב, וזאת טעות. צריך לא להיות משועבדים למה שאמרנו ולמה שאומרים, אלא לשבור את המוסכמות האלה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה להגיד משפט אחד.

היו"ר ח' דיין:

אם הוא יסכים – בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה להגיד לך, שלקח כמה שנים עד שהילתם את בן-גוריון, זיכרוננו לברכה. לאט לאט, בעוד כמה שנים, גם ביבי נתניהו יהיה, ואז תתרגלו.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם. חבר הכנסת טלב אלסאנע, זמנך תם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

לכבוש – אף אחד לא יתרגל; לעצמאות – כולם ישאפו. יש שני דברים במתמטיקה שלמדת בכיתה א', יש שני נתונים: יש נתון משתנה ויש נתון אבסולוטי, לא משתנה, והוא קבוע. הזכות של העם הפלשתיני למדינה עצמאית שבירתה מזרח-ירושלים, זהו נתון אבסולוטי שלא ישתנה.

צבי הנדל (מפד"ל):

בחיים לא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מדינת ישראל חזקה, הפלשתינים חלשים – זה נתון שישתנה עם הזמן.

היו"ר ח' דיין:

הוא צודק. הוא אמר שזה נתון שישתנה עם הזמן.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

למה רק מזרח-ירושלים? אתה מסתיר את העמדה האמיתית שלך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מענה על השאלה.

היו"ר ח' דיין:

אל תענה, כי זמןך תם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה חברך לסיעה.

היו"ר ח' דיין:

אז מה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה מוותר ולא רוצה. תפנה אליו בטענות.

היו"ר ח' דיין:

אני מוותר, ואני מבקש שאחר כך תענה לו את התשובה למטה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לומר משפט מסכם. כל אלה שהולכים לברר איפה יש מנהרות צריכים להחליט שכאן צריך לשאוף לחיות בשלום על פני האדמה, ולא למות מחובקים עם ההיסטוריה ועם העתיקות מתחת לפני האדמה. מדינאי צריך להסתכל על ההווה ועל העתיד, ולא ללכת להתאבד בשביל ההיסטוריה ובשביל כל מיני אבנים שאין להן משמעות.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמין את חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה. אחריו – חברי הכנסת סילבן שלום ואורי אור.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי פה היום את נאומו של חבר הכנסת שריד ואת ביקורתו – אומנם, ביקורתו המנומסת – על ביקורו של חבר הכנסת אפי אושעיה בחברון. אני קצת נדהם מהביטויים – הבורק'ס וכל הדברים הנלווים. האם יש חשש בשמאל, שמישהו שנמצא באגף השמאלי, אולי קצת לקראת המרכז, יכול להשתכנע? האם לא ברור שפתיחות היא דבר המחייב את כולנו? מה הקושי להבין שחבר הכנסת אפי אושעיה הלך לחברון כדי ללמוד? נכון שגם לי יש מה לומר לחבר הכנסת אפי אושעיה, אבל אני חושב שלהיות במגע, להיות פתוח ולדבר אל האנשים ולהקשיב להם ולשמע – זה בהחלט דבר שחייב להיות מקובל בחברה שלנו, על כל הזרמים שלה, גם החילונית, גם הדתית, גם היהודית וגם הערבית, ובכל מקום.

נכון שאני חושב קצת אחרת ממך, אפי, ואני חושב קצת אחרת ממך כי אני מאמין בנקודה בסיסית – שבעיית הביטחון היא לא הבעיה המרכזית בחברון. אני חושב שהשאלה המרכזית – וגם אני הייתי אתך באיזה ביקור – היא האם היישוב היהודי בחברון יהיה קיים לנצח?

בשאלה הזאת, נדמה לי שכל הממשלות משקרות במודע לחלק מהאוכלוסייה שחיה בשטחים. יתירה מזאת, נדמה לי, שדווקא השיחות על הסדרי הקבע הופכות להיות חשובות היום יותר מאי-פעם, על מנת לומר לחלק מהמתיישבים שיש אתם בעיה, מה בדיוק יהיה בקצה התהליך, והאם יש לכולנו היכולת להוביל אותם בסופו של דבר לא רק לשלום, אלא לדו-קיום עם האוכלוסייה שהם חיים בתוכה. אני מאמין שההתיישבות היהודית בחברון היא לא הוטיקן ברומא ולא מקרים אחרים שאנחנו מכירים. יש קושי אמיתי להמשיך לקיים את היישוב הזה לנצח בתנאים הקיימים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אם אתה בוחר בתהליך של שלום, מה החשש שיהיה שם יישוב יהודי? להיפך, הקירבה. אם זה לא שלום, אז לא – – –

שלום שמחון (העבודה):

אילו חשבתי שהבעיה האמיתית של ההתיישבות בחברון היא הביטחון, הייתי שוקל אולי, כמו ששקלו לפני, מאחר שאני יודע שחלק מהנוכחות ביישוב קטן שיש בו 400 נפשות נובע מכך שצריך לקיים אותם מקומות; הייתי מגיע למסקנה אחרת. אבל מאחר שאני חושב שחלק מהעניין הוא בפירוש לקיים פרובוקציה כזו או אחרת, זה לא לומר לאותה אוכלוסייה את האמת. אי-אפשר לקיים לאורך זמן יישוב כזה בגודל שלו, ביכולת שלו להתרחב וביכולת שלו לנהל חיים כפי שניהלו בעבר ועדיין מנהלים – ואני מקווה שינהלו גם בעתיד – במועצה האזורית שאתה עמדת בראשה. יש הבדל משמעותי מאוד בין חבל ארץ שבו 10-12 יישובים לבין יישוב קטן כזה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת שלום שמחון.

חבר הכנסת סילבן שלום – איננו באולם. חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו באולם. חבר הכנסת יהודה הראל, בבקשה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אני שואב עידוד רב מהדברים שאני שומע בישיבה הזאת. האמירה שהתחלנו בה, שהסכמה רחבה לגבי תוכנית יעד למצב הקבע לא רק הכרחית אלא גם אפשרית – אני מתחזק בכך שהדבר אפשרי וייתכן שיהיה. אני יודע מה הם המכשולים. אני יודע שיש אופוזיציה וקואליציה, וממשלת אחדות לאומית לא אקטואלית עכשיו. אבל אני שומע קולות שמצביעים על כך שהאינטרס הלאומי העליון בהסכמה כזאת יכול לנצח.

למה הוא אינטרס כל כך חשוב? בתקופתה של הממשלה הקודמת היה פיצול – חצי הציבור ראה בהחלטות הממשלה שהתקבלו ברוב לא גדול איום על עצם קיומה של המדינה ועל האידיאלים היקרים ביותר שלו. אסור לנו לחזור למצב שבו החצי השני יראה במה שעושה הממשלה הזאת ברוב קטן איום על קיומה של ישראל ואיום על השלום, וכמו שאמר חבר הכנסת יוסי שריד – מלחמת ברירה.

אם לא נגיע להסכמה מסוימת עם ויכוח במסגרת ההסכמה הזאת – הפיצול לא יהיה רק פיצול או פילוג אידיאולוגי. זה פיצול על דבר שנראה למחצית מהאוכלוסייה שהוא בנפשה, דבר שיש לו פוטנציאל של העמדת כל המרקם החברתי של ישראל בסכנה.

האם אפשר להגיע להסכמה כזאת? אפשר להגיע להסכמה כזאת. אני חושב שאפשר ללכת כאן לאור דבריו של חבר הכנסת רמון. לכולנו יש אמונות, לכולנו יש אידיאלולוגיות, לכולנו יש נוסחאות יפות ורציונליות. כל אלה צריכות לעמוד מול המציאות, והמציאות מחייבת ללכת בדרך מציאותית מבחינת התנאים ובדרך שיכולה להתקבל על דעתו של רוב הציבור בארץ; ויש דרך כזאת, אפשר למצוא

אותה. זה מחייב ויתורים פנימיים, ואילו אנחנו עדים למצב של נכונות יתר לווייתורים חיצוניים לעומת פחות נכונות לווייתורים פנימיים; נכונות לדבר עם כל אחד בחוץ וחוסר נכונות לדבר בפנים. נכונות לדבר – שלום עושים עם אויבים, אבל כשראש הממשלה מדבר – יוצאים מהאולם.

דליה איציק (העבודה):

כשהוא מדבר על מה?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני רוצה להגיד שהפיוס הזה אפשרי – – –

דליה איציק (העבודה):

– – –

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני חושב שנתתי לך הזדמנות להודעה אישית. אם למדתי משהו היום, נתתי לך הזדמנות להודעה אישית בסוף.

הדבר אפשרי; הוא דורש עבודה, הוא דורש מאמץ, הוא דורש נכונות, הוא דורש ויתור על רווחים פוליטיים מסוימים. והוא דורש עוד דבר אחד – להפנים היטב שבשיטת הבחירות שאתם הבאתם עלינו – אני לא שלם אתה – בנימין נתניהו הוא ראש הממשלה עד נובמבר שנת 2000 לכל הפחות.

אפי אושעיה (העבודה):

אתה לא חייב להזכיר לנו את זה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

הצלחה שלו זו הצלחה של מדינת ישראל, וכישלון שלו, חס וחלילה, הוא כישלון שגורף אותו עם כולם.

לכן, הדבר הנכון הוא לסייע, לכוון ולהשפיע. בשנה השלישית הרי המטרה היא להצליח בבחירות. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

חבר הכנסת תאופיק חטיב, אחריו – חבר הכנסת משה שחל, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם תכננתי לדבר על הסכם השלום ועל הפריסה בחברון, אבל לאחר הדברים ששמעתי כאן במליאה, אתמול – בוועדת הפנים, והיום גם בסיור שלנו, של ועדת הפנים – אני חייב לחזור קצת לשיעור היסטוריה קצר, חינוך.

הי"ר ש' בן-צור:

היית מורה?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

רק שלושה חודשים.

חוזרים ומשמיעים את ההשמצה על "אורות" המסגד של מרוואן, המסגד המרוואני בירושלים. ורק לעניין ההיסטורי – המסגד נבנה בשנת 683 לספירה, בתקופתו של הח'ליף הרביעי האומאי מרוואן בן אלחכם, אביו של השליט החמישי עבד-אלמאלק, שבנה לידו את כיפת הסלע.

המסגד נבנה, התקרה נהרסה יותר מאוחר, אחרי התקופה הצלבנית, ונבנתה מחדש בתקופה העות'מאנית.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

מה היה שם קודם? אתה לא מדייק.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני לא מדייק, למה?

בשנת 1099 נכנסו הצלבנים במסעם השני לירושלים ובראשם ריימון דה-סן-ז'יל, החרבו מה שהחרבו, חיללו מה שחיללו, ובמסגרת החילול גם חיללו את המסגד של מרוואן. דה-סן-ז'יל קשר את הסוסים בפנים וקרא למסגד "אורות", ובמקרה גם קשר כל מה שבירושלים לשם שלמה, כי בירושלים היה הרבה מה לקרוא על שם שלמה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מי בנה את העיר הזאת? מי בנה את כל מה שאתה רואה בירושלים העתיקה?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני בכלל הכחשתי שיש שם גם בנייה קדומה?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני דיברתי על המסגד ועל הביטוי "אורות", שאתם משתמשים בו בעקבות אותו כובש, שנקרא ריימון דה-סן-ז'יל. הוא השתמש במלה "אורות" לשם השפלה וחילול, אותו ריימון דה-סן-ז'יל, שבדרכו מצרפת עשה כמה פוגרומים גם ביהודים באירופה. הוא לא פסח גם עליהם, וכאן הוא עשה את מה שהוא עשה, והיום גם ממשלת ישראל, גם פקידיה, גם הכנסת וגם עיתונאים אינם פוסקים מלקרוא למקום הזה "אורות", אף שהמקום הוא מסגד, ואני וחברי חברי ועדת הפנים, שביקרנו היום במסגד, ראינו אותו כמסגד, וחברי הוועדה הבינו את מה שקורה שם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת משה שחל לא נמצא. חבר הכנסת חיים דיין נמצא; בבקשה. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להקפיד על הזמן.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי חברי הכנסת, אנחנו מדברים על המדיניות של הממשלה הנוכחית, עד כמה היא נכשלת. אתם באים ומציגים כאן תהליך שכבר היה צריך להיות סגור ונעול, וצריך רק לבוא וליישם את הדברים ולצאת עם זה לדרך: בואו ונפנה את חברון.

השארתם ירושה קשה מאוד, שצריכה להיבחן מחדש. אפילו ראש הממשלה דאז, יצחק רבין, זכרו לברכה, הגדיר את הסכם אוסלו כגבינה שיש בה יותר חורים מאשר גבינה. לא אני אמרתי את זה, אלא ראש הממשלה רבין, זכרו לברכה, בא והציג את זה כך. הסכמתם להפרות הסכם אוסלו. 52 סעיפים הציגו בפניכם. כאשר הלכתם לשלב ב' של ההסכם, הסכמתם שהרשות הפלסטינית לא תסגיר רוצחים שרצחו יהודים בתוך מדינת ישראל, הסכמתם להפקיר יהודים בהתנחלויות ואמרתם שזו אחריותם שהם גרים שם, כאשר ידעתם שמי ששלחה אותם מתנחלים לאותם מקומות התיישבות היתה ממשלה חוקית שנבחרה על-ידי העם הזה. לא הגבתם על הפיגועים החמורים שבאו לפגוע בתהליך הזה. קרוב ל-110 אזרחים חפים מפשע נהרגו בפיגועים בתוך מדינת ישראל, ואנחנו זוכרים את עפולה וזוכרים את חדרה וזוכרים את דיזנגוף וזוכרים את תל-אביב וזוכרים את כל הפיגועים שבהם פגעו ביהודים חפים מפשע.

והיום חבר הכנסת אופיר פינס אומר: מה אתם נאחזים בחברון? מה אתם נאחזים בסמלים? תל-אביב זה סמל של מי? ירושלים זה סמל של מי? חברון זה סמל של מי? אם מדברים כאן על שלום ודו-קיום, מדוע אתם, חברי הכנסת מהסיעות הערביות, לא מיישמים את הדו-קיום כאן, בתוך הכנסת הנוכחית, ובאים ואומרים, ששלום זה שלום של דו-קיום, שבו חיים יהודים וערבים באותו יישוב? מצד אחד, אתם דורשים לפנות מתנחלים, ומצד אחר, אתם דורשים דו-קיום. הדברים לא עולה בקנה אחד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שאלה: איך אתה משווה — — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

ברשות היושב-ראש.

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש. נותרה לו בדיוק דקה. אחר כך תעלה ותדבר אחריו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אתם, חברי הכנסת, בצער רב — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת דיין טועה, כי הוא לא יודע — — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

בשבילי, בדואי כמו טלב אלסאנע וחבר כנסת יהודי כמו חבר הכנסת דיין נולדו בצלם אלוהים, מה לעשות?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נכון.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אם אני לא יכול להשלים גם עם הדבר הזה, ובגלל — — —

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים דיין, אני מבקש שלא תענה לו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ש' בן-צור:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אל תתעלם מהבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. תן לו לסיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אתם, חברי הכנסת, מנגנים על עניין מנהרת הכותל, כאשר אמרתם היום: ביקרנו במנהרת הכותל. ואתם יודעים שפתיחת המנהרה לא היתה צריכה להוות שום סכנה של פגיעה בחיי אדם, ואתם מאשימים היום את הממשלה הזאת ברצח של 15 חיילים, במקום לבוא ולהסתכל על אותו הסכם אוסלו שנתן נשק – לא אקדחים, אלא רובים לטווח של 1,000 מטר – על מנת שיגנו על עצמם במקום מאוכלס; ואתם חושבים שכדור של קלצ'ניקוב אולי לא יחדור, אולי זה רק אקדח? זה משאיר אותי בשאלה אחת: מתי הנשק הזה יכוון כלפי – – –

הי"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

רבותי, כיוון שאנחנו דנים בנושא חברון, נשארה רק שאלה אחת ויחידה – אם מה שקרה בחברון הוא לא תופעה חד-פעמית. אני רוצה להאמין, כמו כולם, שזו תופעה חד-פעמית, ואני מקווה שגם הרשות הפלשתינית תביא את הדברים האלה בחשבון ותמנע את ההידרדרות הזאת, שלפעמים היא לא מקבלת עליה אחריות כלפיה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת דליה איציק, ואחריה – לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת שמריהו בן-צור, שגדלנו יחד בהסתדרות המורים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, אני מציע לך שתשמע את הדברים הטובים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

דליה איציק (העבודה):

אדוני, אני אומרת עליך דברים טובים, בתנאי שהזמן הוא על חשבונך.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, זה ייקח הרבה זמן. לכן אני מציע לך לגשת מייד לנאום.

דליה איציק (העבודה):

על כל פנים, אני רוצה לומר כאן, שחבר הכנסת שמריהו בן-צור נכנס רק עכשיו לכנסת, וטבעי שהוא פחות מוכר ופחות ידוע. הוא איש מלא חוש הומור, נעים הליכות, ואני באמת רוצה לברך אותו ולאחל לך הצלחה בכנסת הזו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי חברי הכנסת, יש לי הרגשה שחלק מחברי הכנסת מהקואליציה חושבים שביבי נתניהו זה טוביה צפיר. הם לא שמעו על זה שבנימין נתניהו נפגש עם יאסר ערפאת. תאמינו לי שאני נפגשת לפעמים עם אנשי ליכוד והם אומרים לי: אתם נפגשתם עם יאסר ערפאת. ואני אומרת להם: ראש הממשלה שלכם נפגש עם יאסר ערפאת, האיש שלכם; ראש הממשלה שלי נפגש עם יאסר ערפאת, ראש הממשלה השני, עכשיו, והם עדיין לא מפנימים, עדיין לא קולטים ועדיין לא מבינים את העניין הזה.

אתם יודעים למה? מפני שראש הממשלה עושה את זה בצורה כזאת שזה נראה מאולץ, שזה נראה כאילו נעשה בכוח, שזה נראה לא נכון, במקום להעביר את תהליך ההפנמה הזה לציבור, חבר הכנסת יהודה הראל. זה ההבדל, ובגלל זה יצאתי. בגלל הרבה מאוד דברים יצאתי. משום שראש הממשלה גם מתקפל באופן פרמננטי וקבוע, וגם אחרי שהוא כבר עשה את המעשה הזה, הוא לא מעביר את המסר הזה לציבור ולא אומר לו בצורה ישירה: ציבור יקר, חברים יקרים, הגעתי לכלל הבנה והכרה שאני רוצה לעשות שלום עם העם הפלשתיני. הוא לא אומר את זה.

ואז נוצר מצב, שהלך לו הטווס – תסלח לי – ונפגש עם השועל. יאסר ערפאת, בית-ספר הוא עושה לבנימין נתניהו, בית-ספר למנהיגות. יאסר ערפאת מנוסה, הוא איש עם הרבה מאוד ידע ועם ניסיון.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

חזון.

דליה איציק (העבודה):

חזון – אני לא יודעת. את החזון תשאיר לכם; את החזון אני משאירה לכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חזון של שלום לילדים שלי ושלך.

דליה איציק (העבודה):

ואני אומרת לך, יהודה הראל, שהדאגה שלי היא שהוא לקח לו את הגבינה וגם הוריד לו את הנוצות; וראש הממשלה גם נראה כזוחל אליו, זוחל. אילו בא ראש הממשלה בשקט ואמר לציבור: עשיתי, נכון, אני מודה ומתוודה שהגעתי לכלל הכרה, שעם מי שהיה האויב שלנו אני רוצה לעשות שלום – אבל הוא גם לוחץ את היד, גם נושא ונותן, גם משמיץ, גם מאחד את העולם הערבי. מה הרווחנו מכל הסיפור הזה? יהודה הראל, במקום לבוא אלינו בטענות על אחדות – בכלל אני מאוד אוהבת את המלה "אחדות"; אתה יודע, כשמדברים על אחדות, מתכוונים תמיד לכך שצד אחד יותר לצד האחר, ותמיד זה אותו צד. על זה אני כועסת.

אני רוצה לומר לך משהו, ותרשה לי, אדוני היושב-ראש, בקשר ליציאה שלי, אתה הזכרת אותי, ונדמה לי שיש לי רשות לבקש מהיושב-ראש להסביר את דברי. אתה יודע, יהודה, אני לא רוצה שראש הממשלה יבוא לכאן ויאמר: אני טעיתי, סליחה. אני לא רוצה להשפיל אותו, אבל אני רוצה, רציתי וקיוויתי, שראש הממשלה, שתפקידו לאחד את העם הזה, מפני שהוא ראשון בין שווים ועליו מוטלת האחריות, יבוא לציבור ויגיד כמו שאומרים על-יד קבר: הקהילה מבקשת מן המת מחילה וסליחה.

ראש הממשלה יודע שיש לו סיבה; לא לליכוד, אגב, ולא לכל הימין, ולא לכל הדתיים. ההכללה הזאת היא לא במקומה, היא לא צודקת, היא לא נכונה. אבל לבוא ולומר, כי הוא יודע בדיוק מה הוא עשה, וגם אתה יודע מה הוא עשה. אתה יודע כמוני, הוא היה צריך לבוא לדוכן ולהגיד: לא התכוונתי, לא רציתי בתוצאה הנוראה שקרתה, אבל אני ראש הממשלה, כמחנך אני אומר לכם, עכשיו תיזהרו, כי הגענו עד הלום מפני שלא נזהרנו. את זה רציתי לשמוע ממנו, ולא היתה לו גדלות הנפש ולא היה לו הכוח לומר את הדברים האלה, ועל זה אני בוכה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – לחבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כשעתיים חזרנו מביקור ברמאללה, חברי הסיעה שלנו. פגשנו את נשיא מדינת פלשתיין, מר יאסר ערפאת. ראינו אותו במיטבו, בוטח בעצמו, בוטח בעתיד עמו. עם כל הביקורת שיש לו על ממשלת נתניהו, הוא בטוח שתהליך השלום יימשך, שנתניהו ומפלגתו, עם כל הסירוב שלהם, לא יוכלו לעצור את תהליך השלום.

ראינו מסדר של המשטרה הפלשתינית הגאה בעצמה, הגאה בעמה, מאוד מרשים; משמעת, סדר, הופעה – ואמרתי: מדינת פלשתיין אכן עובדה קיימת. לא יוכל למנוע את העובדה הזאת לא נתניהו

ולא כל אדם אחר במדינת ישראל או מחוץ למדינת ישראל. המדינה הפלשתינית היא עובדה קיימת, כי יש עם, יש אדמה, יש צבא, יש ממשל תקין, ואלה כל הסימנים למדינה. אני מייעץ לממשלת ישראל, לעם במדינת ישראל, להכיר מייד במדינה הזאת, בזכותה לעצמאות, בזכות העם הפלשתיני להגדרה עצמית. כל יום שבו מתעכבת ההכרה הזאת הוא הפסד למדינת ישראל, הפסד לעמי האזור, זה מעכב את תהליך השלום, והעיכוב הזה איננו משרת את העם היהודי ואיננו משרת את מדינת ישראל.

אני רוצה להזהיר, שהגורמים הקיצוניים בממשלה ומחוץ לממשלה בעצם מקעקעים את הקיום האמיתי של המדינה הזאת, מדינת ישראל. רק בשלום יכולה מדינת ישראל לשרוד באזור הזה. דעו לכם, יש 300 מיליון ערבים באזור הזה, שאינם מסכימים עם מדיניות המלחמה, ההתנחלות והכיבוש של הממשלה הזאת, והיום העולם הערבי כולו מאוחד נגד מדיניות נתניהו. רק הסדר של שלום עם הפלשתינים יוביל להסכם שלום עם העולם הערבי. אפילו ההסכמים שהושגו עם מצרים וירדן הם בסכנה אמיתית אם לא יתקדם תהליך השלום.

אני מייעץ לראש הממשלה הזה, שאיננו כאן ולא רוצה לשמוע את הצדק ואת המחשבות הנכונות, שיחיש את פינוי חברון ויציא את המתנחלים המטורפים שיושבים בחברון. אין 100 נפשות שם. כל הסיפור הזה כאילו יש שם 400 יהודים הוא שקר. יש פחות מ-100 אנשים שיושבים שם. יש עוד 300 שבאים במשך היום מקריית-ארבע ומגדילים את האוכלוסייה היהודית, אבל בעצם אין אפילו 100 נפשות.

אדוני היושב-ראש, משפט מסכם: כעת זה הזמן הטוב לקדם את תהליך השלום, ליישם את ההסכמים ולהשיג שלום צודק ובר-קיימא באזור. זה לטובת כולנו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת צבי הנדל. אחריו – לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני לא יודע אם זה מפתיע או לא מפתיע, אני מסכים בעיקרון להצעתו של חבר הכנסת, השר לשעבר, יוסי ביילין, ולא מאותן סיבות שניסו להניח כאן על השולחן – לשים מקלות בגלגלים, או שזה יתפוצץ באמצע הדרך, או כל מיני אשליות מן הסוג הזה.

אני חי בארץ הזאת, אני יודע שיש עובדות. בין שאני רוצה ובין שאני לא רוצה, אני יודע שערפאת נמצא כאן בארץ, ואני יודע שיש לו צבא, כמו שאמר דראושה, ולא משטרה פלשתינית. הכול אני יודע. אבל הסכם שלום אמיתי, שיודעים בדיוק מה הן הנקודות שעליהן אין ויכוח, ואם יש הסכמה ללכת להסדר של שלום בשלב הזה – הדבר הראשון שצריך לעשות הוא לראות שאכן ההסכם שכבר נחתם מתקיים.

אני אומר לכם, עד היום – אומנם אנחנו לא צועקים, אני תמיד שומע את הצעקות מהספסלים האלה – אין כמעט סעיף אחד בהסכם שרבין, זיכרוננו לברכה, חתם עם ערפאת, שמתקיים היום. כמעט כל מה שתלוי בערפאת ובפלשתינים מופר: גם בצד הכלכלי, גם בצד הביטחוני, הכול, לרבות הצבא, שדיברת עליו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

העובדות הפוכות.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

העובדה היא שממשלת ישראל לא מקיימת את ההסכם.

צבי הנדל (מפד"ל):

את מה שאתם אומרים אני יודע. זה לא נכון. בינתיים, אנחנו כל הזמן נותנים ומקיימים. זה דבר ראשון.

דבר שני, שיהיה ברור לכולם, בלי כל צל צלו של ספק, שלא תהיה מדינה פלשתינית. הגדיר זאת דווקא ראש הממשלה הנוכחי, שמדינה פירושה שיש לה צבא עם טנקים, תותחים ומטבע. ודאי שזה לא יהיה. אין אחד בעם ישראל שמסכים לעניין הזה. אתם צריכים להתרגל לעובדה הפשוטה, שמדינה ממש, מדינה פלשתינית, לא תהיה כאן, כי זאת הארץ שלנו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אז איך יהיה שלום?

צבי הנדל (מפד"ל):

תתפלא לשמוע, אם אתם באמת תגיעו למסקנה שאנחנו צריכים להגיע לשלום, תשב אתי – – –

היו"ר ש' בן-צור:

כמו שלא הסכמתי שיפריעו לחבר הכנסת דראושה, אני מבקש שלא תפריעו לו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא לא יכול להחליט לעצמו.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לא להפריע.

צבי הנדל (מפד"ל):

בארץ שלי אני יכול להחליט מה שאני רוצה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש שתתייחס בכבוד להערות שאנחנו מעירים.

צבי הנדל (מפד"ל):

לכן אני אומר, שאם יהיה ברור — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

צבי הנדל (מפד"ל):

אתה יודע מה? אם היית מסכים אתי, הייתי בצרות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אולי אתה בצרות.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני לא בצרות. האמן לי, מה שאני אומר עכשיו, רוב מכריע בעם ישראל חושב ומשוכנע שלא תקום מדינה פלשתינית שיש לה צבא עם טנקים ומטוסים וכו'. כך חושבים 99%. אולי בשוליים הקיצוניים של השמאל הקיצוני יש מי שאינו חושב כך.

סאלח טריף (העבודה):

זה יהיה, והיא תקום.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני לא מאמין שערביי ישראל מאמינים שתקום מדינה פלשתינית בתנאים האלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה אתה אומר על מדינה ללא מטוסים וטנקים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יהיו מטוסים אזרחיים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, תן לו בבקשה לסיים. חבר הכנסת הנדל, סיים בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לפחות את שלוש הדקות שמגיעות לי. לא היו לי אפילו דקה וחצי.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

ברור שכל היישובים היהודיים יישארו במקומות שלהם ויתפתחו – בדיוק כמו שהערבים חיים ביפו, כך יהודים יחיו בחברון, וינתן להם להתפתח.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כאזרחים פלשתינים, כמו שאני אזרח ישראלי.

צבי הנדל (מפד"ל):

כאזרחים ישראלים, כי אין מדינה פלשתינית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש.

צבי הנדל (מפד"ל):

שכחת מה שאמרתי לפני רגע: אין מדינה פלשתינית. היישוב היהודי בחברון יצטרך לגדול, ואם יהיה שלום אמיתי, זה ייעשה בוודאי. הרי מה, אנחנו במלחמה? אנחנו בשלום. כולם מאמינים בזה.

יש לי עוד הרבה מה להגיד, אבל אי-אפשר בדקה אחת, ולכן אומר דבר אחד מאוד משמעותי: אל ירמה אף אחד את עצמו. אני רוצה שתדעו, הבעיה המרכזית שעומדת לפתחם של העם הפלשתיני ושל עם ישראל היא הבעיה של הרבה מאות אלפים של פליטים – אינני רוצה לנקוב במספר – שבמשך שנים ארוכות העם הערבי באשר הוא לא היה מוכן לתת להם אזרחות בשום מדינה שהם נמצאים בה, והם עומדים שם על מנת להנציח את המאבק בין הפלשתינים לבין היהודים ולא נותנים להם אזרחות על מנת שיעלו לישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

כל זמן שלא יהיה ברור, שבנושא של הפליטים, איש איש במקומו יקבל אזרחות קבועה ואין סיכוי שהוא יחזור לארץ הזאת, עד אז למהלך כולו אין סיכוי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו רוצים להחזיר אותך לכאן, אתה פליט בעזה, נחזיר אותך לארץ שלך.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני בארץ שלי.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני לא רוצה שיהיו מטוסים וטנקים למדינה הפלשתינית. גם ערפאת לא רוצה.

היו"ר ש' בן-צור:

נגמרה ההפסקה. חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מאוד מצער שיש חברי כנסת, וגם בחלקים אחרים של העם יש אנשים שלא מוכנים להיפרד מתסביך ההתנשאות. אני מציע לכל אדם שבאמת מאמין בשלום ואכן רוצה שיהיה שלום בין העמים באזור הזה לשים הצדה את תסביך ההתנשאות שבו חיים ומנסים להחיות את בני האדם בהזיות.

חבר הכנסת הנדל מדבר על מדינה שלא תקום, על צבא שלא יהיה, על טנקים ועל מטוסים. בשביל מה? את מי אתה רוצה להפחיד בדברים האלה? הרי אנחנו מדברים על שלום. אם חיים בשלום, מה זה חשוב שגם למדינה השכנה יהיו סממנים של מדינה עצמאית? למי זה מזיק? מה אכפת לך שבארצות-הברית יש טילים, או בעירק, או בכל מקום בעולם? כאשר מדברים על שלום, לא צריך להגביל את הצד האחר ולא לכפות עליו תנאים, ולא להמשיך בתסביך ההתנשאות ולקבוע את התנאים לצד האחר. זה לא נקרא שלום.

אנחנו רוצים להפסיק את השלטון של עם אחד בעם שני. איך יהיה שלום אם לא מפסיקים את זה? או שיימשכו כיבוש ודיכוי ומלחמות, ועד אין סוף רצח ושפיכות דמים, או שיהיה שלום עם אפשרות לשגשוג, לעצמאות, לכבוד הדדי ולהבנה. איך אפשר לערבב את התחומים האלה?

לכן אני אומר, ממשלה שפניה לשלום חייבת קודם כול לעזוב, פעם אחת ולתמיד, את תסביך ההתנשאות הזה. צריך להכיר בבני אדם שגם הם בני אדם, שגם הם עם, שגם להם יש זכויות, ולהם יש גם ארץ. כל עוד ממשיכים להגיד "כולה שלי", זו ארצי ורק ארצי, אי-אפשר לדבר על שלום. שום בר-דעת לא יקבל את זה.

גם בירושלים, כל עוד ממשיכים להגיד "כולה שלי", מי שאומר את זה אף פעם לא יעשה שלום ולא מתכוון ברצינות שיהיה שלום. אם אכן נצמד לשלום, שלום כן ואמיתי, שלום נכון, ירושלים די רחבה והיא יכולה להכיל בתוכה את שני העמים, את הכבוד של שני העמים ואת הבירה של שני העמים. אין בעיה, כאשר יש שלום הכול יכול להסתדר. אבל אם אין שלום, גם אם הכיבוש יימשך ואפילו אם יתרחב, אף אחד לא יוכל לחיות בשלום, לא מדינת ישראל תחיה בשלום ולא העם הפלשטיני ולא עם אחר באזור.

העניין הוא ברור – או שרוצים שלום על יסוד כיבוד הדדי של זכויות שני העמים והכרה בזכות שני העמים לעצמאות, להגדרה עצמית ולשלום כולל וצודק, או שלא יהיה שלום. אף אחד לא יכול לכפות את דעתו על הצד האחר. אם מדובר בשלום, מדובר על כך ששני הצדדים מסכימים לזה.

זה חודשים מלעיטים אותנו בהמתנות ובהודעות: תיכף יסכים ערפאת, תיכף יחתום ערפאת. ערפאת לא יחתום כי העניין כבר נחתם. מי שחושב שערפאת ייכנע לתנאים שמכתיבים לו, טועה. אני חושב שהוא טועה מן היסוד, כי שלום וחתומות והסכמים עושים מרצון, לא כשאחד מכתוב לשני. כל עוד יש הכתבה, זה לא הסכם וזה לא יכול להביא לשלום. לכן טוב שהוא לא חתם עד היום. הסכמים צריך לקיים, על הסכמים צריך לחתום מרצון.

אני מקווה שאכן בסופו של דבר כך יהיה – נעלה על דרך המלך ויהיה שלום נכון ואמיתי. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה, סיימת בדבר יפה. חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, גם העם בישראל וגם העם הפלשתיני קרובים להכרעה היסטורית. אנחנו כבר בתהליך שאין ממנו חזרה, שאומנם נקבע על-ידי ממשלה שתמכתי בה והייתי שייך לה, והוא נמשך גם בעצם הימים האלה על-ידי ממשלה של הצד השני של הבית, של ימין המפה הפוליטית בישראל.

אני לא רוצה לדבר על הסדר הקבע, אבל אני רוצה להזכיר לכולנו. אין לי בעיה עם המקום שבו אני נמצא, אבל יש לי קצת בעיה עם חברים מהצד הזה. אני רוצה לומר לכם, תסתכלו ותלמדו קצת מההיסטוריה ואולי גם ממה שקרה לפלשתינים. אני אדם צעיר, אבל אני זוכר קצת היסטוריה. הרי הם סירבו פעם להכיר בזכותו של העם היהודי לגור בארץ-ישראל ולחיות במדינתו. הם סירבו לקבל את החלוקה, הם יצאו להילחם. היה מבצע קדש, מלחמת 1967, צה"ל כבש את הרצועה ואת השטחים, ויהודים התגוררו בלב האוכלוסייה הערבית בחברון, בשכם, בעזה, בח'אן-יונס. והיום ההנהגה של העם הפלשתיני דנה עם הנהגת מדינת ישראל על הקמת ישות, רשות ומדינה פלשתינית בחלקים מהשטחים שנכבשו ב-1967.

תראו מה קרה לראש הממשלה דהיום ביבי נתניהו, מה קרה לחברי השר צחי הנגבי. הוא היה מוכן קודם לדבר עם הרוצח הזה, ערפאת? והיום, לשמחתי, עומד כאן שר בממשלת ישראל, צחי הנגבי, ומדבר דברים מאוד מאוד יפים. הוא מברך את נבחרי הציבור הפלשתיני כאן בכנסת, הוא מוכן לדון על פשרות כדי ששתי הישויות יחיו זו בצד זו בשלום. חל איזה מהפך. להפסיד בבחירות זה קשה מאוד, אבל אני חושב שטוב שלפעמים יש בחירות, ואתם יודעים מה – טוב שעליכם לשלטון, כי כשאתם בשלטון מסתבר שאתם כורעים תחת נטל האחריות הענקית לקבל הכרעה היסטורית. דעו שאין ברירה, ולא רק שאין ברירה, אלא אתם חייבים לעשות הסכם שלום עם הפלשתינים, ואתם לא יכולים להתעלם מהמצב הקיים. אין מה לעשות. ולכן ראש הממשלה נתניהו ייפגש עם ערפאת, ידון עם ערפאת וגם יסכם אתו הסכם על הסדר הקבע.

טוב תעשה הממשלה הנוכחית וטוב יעשה העם בישראל כולו אם יכירו בזכות האחרים להתקיים; נפסיק כאן לומר שאין להם זכויות ושאינן להם שום יכולת להקים מדינה. אני חושב שאנחנו באמת לא צריכים לדבר לא על טנקים ולא על חימוש, אלא לבדוק את האפשרויות איך לחיות ביחד זה בצד זה.

היום ביקרתי עם ועדת הפנים של הכנסת בהר-הבית. זו פעם ראשונה שוועדה של מדינת ישראל מבקרת במקום הזה. קיבלו אותנו כל כך יפה, בנועם, בהידברות. תוך כדי שיחות ראינו, וראיתי שגם חבר הכנסת זאב בויס יכול לשנות את דעתו ולהבין שיש לנו עם מי לדבר, יש לנו עם מי לתאם, יש לנו עם מי לגלות הבנות. תודה רבה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הפנים היתה בהר-הבית גם בעבר.

סאלח טריף (העבודה):

לא בנסיבות שהיינו בהן היום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת טריף. חבר הכנסת חנן פורת – לא נמצא. חבר הכנסת שאול עמור – לא נמצא. חבר הכנסת יהודה לנקרי, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת יעל דיין.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, כנסת נכבדה, אני מאמין שיש משמעות רבה למעשה ההידברות בין חברי כנסת מהעבודה לבין חברי כנסת מהליכוד. אני אפילו מתפעל מזה, ועל כן אני תמה על הביקורת הנוקבת, שנוסחה בחומרה אלגנטית אופיינית, בפי אחד הדוברים, שבעיני הוא מאבירי ההידברות לסוגיה – חבר הכנסת יוסי שריד.

אני חושש, שיש כאן מצדו של ידידי חבר הכנסת יוסי שריד ביטוי לסירוב קהה, למעין פסילה פורטיטית של האחר, שגם בחוסר הגיונה וגם בטעמיה ההיסטוריים, אינה יכולה לשלול מהקואליציה הנוכחית, מהממשלה הנוכחית, את ההכשר שלה לעשיית שלום.

הממשלה הזו יונקת מורשת שלום מממשלות ליכוד, שחתמו את השלום והדו-קיום הבראשית בינינו לבין העולם הערבי על-ידי השלום הישראלי-המצרי.

אני מאמין, אדוני היושב-ראש, שיש מקום לחשוב, ובעוד מועד, על מתווה הסדר הקבע בינינו לבין הפלשתינים. יש בהחלט מקום להרים את המסך מעל אותם מחוזות שעשויים לפרנס דו-קיום והסדר בני-קיימא בינינו לבין העם הפלשתיני.

עם זה, בין מעשה החשיבה, ההיערכות להסדר הקבע, לבין ניסיון החלתו כאן ועכשיו, עדיין יש מרחק, ובעיקר תהא זו טעות לחסוך את מיצוי שלבי הביניים הנחוצים להחלה מוצלחת של ההסדר בינינו לבין הפלשתינים.

הסכמי אוסלו, בעיני, נשענים על שני יסודות: יסוד ההכרה ההדדית בינינו לבין הפלשתינים, שהוא היסוד הקיומי המעגן את ההסכמים האלה בממד בלתי הפיך, חרף כל הניגודים, הקשיים, הטרגדיות,

ואפילו חרף שינויי דרך פוליטיים ורעיוניים. היסוד השני הוא הדרגתיות של ההסכמים, שהוא מסלול בונה אמון בינינו לבין הפלשתינים, ואף עשוי להסיר עכבות בינינו לבינם.

על כן, יש חשיבות למיצוי הסכמי הביניים, הטומנים בחובם סיכוי להסתגלות, במובן הפסיכולוגי והמעשי כאחד, במרחב ובזמן משתנים. יש חשיבות לזמן ביניים, שעשוי להקנות הכרה הדדית, היסוד הקיומי הזה, אחיזה גוברת והולכת בקרב שני העמים, המתנגדים לסוגיהם לרבות בתוך החברה הפלשתינית, בקרב הפלגים הקרויים "הג'יהאד האסלאמי", ה"חמאס" שדרכם עדיין, לצערנו, סירוב למעשה השלום ולמעשה קיומה של מדינת ישראל בכלל. יש חשיבות לזמן הביניים כדי למצות בו-זמנית, עם החלת ההסכמים האלה, גם שלום מקיף עם לבנון ועם סוריה.

על כן, הבה נדבוק בעיקרון של מיצוי מודרג של ההסכמים הללו עד להסדר קבע בינינו לבין הפלשתינים, שיהיה הסדר בר-קיימא, בחינת אל תעירו ואל תעוררו את ההסדר עד שיחפץ. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חברת הכנסת יעל דיין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

פעם ראשונה אני שומע אותך. דברי טעם.

היו"ר ש' בן-צור:

שים לב גם לסגנון, לניסוח, לעברית.

חברת הכנסת יעל דיין, אני מאחל לך בריאות וכל טוב לך.

יעל דיין (העבודה):

תודה רבה. קצת יותר טוב עכשיו.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עוסקים כאן למעשה בנושאים שבדרך כלל הם מרכיבים של דיון מדיני, ועכשיו הדיון נסמך על הצעות לסדר-היום.

אני רוצה לומר משהו אישי וגם משהו פוליטי מנקודת הראות שלי. כאשר אירעה לי התקרית הזו בחברון ונכוויתי וכל מה שהיה קשור בזה, הסיבה להיותי שם היתה בקשת הוועדה להיפגש עם נשים מהיישוב היהודי ועם נשים המייצגות ארגונים פלשתיניים. הנשים מהיישוב היהודי הודיעו, והודיעו את זה בכתב, שהן מסרבות להיפגש עם ועדת הכנסת, שאין להן שום עניין בכך. לפיכך, קבענו מסלול אחר. ניסו לתווך בין הוועדה ובין הקבוצה היהודית בחברון, גם אמונה אלון, גם חבר הכנסת בני אלון, גם הרב המקומי ניסה לשכנע אותן שזו ועדת כנסת ויש לנו עניין לבקר, והן סירבו לקבל את הביקור.

היפוכו של דבר, כאשר נשפך עלי התה הרותח והיתה מהומת אלוהים מסביב, עם אלימות מילולית קשה מאוד, הראשונים שניגשו אלי כדי לומר שלא זו הדרך היו בן-זמרה, שהוא מגדולי הדברנים והצעקנים והוא קרא לי רוצחת, והוא קרא לי בכל המלים האלה, אבל כאשר הוא ראה שכאן מתרחשת אלימות, דבר ראשון הוא, יחד עם נועם ארנון, דובר היישוב היהודי בחברון, ניגשו להגיד: לא ככה.

אני רוצה לומר בזה, שכאשר אנחנו אומרים: השמאל הקיצוני, הימין הקיצוני, תומכת במדינה פלשתינית – זו רק קבוצה שולית שבשולית. קודם כול, נדבר על זה ונדבר על זה בצורה תרבותית, משום שאני מוצאת שותפים, גם במקרה האישי שלי, שותפים שלא רק מגנים, שלא רק מזועזעים – 95% מהימין, לרבות מהתנחלויות, לרבות מחברון ומקריית-ארבע, לא כדי להראות שהם מצטערים שנעשה כאן דבר מנוול, אלא באמת כדי ליצור איזה בסיס: בואו נדבר, בואו נדבר ונראה לאן זה מוביל.

כך שעצם העובדה שמדברים ומדברים על הסדר הקבע – בואו לא נקבע מראש בבית הזה. צבי הנדל כבר קובע שיחידים בציבור מסכימים עם הקמת מדינה פלשתינית, והוא כבר מלביש עליה מטוסים, טנקים ומה לא, וכולם רוצחים וכולם מחבלים ולא נסבול אותם; להערכתנו ועל-פי סקרים בציבור, יש לא רק קונסנזוס, יש רוב למדינה פלשתינית מפורזת, בגבולות שיבטיחו את ביטחון ישראל ואת הריבונות הפלשתינית. ההנחה היא, מנקודת מוצא יהודית, ישראלית. רק ככה נוכל להשיג גם שלום וגם ביטחון, משום שכל זמן שלא נפתור את העניין של שוויון, לא מספיקה ההפרדה. הפרדה יש גם בכיבוש. אנחנו מדברים על הפרדה, על גבולות קבע ועל שני עמים שבאים על סיפוקם מבחינת הריבונות, כאשר אנחנו באים על סיפוקנו מבחינת הביטחון. על זה מדברים וזה נושא משותף גם בין הסיעות בבית הזה, וודאי בציבור הכללי. אנחנו לא מדברים כאן על איזה דבר שהוא תוספת איום, אלא על תוספת ביטחון למדינת ישראל.

אני מאמינה, שבקדנציה הזו, כאשר יש לנו ממשלה שמחויבת להסכם אוסלו ושוקלת גם את הקדמת השיחות על הסדר הקבע, שהתחלנו בהן – עכשיו אנחנו הצד המעכב – ברורות לכולנו נקודות המחלוקת, אבל הקונסנזוס או נקודות ההסכמה הן רבות יותר מאי-פעם, כי למעשה אי-ההסכמה קיימת לגבי השורה התחתונה, אפילו לא לגבי ירושלים, כשמדברים על הליכוד והעבודה.

לפיכך, אני חושבת שצריך בהסכמה לקדם ולשמור על לוח הזמנים לגבי הסדר הקבע, תוך כדי הידברות בבית הזה. אני חושבת שיש לזה כל הסיכויים. אני מאחלת לכולנו, שנגיע לשלום קבע ולא ניתן בידי אלה שמתנגדים לו, לא ניתן להם את אורך הזמן של חמש שנים כדי להוציא אותנו מדעתנו וגם לגרום לשפיכות דמים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר – לא נמצא. חבר הכנסת יורי שטרן – לא נמצא. חבר הכנסת נואף מסאלחה – לא נמצא. חבר הכנסת מודי זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי כאן רבים מן הדוברים, כמובן לא יכולתי לשמוע את כולם, ואני מבקש להתייחס לנקודה אחת, שבעיני היא החשובה ביותר. שמעתי את הוויכוח שמתנהל על ציר הסדר הקבע מול הסדרי הביניים, מה ראוי, מה נכון, כיצד יש ללכת.

אני רוצה ללכת צעד אחד אחרי הסדר הקבע. בעיני זו נקודת המוצא, נקודת מוצא שאני חושב שהיא גם נקודת סיום ושאלה שמטרידה את מרבית האזרחים של מדינת ישראל, ודאי אלה שרואים בעין חשדנית את כל התהליך: למה מתכוון או מה באמת רוצה להשיג יאסר ערפאת, או מה רוצים להשיג אלה שיירשו אותו, יחליפו אותו, יבואו במקומו בבוא יום, אם יבוא. האם באמת מטרתם להגיע להסכם, כאשר ההסכם הזה הוא השורה התחתונה, הוא השורה הסופית ואחריו אין דבר, או שמא מדובר בטקטיקה של מהלך דיפלומטי, משא-ומתן מדיני עם מגעים ולאחר מיצוי המגעים האלה והשגת המקסימום, מעבר לאלטרנטיבה אחרת שהיא יכולה להיות אלטרנטיבה צבאית, אלטרנטיבה של טרור, לחצים אחרים. איפה עובר באמת קו הגבול, איפה עתידים הדברים להסתיים.

עבורי זאת השאלה החשובה ביותר, מכיוון שאם הולכים לתהליך או למהלך ברצינות, אנחנו חייבים להתכונן לאפשרות הגרועה ביותר והמסוכנת ביותר מצד אחד, ומצד שני אסור לנו להיות במצב שבו אנחנו מתפרקים מן הקלפים, מהדברים שיש לנו ביד, אם אנחנו יודעים שבסופו של המהלך, שהוא בלתי הפיך או עלול להיות בלתי הפיך, נישאר תקועים באיזו פינה.

מכאן גם החשיבות לנסות לבוא ולהגדיר מהר ככל האפשר את הדיון, את הבעיות ואת הטיפול בדברים שצריכים להיות נדונים בהסדר הקבע, אבל בעיני הם בעצם לב לבו של הסכסוך. יש אותן נקודות שכולם דיברו עליהן, ולא אחזור עליהן. יש השאלה של ירושלים, יש שאלת זכותם של ערבים שעזבו את הארץ וצאצאיהם לשוב לכאן או לשוב לגבולות המדינה הפלשתינית, אם תהיה, יש שאלת ההקמה של מדינה פלשתינית, יש שאלת ההתיישבות היהודית ביהודה, בשומרון ובעזה. אלה הן השאלות המרכזיות.

אבל בעיני, אני לא מוצא את זה הגיוני לבוא ולפרוט את שלבי הביניים שלב אחר שלב, שלבים שבהם אנחנו, הצד שלנו מתפרק מן הקלפים ומן הנכסים שיש לו לצורך המשא-ומתן, ולבסוף מגיע למצב שבו אנחנו נמצאים מול אדם או מול גוף שעדיין דבק בעמדות בסיסיות שאי-אפשר לפתור אותן, ויהיה פיצוץ של תהליך. איפה אנחנו נעמוד? המהלך הוא מהלך בלתי הפיך. לא נוכל כחלוף הזמן הזה להגיד ליאסר ערפאת: לא מכירים בכך יותר, תחזור לתוניס. לא נוכל להגיד לו: תחזיר לנו שטח שמסרנו לך בשלב א', בשלב ב', בשלב ג' של הסדרי הביניים או בשלב ד'. לא נוכל לבוא ולהגיד לו: תן לנו את 30,000 כלי הנשק של הצבא שלך, שבעצם קוראים לו משטרה. היינו צריכים למסור רק 9,000 כלי נשק, וכבר הגיעו ל-30,000. התהליך הוא תהליך בלתי הפיך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש פה למעלה מ-2 מיליוני פלשתינים. כולם יכולים להיות חיילים אם ישראל לא תרצה – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, איומים – זאת לא דרך. הלוא אם זו השיטה, אסור למסור מילימטר אחד לידיו, מכיון שאם האיום ברקע הוא חיילים, או איום של אינתיפאדה, טוב נעשה אם לא נחריף את מצבנו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבין שאני צריך לסיים.

אני רוצה לקשור את הדברים ולסיים בנקודה אחת. אני זוכר את 13 בספטמבר 1993, את ההסכם בושינגטון. היו פה כאלה שחגגו. אני נסעתי באוטו ושמעתי את הכתב המשוטט של "גלי צה"ל", ששוטט ביריחו וראיין אנשים ברחוב, אנשים פשוטים, "עמך", לא מדינאים חלקלקי לשון שאומרים דבר אחד באנגלית או בעברית ודבר אחר בערבית. הוא תפס איש מבוגר ברחוב ואמר לו: מה זה בשבילך ההסכם שנחתם היום בושינגטון? ואותו תושב יריחו אמר לו: בשבילי זה אומר שאוכל לחזור ליפו. הכתב היה בהלם, והוא אמר לו: אבל זה הסכם על יריחו ועל עזה, על מה אתה מדבר? ואותו איש אמר לו: לא, זה עזה ויריחו תחילה. פה המפתח, וזאת השאלה המכרעת.

על מנת שנדע איפה אנחנו עומדים ועל מנת שנדע את מהות כוונותיו ואת רצינות כוונותיו של יאסר ערפאת לגבי מיצוי התהליך הזה והאלטרנטיבות, חובה עלינו לבוא ולברר את השאלות האמיתיות, ששנויות במחלוקת היום. אם נגיע למצב שבו הגענו להסכמה או להבנה, יהיה מספיק זמן לראות כיצד הבנה זו מחלחלת גם לצד השני. זאת הדרך הנכונה לטפל בבעיה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. בשביל שלום-בית אני נותן את רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת. שלוש דקות. בבקשה. הוא האחרון.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, על שאפשרת לי לומר דברים קצרים בנושא שבו אנחנו עולים ובו אנחנו יורדים. השקפתי וגישותי ידועות היטב. אבל אני

סבור, שכל אדם בעל ראייה מפוכחת מבין שהגענו לפרשת דרכים במשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית. פרשת הדרכים גם מצטלבת בצומת שבו, עקב השיהוי של לוח הזמנים, הסדרי הביניים והסדרי הקבע מבחינת המשא-ומתן נושקים זה לזה. האבסורד הגדול ביותר שייעשה מבחינתנו יהיה לדון בו-זמנית על הסכמי הביניים ועל הסכם הקבע, מפני שבעצם שום בר-דעת לא ירצה לשאת ולתת אתך ברצינות על הסכמי הקבע כשהוא יכול לקבל בהסכמי הביניים בלי לתת דבר. זה טיבם של הסכמי הביניים שעומדים כעת על הפרק, דהיינו: הפריסה מחדש במרחבי יהודה ושומרון.

לכן, אולי באופן פרדוקסלי אני מצטרף להצעתו של חבר הכנסת יוסי ביילין, חרף ההבדלים הגדולים שקיימים בינינו. אני סבור שאנחנו צריכים לבוא אל הרשות הפלשתינית בהצעה שגם מנקודת מבט של לוח הזמנים עומדת כעת על הפרק. עלינו לבוא ולומר: הבה נדון על הסדר הקבע, ונראה אם יש אפשרות להגיע למכנה משותף, להסכמה, בקשר לאופיה של האוטונומיה, בקשר לאופיים של ההסדרים העומדים על הפרק. כדי שאפשר יהיה להגיע עם הרשות הפלשתינית לאיזה משא-ומתן מנקודת מבט לאומית יהודית, אין ספק שחייבים לנסות ככל האפשר למצות את המכנה המשותף הקיים בחברה בישראל בסוגיה הזאת. גם פה יהיו חילוקי דעות, אבל מוטב שקודם כול נברר אותם בינינו, מבית, לפני שאנחנו באים להציע אותם ליאסר ערפאת ולחבר מרעיו מבחוץ.

יתר על כן, מורי ורבותי, הלוא עלינו להבין שהרשות הפלשתינית לעולם לא תוכל להיות יותר צדיקה מהאפיפיור. אם עומדת תנועה כמו מרצ והיא קובעת: מדינה פלשתינית, פחות או יותר בגבולות 1967, האם נוכל לצפות שאפילו הסכם יוסי ביילין-אבו-מאזן יוכל להתקיים בסיטואציה כזאת? הלוא הרשות הפלשתינית תבוא לאבו-מאזן ותאמר לו: תגיד לי, על מה אתה מדבר? היהודים מוכנים לתת יותר. לכן, היכולת למצות את המכנה המשותף מבית היא תנאי לאפשרות של משא-ומתן סביר עם הרשות הפלשתינית.

אני מציע אפוא לאמץ את המבנה ואת המסגרת, שכמובן יחייבו דיון פנימי בתוכנו, הן של הידברות בין חלקי העם בניסיון למצוא מכנה משותף והן הצעה שאי-אפשר לסרב לה, מצד הרשות הפלשתינית, לדון מייד על הסכמי הקבע. נראה. אם ניתן להגיע לדבר – מה טוב. אם לא – מוטב שהדבר ייאמר היום ולא לאחר שנעמוד עירום ועריה, לאחר שנמסור את כל הנכסים הלאומיים היהודיים שלנו בלא שנקבל עבורם ולו קמטץ של תמורה. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. אנחנו לא מסכמים היום את הנושא ולא מצביעים עליו. יהיה המשך לדיון הזה, ובו נשמע את תשובת הממשלה.

גנבות ביישובי קו העימות ובמושב התענכים

הי"ר ש' בן-צור:

ברשותכם, אנחנו עוברים לסעיף הבא: גנבות ביישובי קו העימות ובמושב התענכים – של חבר הכנסת שלום שמחון.

חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה. עשר דקות לרשותך. אנחנו נוקטים את סוד הצמצום.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שרת התקשורת, התלבטתי רבות בטרם החלטתי להעלות את הנושא על סדר-יומה של מליאת הכנסת. בתחילה סברתי כי דיון בנושא שכזה ראוי שייערך במערכת הביטחון ובמשרד לביטחון פנים. צר לי על כך שגם היום השר לביטחון פנים לא מכבד אותנו בנושא כה חשוב.

לצערי הרב, המצב החמיר ואינני רואה היענות מהירה ואפקטיבית של המערכות אשר מתפקידן היה להבטיח את ביטחונם האישי ואת ביטחון רכושם של המתיישבים. מדי שבוע אני מקבל עשרות דיווחים מיישובי קו התפר בדבר מקרי גנבת ציוד חקלאי, גנבת ראשי בקר וצאן, גרימת חבלות לציוד ולתוצרת חקלאית, גנבת רכוש פרטי מחצרות משקים, הצתת יערות, מטעים ועוד.

אנו עדים באחרונה לעומס לא מבוטל של תקריות אלימות בין החקלאים לתושבי הכפרים הערביים, תקריות אשר סופן יכול היה להיות רע ומר אלמלא התערבות ראשי המועצות האזוריות.

כדי לסבר את האוזן ברצוני להציג בפניכם רשימה חלקית של נזקים מהחודש האחרון. אבל לפני כן אני רוצה לדבר על שני מקרים, שהאחד מהם הוא מיום ראשון בבוקר. התקשר אלי חקלאי, רמי אלהרר ממושב ברק, וסיפר לי בטלפון שגנבו לו את האוטו. כמובן, כדי להרגיע אותו אמרתי לו: לא נורא, יש ביטוח.

הוא אומר לי: הבעיה היא לא הביטוח, הבעיה היא לא הרכב, הבעיה היא שהעקבות הובילו אל השטחים, אל קו התפר, ואותם אנשים שגנבו את האוטו נכנסו אל תוך ביתי בשעת לילה מאוחרת, לקחו את המפתחות ולקחו את הרכב; תאר לך שהם היו באים לבצע פיגוע חבלני. מה שהתערער אצלי הוא הביטחון האישי, מילא הביטחון האישי, אבל מה עם הביטחון של ילדי ומשפחתי? המצב הזה חמור.

מקרה שקרה לפני שבוע אצל חקלאי ממושב מיטב ששמו אבנר: גנבו לו את הרכב האישי שלו, וברכב היה, לצערי, כלי נשק. כעבור יומיים הוא מקבל טלפון – הוא הכיר את האיש שנמצא על הקו, מישהו שעבד אצלו לפני שנים, והוא מנהל אותו משא-ומתן על רכישת הרכב בחזרה, והאיש אומר לו: תן 10,000 דולר ותקבל את ה"וולבו". אבנר שואל אותו: מה עם הנשק? – יחד עם הנשק זה יעלה 30,000 דולר.

הביטחון הולך ומתערער. הבטחתי רשימה חלקית. ביישובי התענכים, בשלושה השבועות האחרונים: שישה טרקטורים, שישה כלי רכב פרטיים, 31 ראשי בקר, 34 ראשי צאן, 20 מערכות השקיה. ביישובי לב השרון: חמישה טרקטורים, מלגזה, שלושה כלי רכב פרטיים ששניים מהם שייכים לנכה צה"ל, 12 ראשי צאן, שרפת מטעי אבוקדו וגנבת אבוקדו. ביישובי חבל ההר אזור מטה יהודה: 1,000 עופות, עשרות אלפי ביצים, 30 ראשי צאן.

בסיכום החצי-שנתי מגיע אומדן הנזקים למיליוני שקלים. בהיבט הכלכלי הפגיעה בפרנסת החקלאים ישירה. בהיבט הביטחוני, תחילתה של פעילות זו בגנבה וסופה עתיד לבוא בדמות פיגועים חבליניים, ובדיקת באותן דרכי גישה. בהיבט הלאומי מסתמן חוסר שליטה על מאות אלפי דונם קרקע, אשר שימשו את תושבי יישובי קו התפר כשטחי מרעה אולם ננטשו על-ידם נוכח ריבוי הגנבות.

איך מתמודדים התושבים בפועל ובאילו אמצעים? ביישובי השרון ובוודאי גם ביישובים אחרים הפזורים לאורך קו התפר נאלצים החקלאים לקשור את כלי עבודתם הממונעים, בדומה לכך את רכביהם הפרטיים, בשלשלאות ברזל. ביישובי חבל התענך הגיעו התושבים לעימותים אלימים עם שכניהם הערבים, עימותים שכללו בחלקם שימוש בנשק חם.

נחרדתי לשמוע כי כלי רכב פרטיים גנבים נמצאים בשימוש קצינים פלשתינים. נחרדתי עוד יותר כשהובא לידיעתי כי מתנהל משא-ומתן לקבלת כופר כסף עבור הרכוש הגנוב, כפי שסיפרתי קודם במקרה של החקלאי אבנר.

אינני מרוצה מאופן התמודדות התושבים בנטילת החוק לידיים. אולם, נוכח אמצעי הביטחון המעטים וכוחות הביטחון המדולדלים, אני תוהה אם היתה בידיהם אפשרות אחרת. התושבים נאלצים להגן בגופם על רכוש חקלאי המשמשם מקור למחיה ומקור לפרנסה. במצב הנוכחי, העימות עם הצד השני הינו בלתי נמנע. אני חושש, כי בהעדר מדיניות ברורה ואמצעי הגנה תקיפים, תקומנה מיליציות פרטיות של התושבים.

זאת ועוד, רבותי חברי הכנסת, כיום לא קיים במדינה כל גוף המבטיח לחקלאים הניזוקים פיצוי או ביטוח כלשהו עבור חבלות ונזקים חקלאיים. חברות הביטוח המבטחות רכבים וציוד חקלאי ממונע דורשות פרמיות גבוהות נוכח הסיכון הכרוך בכך ומוכנות לפצות רק במידה שהוכח כי הרכבים היו מאחורי סורג ובריח, תחת סככות מקורות ועוד. הפיצוי היחיד הניתן לחקלאים באמצעות מס רכוש הינו בגין גנבת בעלי-חיים. למעט פיצוי זה נאלצים החקלאים לשאת בנזק הכספי הגבוה, ורבותי, יש מי שידם אינה משגת לרכוש ציוד חלופי. אלה נותרים חסרי פרנסה וחסרי כל בסיס קיומי, אלה חשים כי הקרקע נשמטת מתחת לרגליהם, תרתי משמע.

אכן, טבעת החנק הדוקה מדי, זה הזמן להתירה. רבותי חברי הכנסת, מדובר במלחמת הישרדות, מאבק על עצם קיומם של התושבים. הפעם אין מדובר על הסדרי חובות ופיתוח אמצעי ייצור, מדובר על ביטחונם האישי והכלכלי כאחד. מדובר באנשים האוחזים בקרקע, שבגופם ובעצם נוכחותם קבעו היכן יעבור קו הגבול. תפקודם הכלכלי הופך קשה מנשוא, על צווארם מונחת חרב, חרב המאיימת על מקור פרנסתם, חרב המאיימת על חייהם וביטחונם האישי, חרב המקצצת ללא רחם בתקציבים המופנים לחקלאות ולהתיישבות.

אני מסייר ביישובים ומקבל תגובות ורשמים, ואני חש באווירת נכאים, אווירת חוסר אונים, אווירת פחד ומורא, ויותר מכול – אווירת זעם ותסכול נוכח כמעט אפס פתרונות, נוכח כמעט אפס אמצעי ביטחון, נוכח כמעט אפס התערבות ממשלתית. זעם ותסכול הם תחושות אשר עלולות להוביל, בסופו של דבר, להתפוצצות של חבית נפץ זו.

אני שואל אתכם: למה מחכים? מדוע על החקלאים לשמש קורבנות השלום? האם לא די בכך שבגופם הם משמשים חומת המגן? אני יודע רק זאת, על הממשלה ועלינו, חברי הכנסת, מוטלת

החובה לדאוג לביטחונם האישי והכלכלי. הבטחת ביטחונות אלו הינה ערובה להשגת ביטחון ברמה הלאומית.

למרות כל זאת ועל אף אווירת הפחד והמורא, נוקטים החקלאים יוזמות פוריות ומתארגנים ליחידות אבטחה, במטרה לבלום את נגע הגנבות. לא אחת הם מקדימים את כוחות המשטרה ומשמר הגבול. רבותי, לא זו היא מלאכתם. במדינה מתוקנת פעולות השיטור, האכיפה והענישה נתונות בידי מי שהופקד והוסמך לכך. ניתן לחקלאים לעשות את מלאכתם היצרנית שלה הוכשרו, אנחנו נדאג לחומה הביטחונית, לבנייתה ולעמידתה האיתנה.

רבותי חברי הכנסת, שוב, חבל לי שהשר לביטחון פנים לא נמצא כאן, אני מקווה ששרת התקשורת תעביר אליו את דברי.

לאחר בדיקה מעמיקה, סוירים בשטח וחשיבה משותפת עם ראשי המועצות האזוריות, קציני הביטחון ביישובים, התושבים ונציגי משמר הגבול, אני רוצה להעלות בפניכם המלצות אשר בכוחן לתת מענה הולם על מכת הגנבות והנזקים ולצמצמה במידה ניכרת. אני קורא לשר לביטחון פנים להביא למימוש לאלתר.

הנושא הראשון הוא הקצאת משאבים כספיים לטובת אמצעי ביטחון. מדובר על הקמת גדר אלקטרונית לאורך קו התפר. מדובר על הקמת גדר היקפית סביב יישובי קו התפר. מדובר על סלילת דרך פטרולים סביב היישובים. מדובר על הקמת מערכת תצפית על קו התפר, לרבות הקצאת תקציב לרכישת אמצעי ראיית לילה, כי אלה שבאים לגנוב משתמשים בכלים שדיברתי עליהם.

הנושא השני, הקמת גופים מתאמים: הקמת מוקד שליטה שיורכב מכל המערכות, רב"שים – רכזי ביטחון שוטף – נציגי משמר הגבול, צה"ל, משטרת ישראל, "הסיירת הירוקה" ורשות שמורות הטבע. זה יהיה גוף מתאם, שיהיה לו מוקד טלפוני, שיוכל לקבל ידיעות ולהגיב במהירות. יצירת תשתית קשר בין מוקד השליטה לבין כוחות הביטחון הפועלים בשטח היא הכרחית. אני מדגיש כי שיתוף פעולה עם הכוחות הפלשתיניים מחויב וחיוני.

הנושא השלישי הוא הקמת כוח ייעודי. נושא נוסף: הקמת קרן אוטונומיה. כפי שציינתי בראשית דברי, לא ניתן שום פיצוי כספי בגין גנבות או נזק לצידוד חקלאי, למעט פיצוי הניתן על-ידי מס רכוש בגין גנבת בעלי-חיים, וזאת רק במקרה שהגנבה הוכחה.

חובה לראות במעשי הגנבות והנזקים פעולות איבה. הגדרת פעילות זו תחת כותרת של פעילות איבה, תבטיח מתן פיצוי כספי הולם לחקלאים. אם אין בכוחה של הממשלה להבטיח ביטוח מלא לנזקים, אני אעלה זאת במסגרת הצעת חוק פרטית.

לבסוף, הגברת האכיפה והחמרת הענישה. לא מזמן נתפס פלשתיני בעת שניסה לגנוב שני כלי רכב איים ברצח על יושבי הבית. העונש שנקבע לו עמד על שלושה חודשי מאסר על תנאי. רבותי, זה פשוט מגוחך. הלזה ייקרא ענישה? הלזה ייקרא הרתעה? אין ספק כי הגברת האכיפה והחמרת הענישה בתחום זה יובילו יותר מכול להימנעות שכנינו מביצוע הרעה החולה. אני קורא לפעול להחמרת הענישה ולעגנה בחוק על מנת להבטיח לחקלאים ביטחון.

לפני סיום, מקרה אחד. בבת-חפר הופסקו הרכישות של הבתים שנבנו שם, אבל לאחר הקמת חומת המגן לאורך 2.5 קילומטרים עלו הרכישות פלאים.

לסיום, אדוני היושב-ראש, ממש חצי דקה. אני מוצא נושא כאוב זה כבעל עדיפות ודחיפות עליונה. אני רואה את החקלאים ביישובי קו התפר כמופקרים בשטח. אני רואה חובה בכיבוד ההמלצות וביישומן בהקדם האפשרי.

רציתי לפנות אל השר לביטחון פנים ולומר שאני מודה לו על ההיענות שלו ועל ביקור הנציגים שלו ביישובי קו התפר.

אני בטוח כי הדברים האלה נהירים לו היום יותר מאי-פעם. בל ניתן את ידינו להתלקחות חבית הנפץ. כן נפעל לזקיפות קומתם של החקלאים ונשמש להם חומות מגן. איש בל יאמר שלא הזהרתם, שלא צלצלתם חזק בפעמוני החירום. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת שלום שמחון.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לדיון. רשימת הדוברים ארוכה. אני מקצה שלוש דקות לכל דובר. אני מודיע גם על סגירת הרשימה. הדובר הראשון, חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. גם חבר הכנסת עמיר פרץ איננו. חבר הכנסת תאופיק חטיב ישנו. בבקשה. מינשאנכ, עוד דקה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפחות חברי הכנסת הנוכחים, גברתי השרה, אכן, מצב מעורפל וחוסר ביטחון וחוסר בהירות וגם חוסר תקווה מובילים לדברים גרועים, כפי שהסביר חבר הכנסת שמחון, ולדעתי, פתרון הוא רק בשלום ולא בתרגילי השהיה.

לפני שאני עובר לקהל שלי בערבית, אני רק רוצה לומר מלה – שאני מסכים עם הערתו של חבר הכנסת אושעיה, שעל-פי ההסכם, לא ייתן המצב בחברון ביטחון לא ליהודים ולא לערבים שם. ועל כן צריך לפנות משם את היישוב היהודי, כדי לתרום לביטחון של שני הצדדים; ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' טל:

זה שייך לנושא, אדוני חבר הכנסת?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לשלום, ולא להשהיות.

אני אדבר בערבית וגם אתרגם אם תיתנו לי. מאחר שעד עכשיו הנשיאות לא דאגה שיהיה תרגום, אז אני אתרגם.

אפי אושעיה (העבודה):

תכבד את החברים שלך, דבר בעברית.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני אדבר בערבית וגם בעברית – שש דקות.

(נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגום הדברים לעברית:

הוא האחים, חלק מן המנהיגים והאחראים סבורים, כי זיכרוננו של הבוחר קצר. אולם אני סבור כי זיכרונם קצר עוד יותר, דבר הגורם להם ליפול בטעויות גדולות. בעבר, לאחר מלחמת 1967 דיברו מנהיגי ישראל על הפיכתן של האדמות אשר נכבשו בשנת 67 לקלף מיקוח לשם הכרה במדינת ישראל מצד המדינות הערביות. אולם הדבר שאנו רואים היום, לאחר שהערבים הסכימו להכיר במדינת ישראל תמורת החזרת האדמות הכבושות, הוא, כי ממשלות ישראל חזרו בהן בגלל לחצי הימין הקיצוני והמתנחלים, אשר החלו לגרור את העגלה לכיוון הרצוי להם בעיתוי הרצוי להם. מצד שני דורשת ממשלת ישראל ממדינות ערב להכות בכוח באלו המכונים קיצוניים, ובה בשעה נותנת רשיונות ונשק לקיצוניים כדי שינהגו את העגלה בעצמם.)

שלום שמחון (העבודה):

נגמר הזמן.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני מתרגם בשניים-שלושה משפטים. אם תיתנו לי זמן, אתרגם את כל הנאום.

בדרך כלל הנבחרים מאשימים את הבוחרים שהזיכרון שלהם קצר, ואני טוען שהזיכרון של ההנהגה קצר עוד יותר. וזאת למה? אחרי מלחמת ששת הימים טענו כל מנהיגי ישראל שצריך להחזיק בשטחים הכבושים כקלף מיקוח לשם השגת שלום וגם להכרה במדינת ישראל במזרח התיכון. והנה, אחרי תקופה מסוימת, אחרי שהערבים חזרו בהם מכל הלאווים שלהם והכירו במדינת ישראל ורוצים את השלום, המנהיגים של מדינת ישראל, על כל ממשלותיה, נסחפים ונגררים אחרי הימין, שגורר אותם לכל מיני מצבים מביכים של אי-שלום ולפעמים לעימותים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת שלום שמחון, אני מאוד מבין, כמובן, את הכאב ואת המכאובים של החקלאים שסובלים מגנבות, ואני יודע מה זה כאשר אתה נוטע או זורע או עושה משהו ומישהו בא לגנוב לך; ודאי שזה כואב. ולכן, אני מביע את דעתי נגד גנבות, וצריך גם לזכור שהגנבות הן מכת מדינה בימים אלה. אם תלך לכפרים שונים ולערים שונות, לרבות בקרב האוכלוסייה הערבית, תמצא גנבת מכוניות כל לילה וכל יום, ויש חוסר מעש של המשטרה, וזה נכון.

אני רוצה לציין צד אחר של העניין. בדרך כלל, אני לא מאמין שאנשים גונבים ללא סיבה. תמיד יש בסיס, יש קרקע שמביאה אנשים לגנוב – – –

שלום שמחון (העבודה):

בארץ גונבים 40,000 כלי רכב.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני לא בא להגן. אמרתי מלכתחילה שאני לא בא להגן. אני מנסה להסביר למה אנשים גונבים, למה אנשים עושים דברים כאלה.

אפי אושעיה (העבודה):

אולי מפני שהם רעבים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

יש לכך קרקע ויש לכך בסיס. זה לא בא סתם משמים. זו לא מכת אלוהים. אם אתה מסתכל על השטחים – ופה מדובר על השטחים – הרי אנחנו יודעים איזה מצב יש שם. כזכור, הגיע המצב ליד כי שאנשים מכרו כליות – דיברנו על זה בכנסת. למה אנשים מכרו כליות והסתירו מנשותיהם את הפצע שלא יעלה לעולם, ולא הסבירו מעולם ממה בא הפצע הזה? גם לזה יש סיבה. באזור שבו קורים דברים כאלה, אני מתפלל לשמוע – ואני חושב שאני לא מסכים אתך, חברי, חבר הכנסת שמחון; מנהיגים באזור התענכים דיברו על כך שיקימו לעצמם – ואתה אמרת את זה – מיליציות פרטיות – – –

שלום שמחון (העבודה):

אמרתי שזו סכנה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כן, סכנה. אני רוצה להזהיר מפני הסכנה הזאת, שאף אחד לא יחשוב על זה. שמעתי שרצו להיכנס לזבובא; רצו להיכנס לכל מיני כפרים בכוח הנשק ולהחזיר דברים ולחפש אשמים. זה מאוד מסוכן כאשר עד שנת 2000 – ואתה יודע את זה – יהיו פה מיליון כלי נשק, בגלל המצב שנוצר היום, שנתנו לכל אדם ברחוב להחזיק כלי נשק; הרי זה מצב שלא יכול להיות מתאים למדינה מתוקנת – שכל אחד ייקח את החוק לידיים. יש חוק במדינה הזאת.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. אני רוצה להזכיר לך שהיו דברים מעולם. אני לא אשכח את שני הילדים שבאו מהשטחים למי-עמי, לאותו מושב ליד אום-אל-פחם, ליד העיר שלי, וקשרו אותם וגרמו להם כוויות מסיגריות, וגרמו להם חבלות. הרי לא ייתכן דבר כזה. לכן, אני אומר שוב – אף אחד אל ייקח את החוק לידיים.

אדוני היושב-ראש, המצב המדיני כפי שהוא היום איננו משאיר מקום להתנהגות אידיאלית. אנחנו במצב כל כך מכוער, כל כך שחור של כיבוש, של דיכוי, של הרעבה, של מצור. למה מצפים?

אדוני היושב-ראש, ברשותך, משפט אחרון. צריך לזכור – ופה אני מסביר ולא מצדיק – במצב לא תקין, התנהגות בלתי תקינה היא בגדר התנהגות תקינה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת מחאמיד. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לא נמצאת. חבר הכנסת רפאל אלול לא נמצא. חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא. חבר הכנסת יונה יהב לא נמצא. חבר הכנסת בני אלון לא נמצא. חבר הכנסת ואליד חאג'י-יחיא לא נמצא. חבר הכנסת משה גפני לא נמצא. חבר הכנסת סאלח טריף לא נמצא. חבר הכנסת מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה, לא נמצא. חבר הכנסת אלי

גולדשמידט לא נמצא. חבר הכנסת סילבן שלום לא נמצא. חבר הכנסת יושב-ראש ועדת החינוך עמנואל זיסמן לא נמצא. חבר הכנסת אברהם שוחט לא נמצא. חבר הכנסת חגי מירום לא נמצא. וידידי הטוב חבר הכנסת אפי אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לחברי הכנסת שנשארו במליאה, ולו רק בגלל הנושא החשוב שידידנו הטוב, מזכ"ל תנועת המושבים, חבר הכנסת שמחון, העלה כאן בבית הזה. אני מצטער על שחברים נוספים לא נוטלים חלק בדיון.

אני מזדהה עם הדברים של חבר הכנסת שמחון. אני מסכים שאין דבר קשה יותר מאשר הכניסה לביתו של אדם. הוא חושב שביתו הוא מבצרו, והנה הוא מוצא את עצמו גם בבית שלו בחוסר ביטחון. זו טראומה שמשפיעה על המשפחה כולה. אני יודע זאת מהתנסות אישית. ואני יודע שחבר הכנסת שמחון, שדואג מאוד לתנועת המושבים ולחברי המושבים, בוודאי ירצה לדאוג גם לכלל אזרחי מדינת ישראל.

באזור שאני מתגורר בו, אזור השרון – אני גר בנתניה – משטרת מרחב השרון מתמודדת עם בעיות של פריצות וגנבות, שעולות על השיעור הארצי. אני רוצה לומר לחברי הכנסת הנכבדים, שבמרחב השרון שיעור גנבות הרכב גדול פי שניים-וחצי מהממוצע הארצי. שיעור הגנבות במחוז תל-אביב כולו, על שלושת מרחביו, לא מגיע לשיעור גנבות הרכב במרחב השרון.

היו"ר ד' טל:

הוא דומה אולי רק לשיעור גנבות הרכב במושב ינוב.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, זה נכון. ב-13 בחודש יעלה הנושא הזה לדיון בוועדת הכלכלה, וממלא-מקום היושב-ראש, חבר הכנסת שמחון, ינהל את הישיבה. 'בואו לכאן אנשי הביטוח, כי חברות הביטוח רוצות להעלות את הפרמיות על ביטוחי הרכב במרחב השרון. 'בואו לישיבה גם מפקד מרחב השרון וגורמים אחרים שהיושב-ראש הזמני של ועדת הכלכלה, חבר הכנסת שמחון, יזמין.

אני אומר את הדברים הללו רק בשביל לחדד את העניין – לאורך קו התפר כולו יש מכת גנבות, ודבר זה צריך לעמוד בראש סולם העדיפויות של משטרת ישראל היום, לצד השמירה על הביטחון. מה שקורה היום הוא, שבשל בעיות הביטחון לאורך קו התפר מפנים את השוטרים ממשמרתם, מהנושאים שמטרידים אותנו ביום-יום כאזרחים, והם מטפלים גם בבעיות הביטחון. ולכן מתעוררת בעיית הגנבות.

אני רוצה לומר משפט נוסף בנושא הזה – ביקרתי לפני שלושה שבועות אצל מושל העיר טול-כרם, בריגדיר עזאת אל-קסאם. לפי טענתו, אזרחים רבים מקרב אזרחי מדינת ישראל, מהעיר שלי, מנתניה, מהרצליה, מרעננה ומכפר-סבא, דואגים להעביר באמצעות העובדים שלהם את כלי הרכב מעבר לקו התפר, כדי לקבל את דמי הביטוח. אני קורא לשר לביטחון פנים לבדוק את העניין הזה ולעשות כל שניתן כדי שיישמר הביטחון של האנשים בביתם.

אני מבין את מה שאמר חבר הכנסת האשם מחאמיד. אני בטוח שאדם רעב שיושב בביתו עושה הכול כדי לקיים את משפחתו. יש, לצערי, אזרחים שנמצאים במצור. אבל איני חושב שמישהו צריך להבין מהדברים של חבר הכנסת האשם מחאמיד, שהוא נותן לגיטימציה לגנבות, עם כל ההבנה לבעיות של האנשים. לא זו היתה הכוונה שלו. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך, חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת פני בדש לא נמצא, חבר הכנסת אברהם הירשזון אינו נמצא, חבר הכנסת אברהם פורז אינו נמצא, חבר הכנסת טלב אלסאנע אינו נמצא, חבר הכנסת מיכאל קליינר אינו נמצא, חבר הכנסת מיכה גולדמן אינו נמצא, חבר הכנסת משה שחל אינו נמצא, חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי לא נמצא, חבר הכנסת חיים דיין אינו נמצא, חברת הכנסת דליה איציק אינה נמצאת, חבר הכנסת אחמד סעד אינו נמצא, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה אינו נמצא. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן כואב שעדיין יש אנשים שהולכים לגנוב, ויש אנשים שסובלים ממכת גנבות. שום בר-דעת לא ירצה בזה, שום בר-דעת לא מקבל את זה, שום בר-דעת אינו חושב שזה תקין. אבל כואב גם שחברי המציע וחברי שדיברו אחריו, במקום שיתוהו על דרך פתרון מעמיקה יותר ויעילה יותר, נקלעים, לדעתי, לדברים שוליים, שאין בהם תקנה.

כאשר בן-אדם עובר היום עבירה במדינות המתקנות בעולם מתחילים לגשש, לשאול, לחפש את המניעים שלו לביצוע העבירה, כדי לשרש את המוטיבציה לעבירות כאלה ואת המניעים להן. אם נסתכל מעט מסביב – ואני רוצה להסכים עם ההנחה של המציע, שבמקרים רבים העקבות מובילות אל מעבר לגבול, וסביר שעוברים לשם – בואו נשאל את עצמנו למה האנשים האלה גונבים. הם גונבים מפני שהם רעבים ללחם, מפני שהם נמצאים בסגר זה שישה-שבעה חודשים. אין הדעת סובלת שעם שלם סגור ומסוגר, ואסור לו לעבוד ואסור לו לצאת במשך שישה-שבעה חודשים, ושהוא רעב ללחם. ושלא ילעיטו אותנו בעניין של ביטחון-שמיטחון. זה לא עניין של ביטחון. זה עניין של תסביך התנשאות, תסביך כיבוש, תסביך דיכוי. הרי על הביטחון תמיד שמרו ותמיד אפשר לשמור. אלה שבאים לעבוד בעד פת לחם, האם הם מסכנים את הביטחון? כולנו יודעים טוב מאוד, וגם התחקירים הוכיחו, שמי שבא לעשות פיגוע ומי שעושה בעיות בביטחון זה לא הפועלים ולא העובדים.

חברי מציע גם להגביר את הענישה. במה תועיל הגברת הענישה? לא שאני רוצה שהאנשים האלה לא ייענשו אם יתפסו; לא – שלא תבינו אותי לא נכון. אבל לא זה הפתרון. הפתרון הנכון, הפתרון היסודי, הפתרון שיכול לשרש את התופעה מן היסוד, הוא למצוא פרנסה לאנשים האלה, שמרעב

ומחוסר כול נאלצים לחצות את הגבול ולמצוא את פרנסתם בגנבה. צריך למצוא להם פרנסה. הרי יש זכות יסוד לכל אדם לאכול. אין חולק על כך.

הבה ונמצא פתרון. אני חושב שזה לא נדוש ולא רע לחזור כל פעם ולומר, שפתרון של שלום יפתור גם את הבעיה הזאת מן היסוד.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת סאלח סלים – איננו, חבר הכנסת צבי הנדל – איננו, חבר הכנסת יורי שטרן – איננו, חבר הכנסת חנן פורת – איננו, חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חברי חברי הכנסת, תם הדיון, ואנחנו עוברים לנושא הבא.

שלום שמחון (העבודה):

לא, עוד לא. הצעת סיכום, אדוני.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שמחון, הצעת הסיכום היתה צריכה להגיע לידי קודם, והיא היתה צריכה להגיע בכתב.

קריאה:

האם אין תשובה של השר?

היו"ר ד' טל:

לא, השר לא עונה. השר לא צריך לענות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אין הצבעה היום.

היו"ר ד' טל:

אין הצבעה ואין הצעת סיכום. גם לא קיבלתי לידי כל הצעת סיכום. אולי נשאל את השרה. גברתי השרה, האם יש סיכום?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא.

TWA התרסקות מטוס

היו"ר דוד טל:

– של חברי הכנסת האשם מחאמיד, ענת מאור, TWA אנחנו עוברים לדיון הבא: התרסקות מטוס דליה איציק, רפאל פנחסי ושאלו יהלום. חבר הכנסת האשם מחאמיד יפתח את הדיון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הדיון הזה בוודאי בעייתי, ואין זה מקרה שחברי הכנסת אינם פה. הדיון הזה מתקיים על נושא שעבר זמנו, וגם באי-ודאות מוחלטת ובחוסר ידיעה על מקור ההתרסקות. על כן, כל ניסיון להעניק עתה פרשנויות פוליטיות לכאן או לכאן, איננו רציני ואיננו אחראי. אנחנו יודעים שאפילו איננו יודע מה אירע ואיך אירע הדבר. FBI-

אבל, אדוני היושב-ראש, אם כבר מדברים על התרסקויות והתרסקות, והנושא הוא התרסקות, ואם כבר בהתרסקויות עסקין, הייתי רוצה להגיד כמה מלים, ופה אני אדבר אפילו פחות מהזמן שמותר לי לדבר, על ההתרסקות של דברים אחרים; התרסקות התהליך המדיני, אדוני היושב-ראש.

היו"ר דוד טל:

עסקין, ולא בהתרסקות של משהו אחר. TWA אבל בעיניי התרסקות מטוס

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

התרסקות. אני אגיד כמה משפטים על ריסוק היחסים בין העם הפלשתיני לבין העם בישראל, כל התרסקות האמינות של הממשלה הנוכחית ושל העומד בראשה, שהפכו את המושג תהליך מדיני לפרוצדורה עקרה ומסיחת דעת. אדוני היושב-ראש, כדאי להזכיר גם את ההתרסקות של צלם האדם. ואני בטוח שזה עניין שאכפת לך ממנו, אדוני היושב-ראש; אני בטוח.

הי"ר דוד טל:

אני מניח שזה אכפת לכל חבר כנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ההתרסקות של צלם האדם ביפו, בנתניה, גנבת שטחים שהם קברות, בתי-קברות, קברים, רמיסת קדושתם, רמיסת גולגולות ועצמות של בני אדם בבתי-קברות מוסלמיים בנתניה, ביפו ובמקומות אחרים, וכבוד האדם בחוסאן והתרסקות השפיות בחברון. אחרי כל כך הרבה התרסקויות, אדוני היושב-ראש, אולי מישהו, ופה אני מסיים, אדוני, יתחיל גם לאסוף את השברים.

הי"ר דוד טל:

תודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חברת הכנסת ענת מאור – לא נמצאת. חברת הכנסת דליה איציק – לא נמצאת. חבר הכנסת רפאל פנחסי – לא נמצא. חבר הכנסת שאול יהלום – לא נמצא. חבר הכנסת יונה יהב – לא נמצא. חבר הכנסת חגי מירום – לא נמצא. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – לא נמצאת. חבר הכנסת מיכה גולדמן – לא נמצא. חבר הכנסת עזמי בשארה – לא נמצא. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – לא נמצא. חבר הכנסת בני אלון – לא נמצא. חבר הכנסת משה גפני – לא נמצא. חבר הכנסת אברהם הירשזון – לא נמצא. חבר הכנסת פני בדש – לא נמצא. חבר הכנסת מיכאל קליינר – לא נמצא. חבר הכנסת רפאל אלול – לא נמצא. חבר הכנסת מיכאל איתן – לא נמצא. חבר הכנסת מאיר שטרית – לא נמצא. חבר הכנסת וליד חאג'-יחיא – לא נמצא. חבר הכנסת זאב בויס – לא נמצא. חבר הכנסת סילבן שלום – לא נמצא. חבר הכנסת אורי אור – לא נמצא. חבר הכנסת טלב אלסאנע – נמצא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, כבוד חברי, חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה – הוא היחיד שנכנח כאן – כשאנחנו מתייחסים לפיצוץ שהיה במטוס, הרי יש כמה אפשרויות שהועלו, האחת טכנית, ואפשרות אחרת – שגורם מסוים עומד מאחורי זה. מדובר על הטרור, וכשמדובר על הטרור צריך לסווג אותו לכל מיני סוגים. יש כאלה שמערבבים את הדברים ומערבים מין בשאינו מינו. יש פגיעה באזרחים חפים מפשע, כמו שהיה פיזור הרעל ביפן. יש פשעים שנעשים כאן, אבל להבדיל מזה, יש עניין של מאבק לאומי או המאבק הלגיטימי של כל העמים. יש ההיסטוריה של העם היהודי, שקם נגד כובשיו ונאבק על זכויותיו, ומכאן סיפורי התהילה על הגיבורים שהובילו מאבקים לעצמאות ולחירות, ויש מאבק של העם הפלשתיני במאבקו לחירותו ולעצמאותו, ועל זה זוכים הגיבורים לתהילה ולהערכה. זה מקומה של ההיסטוריה וזה תפקידו של עם: לשאוף לעצמאות ולחירות. זהו כבודו של אדם.

כבוד היושב-ראש, מי שיצא בהכרזה ראשונית על זכות האדם לעצמאות ולחירות היה הכליף בן אלחטאב. אחרי הנביא מוחמד היה אבו בכר ואחריו בא הכליף עומר בן אלחטאב. הוא אמר שני משפטים מאוד חשובים.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגום הדברים לעברית:

כאשר שעבדתם את האנשים – אמהותיהם ילדו אותן כשהם חופשיים.)

הוא אמר את זה לאדון שרצה לשעבד מישהו אחר: מי נתן לך את הזכות לשעבד את האדם האחר כשהוא נולד בן-חורין. המושג הזה, שכל בני האדם נולדים בני-חורין, מכאן מסקנות היסוד שכל אדם זכותו לעצמאות. אדם, תינוק, עם ומכאן נגזרת זכותו של העם הפלשתיני.

בימים האחרונים אנחנו עדים לטרור אמיתי. הטרור מתבטא בפיגוע הרצחני בילד חילמי שאושה, ועד היום ראש הממשלה לא הוקיע ולא גינה את זה. לדעתי, זה מעשה נפשע, שמקבל אישור או לגיטימציה על-ידי שתיקה של ראש הממשלה, שהוא גורם ממלכתי שצריך להוקיע ולגנות, וכשהוא לא מוקיע את זה ולא מגנה, זה נותן בחצי קריצה כאילו אישור. אני יודע שהוא לא מסכים עם זה, אבל על מנת להילחם בתופעה קשה זו, פגיעה בילד בן עשר, דבר שאצלנו הוא פשע לא נסלח, ראש הממשלה נדרש למושגים של ערכים ומוסר. הוא צריך לעמוד כאן, להוקיע ולגנות, חוץ מאשר הדרישה שגורלו יחרץ על-ידי בתי-המשפט, שאנחנו מאמינים בהם וסומכים עליהם.

הדבר השני שאני רוצה לומר הוא, ששמעתי על שני מקרים שאירעו עקב ההתקוממות נגד פתיחת המנהרה בירושלים. היתה התקוממות של הפלשתינים, ואני אביא שני סיפורים של אנשים שאני פגשתי בבית-חולים. האחד הוא מהנדס ושמו חמדי מטיר. הוא בן 36. הוא עבד כמהנדס בעיריית עזה. כשהיו נפגעים, האמבולנסים לא הספיקו להוביל את הפצועים, ואז קראו לעזרה ולסיוע של אנשים שיש להם רכבים פרטיים. הוא הגיע עם רכב של עיריית עזה. כשהוא רצה לעזור ולסייע בהובלת פצועים הוא נורה בראשו, והוא במצב קשה מאוד, עם פגיעה במוח. הוא אושפז בבית-החולים "שיפא" והעבירו אותו לבית-חולים ברמת-עמון, במרכז הרפואי אל-ערבי בירדן. הוא נשוי ויש לו שלושה ילדים והוא יישאר משותק לכל ימי חייו. כל הפשע והחטא שלו היה בכך שרצה לעזור ולהוביל פצועים כשהיה בתפקיד אזרחי.

המקרה השני הוא של בחור שקוראים לו אלג'עברי, גם הוא מעזה. הוא נפגע כשהוא הוביל על גבו פצוע לאמבולנס. האח המוסמך שהיה באמבולנס נפגע גם הוא.

כשמעלים את עניין הפצועים והנפגעים צריך להסתכל על זה משני הצדדים. צריך לראות את המטבע משני צדדיו ולא לראות רק צד אחד, הצד היהודי, האדם היהודי שנהרג. צריך לראות גם את האמא הערבייה, הילד הערבי, התינוק הערבי והדם שנשפך. כשאנחנו נותנים הערכה שוויונית, סימטרית, לשני המקרים, ואומרים שדם מוביל לדם, ולא רוצים שלא אם יהודייה ולא אם ערבייה יתאבלו, נגיע למסקנה, שזכותם של הפלשתינים לחיות כמו היהודים, במדינה עצמאית, ואז לדעתי ישרור השלום באזורנו. זה תלוי בכוונות הטובות של שני הצדדים.

היו"ר דוד טל:

תודה רבה, אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת גדעון עזרא – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל

– איננו. חבר הכנסת ראובן ריבלין – איננו. חבר הכנסת אברהם שטרן – איננו. חבר הכנסת תאופיק חטיב – לא נמצא. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – לא נמצא. חברי הכנסת. תם הדיון. אני מקבל פה תיקון. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. אתה האחרון. לתומי סברתי שאנחנו מסיימים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, ידידי ועמיתי טלב אלסאנע, חבר הכנסת היחיד שנשאר, נכון שעבר הזמן מאז, אבל לא עברה המחשבה, הסערה שקמה מייד לאחר ההתפוצצות. לא עברה TWA התפוצצות מטוס הסערה שהקימו, שלא בצדק, בהסתה; הסתה שנוהלה על-ידי מדינות, לא רק על-ידי יחידים ולא רק על-ידי עיתונאים בודדים, אלא על-ידי מדינות, טרור אשר הופנה כולו נגד עמים שלמים, נגד מדינות, נגד בני דתות מסוימות, והלעיטו אותנו בסיפורים: הנה עוד הפעם המדינות המוסלמיות, הנה עוד הפעם אירן, עוד הפעם פונדמנטליסטים וכל מיני סיפורים. בסוף, הכול הוברר כסתם הסתה חסרת כל יסוד. לכן יש ללמוד את הלקח מהמקרה הזה. הלקח שצריך ללמוד ושחייבים כולנו ללמוד הוא: לא למהר להסית ולהאשים את האחרים. לא זו הדרך.

הדבר גרוע יותר כאשר הוא מנוהל על-ידי מדינות; מדינות שבעצמן מנהלות טרור. ארצות-הברית מנהלת טרור נגד עירק עד היום הזה. כל מטוס עירקי שטס – מפילים אותו. כל מטוס אמריקני שמגלה קרני רדאר – מתקיף אותו והורס אותו. ילדים בעירק רעבים, מתים מרעב ומחוסר תרופות. זה לא טרור? כאשר מדינה מרעיבה עם שלם ומכתיבה לו תנאים, זה לא טרור? טרור שמנוהל גם על-ידי מדינות אחרות, גם על-ידי מוסדות, גם על-ידי קבוצות. אדם שנוסע לתומו ברכבו, עוברים לידו ופתאום יורים בו.

לכן אני אומר שוב, הלקח הוא: א. לחפש את העובדות; ב. לא למהר להסית. וגרוע יותר כאשר הסתה זו מנוהלת על-ידי מדינות, על-ידי מוסדות גדולים, על-ידי גופים מאורגנים נגד אנשים פשוטים, נגד עמים חלשים, נגד מדינות שהרסו אותן קודם. כל העוול הזה זועק לשמים, ויפה שעה אחת קודם, שאכן ילמדו את הלקח לא למהר להאשים את האחרים. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

חברי הכנסת, הדיון תם. מליאת הכנסת תשוב ותתכנס מחר, אם ירצה השם, יום כ"ד בחשוון התשנ"ז, 6 בנובמבר 1996. אני נועל את הישיבה. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:41.

